

**Pauli Aeginetae medici praestantissimi De chirurgia liber, :
inter caeteros eiusdem auctoris medicae artis ordine sextus,**

<https://hdl.handle.net/1874/433872>

PAVLI AEGINETAE

MEDICI PRAESTANTISSIMI DE CHIRURGIA

liber, inter caeteros eiusdem autoris medicae artis ordine sextus, à IOANNE BERNARDO FELICIANO Veneto nunc primum latinitate donatus.

Accessit & index non minus utilis quam copiosus.

Castigationes praeterea Albani Torini in suam AEGINETAE translationem.

B A S I L E A E
M. D. XXXIII

PAVLI AEGINETAE

MDICI PRAXITANTISSIMI DE CHIRURGIA
LIBER OCTAVUS ANATOMIAE ANTERIORIS
DNE IANNE ERNESTO
FELICIANO VITTORENSI
MAGISTRO

BASILEAE
MDCXXXIII

QVAE IN SEXTO LIBRO CONTINEANTVR.

In hoc libro totius operis sexto de ijs differitur, quæ tam in carne, quam in ossibus manuum & scalpelli operam desiderant. Inter ea quidem quæ in carne accidunt, telorum etiam extractio reponitur. Ossium uero uitia infractio, luxatio, nunquam explicatione absoluuntur.

CAPITA SEXTI LIBRI.

Procemium eorum quæ manus opera admittuntur.	Cap. I	De infixis spinis in gula.	XXXII
De capitis adustione in lippientibus, difficulter spirantibus, & elephanticis.	II	De gutturis incisione.	XXXIII
De hydrocephalis seu humoræ aquosum in capite habentibus.	III	De abscessu.	XXXIII
De arteriæ sectione.	IIII	De strummis.	XXXV
De uenarum exemptione, & adustione.	V	De steomatibus, atheromatibus, & melliceridibus, quod est seuationibus, pultationibus & mellitauis.	XXXVI
De hyposphatismo frontis quadam incisione.	VI	De dilatatione quam aneurisma appellant.	XXXVII
De periscyphismo incisione circa scyphium hoc est caluariam facta.	VII	De bronchocele gutturis ramice.	XXXVIII
De consutione, & alijs modis in ijs quibus pilis in palpebris subcreuerint.	VIII	De ganglio nerui contortione.	XXXIX
De palpebrarum adustione per medicamenta.	IX	De sanguinis missione per uenas.	XL
De lagophthalmis, seu leporina oculorum affectione.	X	De cucurbitularum admotione.	XLI
De consutione & adustione per medicamenta.	XI	De adustione alæ.	XLII
De ectropio, seu inferioris palpebræ inuersione.	XII	De digitis agnatis, & sedigitis.	XLIII
De illaqueatione, & ferro facta adustione.	XIII	De adustione suppurationis in tabe.	XLIII
De uescicis palpebrarum.	XIIII	De cancro.	XLV
De coherentibus palpebris.	XV	De ijs quibus mulierum in morem mammae turgescunt.	XLVI
De chalazijs palpebræ labantibus tuberculis.	XVI	De iocinoris adustione.	XLVII
De acrochordonibus & encanthidibus, hoc est uerrucis & inangularibus.	XVII	De lienis adustione.	XLVIII
De unguibus morbo oculorum.	XVIII	De stomachi adustione.	XLIX
De staphylomatibus, seu uua oculi.	XIX	De aqua inter cutem.	L
De suppuratis oculis.	XX	De umbilicis prominentibus.	LI
De suffusionibus.	XXI	De uulneribus in abdominis membrana & intestini, uel omenti plapsu, ubi modus etiam uentris consueudi ex Galeno traditur.	LII
De ægilope oculi abscessu.	XXII	De recutitis.	LIII
De auditorijs meatibus imperuijs, ac compactis.	XXIII	De Hypospadiæis urinarij meatum subuulsum habentibus.	LIIII
De ijs quæ in aurem inciderunt.	XXIIII	De phimosi, constrictione præputij circa glandem.	LV
De polypis.	XXV	De coherente præputio.	LVI
De curtis circa aures.	XXVI	De circūcidendis.	LVII
De epulidibus & parulidibus gingiuarum tuberculis.	XXVII	De thymis tuberculis in cole.	LVIII
De euulsione dentium.	XXVIII	De fistulæ demissione, & collutione uesticæ.	LIX
De contractione linguæ.	XXIX	De calculis.	LX
De tonsillis.	XXX	De partibus quæ circa testes sunt.	LXI
De uua.	XXXI	De hernia aquosa.	LXII
		De carnosio & tofaceo ramice.	LXIII
		De uaricoso ramice, & spirituosio.	LXIIII
		De hernia intestini.	LXV
		De inguinis hernia.	LXVI

CAPITA SEXTI LIBRI

De laxatione scroti quam rhacosin, hoc est panniculationem dicunt.	LXVII	De nigrefacta membrana cerebri.	XCII
De castrandi ratione.	LXVIII	De naribus fractis & collisis.	XCIII
De hermaphroditis ancipitis sexus hominibus.	LXIX	De inferiore maxilla fracta, & aure cōtusa.	XCIII
De nymphæ præcisione & caudatione.	LXX	De iugulo fracto.	XCIV
De thymis, cōdylomatis seu nodis, & hæmorrhoidibus in locis muliebribus.	LXXI	De scapula.	XCVI
De conglutinatis naturalibus muliebribus & phimosis, hoc est præclusionem eorundem.	LXXII	De pectore.	XCVII
De abscessu uulvæ.	LXXIII	De costis.	XCVIII
De foetuum emortuorum extractione & excisione.	LXXIII	De coxis & pubis ossibus.	XCIX
De secundarum retentione.	LXXV	De uertebribus, spina dorso, & sacro osse.	C
De coxendicum adustione.	LXXVI	De brachio.	CI
De fistulis & fauis.	LXXVII	De cubito & radio.	CII
De fistulis in ano.	LXXVIII	De manu & eius digitis.	CIII
De hæmorrhoidibus uenarum orificijs sanguinem fundentibus.	LXXIX	De femore.	CIII
De condylomatis seu nodis, & eminentijs, & rimis.	LXXX	De genuum patella.	CV
De ano compacto.	LXXXI	De tibia.	CVI
De uaricum sectione.	LXXXII	De pede.	CVII
De dracunculis.	LXXXIII	De cruris depositione.	CVIII
De amputatione extremarum partium.	LXXXIII	De fracturis cum uulnere.	CIX
De pterygijs seu pinnulis circa ungues.	LXXXV	De calli supexcrementia in fracturis.	CX
De unguibus contusis.	LXXXVI	De ijs quibus in distorsione callus concreuit.	CXI
De clauis & fornicationibus & uerrucis.	LXXXVII	De fracturis quæ sine callo perseverant.	CXII
De telorum extractione.	LXXXVIII	De luxationibus.	CXIII
De fracturis, & quæ ipsarum sint differentia.	LXXXIX	De inferiore maxilla.	CXIII
De fracturis in capite.	XC	De iugulo & summo humero.	CXV
De inflammatione membranae cerebri.	XCII	De humero luxato.	CXVI
		De cubito.	CXVII
		De primæ palmarum partis, & digitorum luxatione.	CXVIII
		De uertebribus spinæ.	CXIX
		De coxæ luxatione.	CXX
		De genuum luxatione.	CXXI
		De tali luxatione, ubi etiam de digitis pedum.	CXXII
		De luxationibus cum ulceratione.	CXXIII
		De luxatione cum fractura.	CXXIII

PAVLI AEGINETAE

MEDICI PRAESTANTISSIMI, DE ARTE MEDICINAE LIBER SEXTVS, IO. BERNARDO FELICIANO INTERPRETE.

Prooemium eorum quae manus opera administrantur.

Cap. I

10 **I**OTVM de ijs quae manus opera administrantur sermonem bipartito diuidemus, in ea quae in carne, & ea quae in ossibus tam fractis, quam luxatis considerantur: exordiemurque ab ijs quae in carne contingere consueuerunt, solita usi breuitate: atque hic a superioribus partibus incipientes, eam quae in capite ac praecipue in uertice adhibetur, uisionem referemus.

De capitis adustione in lippientibus, difficulter spirantibus, & elephantijs. Cap. II

20 **I**N ijs qui lippitudine laborant de super defluente, & in difficulter spirantibus, ex nimio excrementitio humore, qui a capite ad pectus descendens partes eius assidua destillatione male habet, mediam capitis partem in hunc modum adurunt. Detonso prius uertici cauteria ad nuclei oliuae similitudinem iniiciunt, & usque ad os cutem adurunt: deinde ubi crusta excidit, os radunt: nonnulli uero etiam os ipsum adurentes squammam
30 quandam inde tenuem resolui procurant, quo facilius illinc humores qui in capite sunt diffusi, atque exinaniri queant: seruant tamen aliquandiu hunc, postea ita ad cicatricem perducunt. In illis autem quorum morbus ad elephantiam tendit, quinque nonnulli adustiones in capite adhibent: in anteriore parte superius ad id quod uocatur synciput, unam: alteram paulo hac inferius, supra frontem tamen, ad capillorum finem: tertiam ad id quod occipitium appellant: duas reliquas ad ea quae squammata agglutinamenta nuncupantur, paululum supra aures, a dextra unam, a sinistra parte alteram: ut plurimum squammarum, crustarumque detractione humorum tum copia, tum crassitudo ab imis capitis partibus deriuata exhalet, atque extrahatur: atque ita oculis nullum nocuum afferat. Lienique quoque cauterium aliud solent admouere, quo princeps melancholici excrementi membrum hac cutis adustione curetur.
30

De hydrocephalis, seu humorem aquosum in capite habentibus.

Cap. III

40 **H**YDROCEPHALUS morbus ita est nominatus ab humoris cuiusdam, qui aquosus substantia est, proprietate. Infantibus contingit cum a partu ipsorum caput imperite ab obstetricibus comprimitur: siue ex incerta causa, siue ex uena, aut uenarum ruptione, cum in segnem quandam substantiam effusus sanguis conuertitur: siue ex rarefactione, cum in aquam euadit materia, & inter cutem & caluariam membranam defertur. Vel enim inter membranam caluariam & cutem, uel inter membranam caluariam & os, uel inter os & membranam cerebri hic humor colligitur. Si inter cutem & membranam caluariam est tractabilis quidam tumor, concolor, ac dolore uacans, sursum incuruatur: qui cum in proximo sit, ad digitorum correctionem facile cedit, uicissimque locum commutat, ac circumfluit. Si inter caluariam membranam & os existit, caetera similia, tumor solito modo durior est, ac tardius, utpote sub pluribus conditis corporibus, cedens: quaeque maiore dolore infestet laborantes. Si uero inter cerebri membranam & os consistit hoc uitium, tumor quidem est, sed neque adeo mollis, neque profus cedens, nisi uiolenta aliqua compressione impellatur. Infantium enim os recens adhuc cum sit, cedit: ac praecipue cum per rarefactas futuras humori aliquis exitus datur: id quod cognosci uel inde facile potest, quod si comprimatur locus, in imas partes humor refugit, dolor his maior adest, caput totum dissidet, frons in exteriorem partem prominet, intenti oculi, lacrymae assiduae. In huiusmodi profecto casibus manus curationem adhibere recusabimus: licet chirurgici nonnulli trepanatione circumcirca facta, os eximere consueuerint, sicut, ubi de fracturis capitis agendum erit, postea dicemus. At si inter cutem & membra
50

nam caluariæ humor constiterit, & paruus fuerit tumor, una incisione per transfuersum facta contenti erimus. Si inter membranam & os cum maiore tumore, duas adhibebimus per medium sese mutuò secantes. Si maior adhuc tumor appareat, tres, quæ literæ H figuram imitentur. Post manuū operam effuso humore, & linamentorū infertione plagis diductis, apte deligabimus, in tertium usq; diem uini cui oleum adiectū sit insperione facta: tertio post die modo per linamenta curandi utemur, atq; os, si diutius carnem contrahere morabitur, leuiter rademus.

De arteriarum sectione. Cap. IIII

IN diuturnis oculorū fluxionibus & uertigine, arterias post aures incidere consueuimus. Prius posterior capitis pars ad cutem tondenda, ac digitis tentanda est. Ex loci siquidem pulsū arteriæ positura facillime deprehendit. Deinde incisio ad os usq; imittenda duorū circiter digitorū longitudine: quæ tamen scriptorio atramento antea fuerit notata. Sed si arteria subesse non sentiat, locus trium circiter digitorū interposito spacio ab auribus metiendus est: atq; ita arteriæ per transfuersum incidendæ, quoad & sanguinis palpitatorius fluxus extiterit, & instrumentum ossi appropinquarit. Posteaquã uero sanguinis satis uidebitur effluxisse secta caluariæ membrana, ne distentione inflammetur, & raso osse cuneolum ex panniculo uulneribus iniiciemus, postea linamentis curabimus. Quod si etiam hic nudum os maneat, neq; caro increseat, simili modo rasura adhibenda est.

De exemptione uenarum, & adustione. Cap. V

IN doloribus qui alteram tantum capitis partem uexāt, ex eoq; hemicranici appellantur, tam diuturnis quàm acutis, cum calida & acri fluxione oculos infestāt, ut in temporū musculis calor etiam cum tumore sentiat, uenarū exemptionem omnes approbarunt. Detonsis igitur temporū capillis, prius uel fomentis excalfacto loco, uel colli cōstrictione usi digitis tentabimus: atq; ubi sub aspectum uenerint uasa, atramento notabimus. Deinde à lateribus cutem utrinq; nostris, & ministri sinistræ manus digitis subleuatam leuiter super uenā incidemus: postea diuisione protracta hamulis oras excipiemus, aptisq; ad id instrumentis à carne & cute diductam uenam undiq; absoleuimus. Et si tenuis fuerit, retuso hamo subiecto, ac circumtorto uno in loco præcidemus, sic ut pars ipsius quædam cōprehendatur. At si magna sit uena, acus sub ipsa duplex filum, uel linum crudum, uel tale quippiam ualidum ducens transfmittenda est: ac primum per rectam lineam scalpello dissecanda uena, ut sanguinis quantum satis est mittatur: dein duabus in extremitatibus filo uinciēda: parsq; ea quæ intercepta est uel statim, uel cum resolvere uoluerimus, abscindenda ac detrahenda est. Sunt qui absq; ulla incisione oliuari figura ferramentis ad multam altitudinem adurant. At uero post manuum operam discerptis filatim linamentis, ac siccis insertis, splenioq; superimposito deligandum est. Postq; solutionem, cum iam fili uinacula putruerint atq; exciderint, carnem citantibus tum aridis, tum linamento exceptis, & glutinantibus medicamentis reliquam curationem prosequemur.

De hyposphatismo frontis quadam incisione. Cap. VI.

INstrumenti genus chirurgiæ nomē fecit. Vtimur autē hyposphatismo in ijs in quibus pituita multa & calida ad oculos fluit: quibus scilicet facies rubescit, & in fronte quædam quasi uermium, aut formicarum discursio sentitur. Derasis igitur prius iuxta frontem capillis iubebimus, ut inferiorem maxillam moueat ægrotus: atq; ita musculorum qui in temporibus mouentur initijs euitatis tres lineas in fronte rectas paribus inter sese spacijs distantes scalpello incidimus, quæ longitudinem duorum digitorum singulæ impleant, profundæ usq; ad os tendant: inter se trium digitorum interuallo diductæ sint: post incisionem subter iniecto hyposphathistere, seu spatha, à sinistri temporis linea initio accepto ad mediam usq; totum illud spaciū unā cum caluariam circumdante membrana ab osse resoluemus. Idem rursus spatha à media sectione ad reliquā subiniecta

subiniecta faciemus. Postea uero aculeatū cultellum altera ex parte acie præditū in primam incisionem ita immissum, ut acies eius carni quæ sub cute est, retusa pars ossi adhæreat, usq; ad mediam sectionē adigemus: ut omnes à capite ad oculos descendentes uenas nō tamen usq; ad cutis summitatem secemus. Pari modo à media ad extremam ipsum traducendo uasa incidemus: postq; cōgruam sanguinis exinanitionē, expressis diligenter cōcretis partibus, tria apte cōtorta linamenta singula in singulas plagas inieciemus: ac duplex linteū aqua madens superimponemus, accurateq; deligabimus. Postero die nō solū plagas, uerū etiam temporū musculos, & aures, ob inflammationē uino & oleo inspergemus. Tertio die aut̄ resoluentes multa collutione fouebimus: & basilico ex rosaceo diluto linamentis illitis atq; iniectis conuenienter postea curabimus.

De periscyphismo incisione circa scyphium, hoc est caluariam facta.

Cap. VII

IN ijs in quibus multæ & profundæ uenæ copiosam pituitā ad oculos demittūt, periscyphismū adhibemus. Notæ horū tales sunt: Oculi emaciati, parui, & ad intuitū debiles: quorū anguli corrosi, palpebræ exulceratæ, & quæ pilos excidentes habeant, Lachryma tenuis admodum, & cum caliditate acris: dolor in capitis profunditate acutus ac molestus, sternutatio assidua. Deraso igitur capite, & temporum musculis, ut supra dictū est, euitatis, diuisionem transfersam à sinistro tempore in alterū usq; perducemus: quæ in immobilibus partibus fines habeat paulum supra frontem collocata, sic ut coronaria futura caueatur. Tametsi Leonides in medio fronte incisionem statuendam esse censet. Nudato uero ossē cuneolis, aut linamentis pluribus in plagā insertis, oras eius, ne cōmittantur, à se mutuo separabimus: atq; ita uini oleo admixti insperatione, quo supra etiā dictū est modo adhibita, fines sectionis deligabimus. Post solutionem autem repressa iam ac finita inflammatione os, quoad caro increfcere incipiat, radendum est: deinde carnem citantibus medicamentis utendum: quale est id quod farina triticæ partes duas, colophonie unā admittit: quodq; cephalicū appellatur. Et carne repleta, in quibus pumex adhibetur: ita enim fit, ut ex crassiore cicatrice cute astricta, & uasorum orificijs obstructis, solita ad oculos descendere fluxio prohibeatur.

De confusione alijsq; modis in ijs quibus pili in palpebris subcreuerint.

Cap. VIII

Pllorum geminatus ordo qui dicitur, est exortus pilorū præter naturam in ordine naturali palpebræ, qui ex pituitæ affectu euenit: cum multus quidem, minime tamen mordax, atq; acris destillās humor est: nam si acrior, falsiorūe, aut quouis alio modo mordicans fuerit, diutina destillatione etiam naturales palpebrarū pilos consumit. Interdum hoc in casu confusione utimur, interdum in phalangosi, cum scilicet pars ea palpebræ, unde pili exoriuntur, tarson Græci dicunt, introrsum uergens secum pilorū phalangem inuertit. Nonnunquam etiam eandē cōfutionem adhibemus, cum laxatis palpebris pili naturales oculum irritant. In sella igitur laborantē uel ante nos, uel à sinistra parte cōstituimus, superioremq; illi palpebrā inuertimus, hoc modo: si longos habet pilos, eos digitis indice utiq; & pollice sinistrae manus comprehendimus: si breues, acu linū trahente ab interiore parte extrorsum palpebrā, qua pili inhærēt transuimus, linoq; apprehenso sinistra manu attollimus, dextera specilli capitulo foris impresso sinuamus, atq; ita palpebrā inuertimus. Quod ubi factū fuit, interius sub ipsis perniciosissis pilis à magno angulo ad paruū usq; pertinens incidenda linea est: deinde filū extrahendum: tum pollice sinistrae manus duplici aliquo linteolo supposito supercilium sursum extendimus, alijsq; paruis linteolis ad angulos extremos datis à tergo stanti ministro per ea distendere palpebrā iubemus. Postea scalpello admoto paululum supra naturales pilos incisionē obeli figura ab angulo ad angulū prius perducimus solius cutis altitudine: deinde aliam lunare adhibemus, quæ initū & finem ibidē ubi prior habeat: aded uero sursum incuruata sit, ut tota superuacua cutis cōprehendat: totaq; ea cutis, quæ inter duas lineas cōtenta myrtaceū foliū imitat, in angulū, qui à dextra nostri parte est, infixio hamo excorianda est: deinde spōgia deterfo loco, tribus aut quatuor futuris plagæ oræ cōmittendæ, à media incisione initio sumpto, sic ut acus in prima illa sub pilis

facta sectione defigatur: filum autē ex lana sit, neq; iuxta suturas abscondatur, sed triū circiter digitorū longitudine super sit: quod quidem ad frontem postea retractum, aliquo ex gluten habentibus emplastris agglutinabimus, palpebrā pilis acus mucrone a futurarū nexu expeditis. Atq; hic quidē cōmunis ac tutus chirurgiæ modus est. Nonnulli sunt tamen qui excoiationē uitant: unde post illam sub pilis factam incisionē palpebraria uulsella, hoc est figura ad palpebrā rotunditatem accōmodata super uacuam cutem attollentes scalpello excidunt, suturasq; ut diximus, inijciūt. At uero si in parte aliqua tantum palpebrā pilorum stimulatio existit, ea tantū in parte manus opera adhibenda est: deinde linteis posca madefactis, ac superimpositis deligabimus, ad tertium usq; diem dilutiore posca plagam inspergentes: ac tertio die soluemus, abscissisq; filorū extantibus partibus palpebram uel croco, uel glaucio, uel aliquo ex prohibentibus inflammationem collyrijs illinemus, puta aliquo quod ex croco, & rosis cōstet. Sed si inflammantur suturæ, aliquod etiam lene emplastrum super dandum, & lacte instillato oculus fouendus. Cum relaxatæ postmodū suturæ fuerint, præcidendæ sunt, atq; extrahendæ. Noui etiam quendam qui excoiatione facta suturas minime adhibebat, sed cicatricem inducente medicamento curabat: conglutinato enim uulnere, palpebra ex parte retracta pilos in exteriorem partem uerti cogebat. Quemadmodū alius quidam neq; excoiatione, neq; duabus illis in exteriore parte palpebræ incisionibus utebat: sed interius tantum illa sub pilis incisa linea, uel digitis, uel hamo rugosam ac laxam cutem subleuabat, dein duobus tenuibus calamis, aut bracteis aliquibus palpebram longitudine, phebotomū uero angustum latitudine æquantibus, totam superuacaneam cutem interceptam extremis utrinq; reuinctis finibus constringebat: atq; ita tota ea cutis, cum non aleretur, emortua, intra decem aut quindecim ad summum dies unā cum calamis, aut bracteis illis sine ullo ferē cicatricis uestigio excidebat.

De adustione palpebrarum per medicamenta.

Cap. IX

Adustionem palpebrarum per medicamenta adurentia omnes, ut uno uerbo dicam, ueteres repudiarunt, cum ob acrimoniam quæ oculis est infesta, tum uero quia si supra modum adustum sit, leporaria oculorū, hoc est lagophthalmica affectio subsequi cōsueuit: qua cum hient palpebræ, efficitur, ut cuiuslibet rei occursum uisus offēdatur. Verum quoniam multi qui pilorum punctiōnem patiuntur, consutionis nomen quidem possunt audire, nosq; inuitos sæpenumero uel desperato præsidio uti cogunt, hanc per medicamenta adustionem interdum adhibemus. Compositio medicamenti eiusmodi est: Calcis uiuæ partes duas, saponis Gallici, uel communis tantundem: nōnulli etiam spumæ nitri partes quatuor adijciunt. Omnia hæc contrita ex percolato lixiuio, uel saponario, uel alterius etiam generis quod ex ficulneo, uel querno cinere factum sit, urina incorrupti pueri excipiuntur. Hoc medicamentum specilli capitulo super palpebram myrtei folij figura obseruata inijcimus, ut tantum spacij deuramus, quantū etiam in cōsutione a nobis fuisset comprehensum. Vbi prima iniectiōne inusta fuerit cutis, medicamentum spongiola detrahimus: ac rursus impositum tantū diu immorari sinimus, quoad nigrescat locus. Si neq; adhuc nigritiem cōtraxerit, tertio inijciendum est. Nigrefacta iam cute, & crusta iam cōtracta detergendum est medicamentū. Ablutionibus deinde, ac perfusionibus usq; ad crustæ casum utendū est: quæ ubi excidit, rasis linamentis, & collyrijs lenibus ad cicatricem plaga est perducenda.

De lagophthalmis, leporina oculorum affectione.

Cap. X

Lagophthalmos eos appellant, qui superiorem palpebrā retractam habent: quod uitiū interdum natura, interdum ex uulneris cicatrice, atq; hac uel sponte induta, uel ex cōsutione, aut adustione, ut modo dixi, negligenter facta euenit. Atq; in hoc solo casu uel mediocris adhiberi potest emēdatio, cum satis idoneam crassitudinem eo loci palpebra adepta sit. Ipsam enim cicatricem incidere debemus, cōiectisq; in plagam linamentis oras diducere, ac deligatione usq; ad ultimam curationem uti, neq; tamen nimis

nimis exiccantia adhibere, sed paulò leniora, ac mollientia cōuenit: qualis est fœni græci cremor aspersus, & basilicum tetrapharmacum dissolutum, ac linamento impositū.

De consutione & adustione per medicamenta.

Cap. XI

Quot pilorū morbis superior palpebra, totidem etiam inferior obnoxia est: nam & amplior semetipsa effecta inuertitur, & tum phalangosi, tum geminato pilorum succrescentiū ordine infestatur. Eodem igitur consutionis modo etiam hic, immutato tantum linearum ordine, utendum est: prius enim lunarem ne sanguinis defluxu impediamur, deinde alteram obeli figura lineam incidimus. Sub pilis uero secare, cum inferior palpebra sua innata grauitate facile inuertat, prorsus respuendū est. Reliqua curatio, ut in cōsutione: nisi quod filorum capita fronti minime agglutinamus. Quod si etiam hic scalpelli opera reiecta adustionē per medicamenta adhibere uolueris, hanc quoq; à nobis superius traditam habuisti.

De ectropio seu inferioris palpebræ inuersione.

Cap. XII

VT in superiore palpebra lagophthalmum uitium, sic in inferiore ectropium accidit: tamen in eo differt quod natura nūquam euenit, sed interdum ex relaxatione medicamentis hanc uim habentibus illata præcedente inflammatione, interdū ex cōsutione, aut adustione prauè adhibita palpebra inuertit. Curatio eius talis est: Acū duplex linum trahentem in carnem palpebræ infixam à sinisteriore angulo ad dextrū usq; trañcimus, deinde capitibus utrisq; acus lino innexo carnē attollimus, & scalpello succidimus, unā cum carne etiam ipsa acu sequente. Si hoc modo formam suam receperit palpebra, in æqualemq; restituta fuerit quantitatem, chirurgia erimus cōtenti. Sin autem adhuc post ablationē carnis inuertatur, latiuscula specilli ac cōcaua extremitate sectę palpebrę extrinsecus subiecta, interius palpebrā duabus lineis secabimus, quæ à duobus incisionis exterius factæ angulis incipientes, in acutū cōeant ad λ literæ græcæ similitudinē, hoc est triāgula forma, uertice deorsum ad oculū, basi sursum ad pilos spectante: totāq; eam interceptā particulā detrahemus: tum hiantes plagę oras aculaneū filū ducente cōiungemus, duabus futuris cōtenti. At si ex cōsutione, uel adustione inuersio hæc cōtigerit sub pilis palpebrę, in ipsa priore cicatrice simplex incisio faciendā est: eaq; oris diductis linamētis replenda: ac deinceps reliqua, sicut in lagophthalmicis curatione, exceptis fomentis, utendum est, quoad consutæ partes conglutinentur.

De illaqueatione & adustione per ferrum.

Cap. XIII

IN quibus non sunt in palpebra multi pili qui oculos stimulent, sed unus, aut duo, aut ad summum tres se mutuò sequētes, illaqueationem approbamus. Quæ ita fit: acu accepta in aurē eius tenuissimi capilli muliebris, aut simplicissimi byssini fili duo simul capita inserimus, sic ut duplicato filo sinum efficiatur: dein in ipsum sinum uel tale aliud filum, uel capillum cōiungimus, transmissaq; acu ea in parte qua pili agnati cernuntur, specillo pilum, seu pilos in sinum iniectos sursum uertimus: & si retentus fuerit pilus, fili sinum attrahimus: sin autem exciderit, rursus per iniectum caput sinu detractio ac laxato, pilum, seu pilos immittimus, atq; iterum attrahimus. Quod si unus tantū fuerit pilus qui oculum irriter, atq; idem tenuis, eum unā cum alio naturali attractū gummi, aut aliquo alio glutinoso emplastro illinemus: atque ita quoad in unum coalescant, deligabimus. Nonnulli tamen sunt qui adustionē illaqueationi anteponāt, palpebram inuertunt: inde uulsella extractis molestantibus pilis siue unus, siue duo, seu tres sint, scalpelli manubriolo oliuæ nucleū imitante, aut specillo auriculario, seu tali aliquo tenui instrumento candente locum adurunt, unde pilus, uel pili fuerūt euulsi. Ita enim fit, ut densata ibi cute nullus alius pilus renasci amplius possit.

De uescis palpebræ.

Cap. XIII

Vesica, quæ hydatis græce dicitur, substantia quædā est pinguis sub cute palpebræ

præter naturã collecta. In quibusdã uero præcipue pueris utpote humidioribus adeo augetur, ut multorũ accidentium causa euadat: aggrauat enim oculum, atq; ob id fluxionibus exercet: palpebræ siquidem ijs aquosæ sub supercilijs cernuntur, neq; decore sursum possunt attolli: sicq; digitis inter se distantibus compresseris, quod mediũ inter duos digitos est, inflari conspicias. Hi sanè sub diluculũ maxime pituita infestantur, neq; ad solis lucem ualent nisi lachrymantes intuitũ cõuertere: in continuas quoq; lipitudines incidũt. Curatio hæc erit: Aegro apte collocato, duobus digitis indice scilicet & medio paululum diductis palpebram cõprimemus, ita ut collectionem quandam uesicæ in mediũ compellamus: deinde retro stanti & caput sustinenti ministro ad medium superciliũ paululum attrahat palpebram iubebimus, admotoq; phlebotomo scalpello eam transuersa linea secabimus: incisione tamen neq; maiore quàm in mittendo sanguine fieri cõsueuit, neq; altiore quàm ut uel totam cutem secet, uel uesicam ipsam attingat: atq; hoc diligenti est animaduersione prouidendũ: multi enim altius per incutiam adacto ferro uel corneam tunicam inciderunt, uel certe palpebram musculorum uulneratione læserũt. Si igitur statim sub aspectũ uenerit uesica, statim ipsam extrahemus: sin minus, iterũ suspenfa leuiter manu superincidemus, atq; ipsam ubi prorupe- rit, digitis molli linteolo supposito, ne dilabantur, apprehensam hac illac agitãtes, in orbem etiam interdum circumagentes euellemus. Post euulsionem duplex linteolũ postea madefactum imponemus, ac deligabimus. Quidam sal tritum scalpelli manubrio- lo in plagam iniiciũt: quo si quid ex uesica fuerit relictum, absumatur. Soluta demum 20 plaga si inflammatione caruerit, collyrijs inunctis, uel lycio, uel glaucio, uel croco, si inflammationẽ patietur, ad id accõmodatis cataplasmatibus, & alijs remedijs curabimus.

De coherentibus palpebris.

Cap. XV

Coalescit superior palpebra interdũ cum inferiore, interdum cum sua ipsius ima parte, quam tarson dicũt: interdũ etiam cum ipsa oculi cornea cohaerescit. Quod malum pigrum, ac difficilem ad functionem suam exercendam oculum reddit. Oportet igitur uel specillo inserto, uel hamo subiecto palpebram attollere, tum scalpello ad pterygia excidenda idoneo subsecare, atq; ita coherentiam absoluere: summa diligentia cauentes, ne cornea tunica uulneretur, ne ex hoc procidentia oculi postea sequatur. Post abscissionem oculum instillationibus fouemus: dein linamentis iniectis palpebris, ne iterum glutinentur, diductis, lana oui album exceptum imponimus: ac tertio post die attenuantibus, & ad cicatricem perducentibus collyrijs utimur. 30

De chalazijs palpebræ labantibus tuberculis.

Cap. XVI

Chalazium est hebetis cuiusdam humoris in palpebra collectio: quod sic uti exteriori palpebræ subest, diuisione transuersa exterius scalpello facta, specillo uel tali aliquo instrumento extrahendum est. Si magna & hians plaga est, futura oræ cõmittendæ, atq; emplastrum imponendũ est: si parua, sutura omissa, simili modo curandũ. Si ab interiori parte sub cartilagine apparet, inuersam palpebram transuersa linea interius incidimus, chalazioq; extracto muricæ instillatione utimur. 40

De acrochordonibus & encanthis, uerrucis scilicet & imangularibus.

Cap. XVII

Verrucas uero palpebræ, & tubercula quæ propterea quod in magno angulo oriuntur, encanthis, hoc est in angulares appellant, hoc modo curamus: Vulsella comprehensas scalpello excidimus, dein tritam chalcitĩ imponimus.

De pterygijs seu unguibus oculi

Cap. XVIII

Hic accidit morbus cum membrana quædã neruosa à magno angulo plerunq; orsa paulatim ulterius procedit: hac oculus læditur, cum quia adhaerendo totũ eius bulbum moueri non sinit, tum quia procedendo totam quandoq; pupillã operit. Terni- 50
nibus sanè, ac albicantibus unguibus, hæc enim sanabiliores sunt, ad hunc modum curatio

ratio adhibetur: diductis palpebris unguem hamulo paulum mucrone intus recurua-
 ro excipimus, sublatumq; eum acu setam equinam, & linum ualidum trahente paulu-
 lum in summitate incuruata in medio traicimus, linoq; uincimus: tum suspensum eum
 tenentes, seta equina parte ea tota qua ad pupillam tendit, quasi ferrando defecamus,
 atq; ad finem usq; excoriamus: scalpello uero totum id quod angulo magno inhæret a
 radice excidimus, summa diligentia adhibita, ut naturalis anguli caruncula relinquat:
 ne si ea fuerit ablata rhijas sequat: hoc est foramen per quod humor assidue descendit.
 Nonnulli lino sublatu, ut dictu est, totu scalpello unguem succidunt, cauentes tamen ne
 cornea tunica attingatur. Post chirurgiã parum triti salis in locu inijcimus, lanamq; oui
 10 albumine insuccatã super damus ac deligamus, postea resoluentes aliquãdiu muriam
 instillamus: si inflammatio sequitur, ad hoc descripta medicamenta adhibemus.

De staphylomatis seu uua oculi.

Cap. XIX

VVa incuruatio est corneę tunicę unã cum acinali debilitate, interdũ ex fluxione,
 interdum ex ulceratione proueniens. Huic morbo curationẽ adhibemus, nõ ut
 uisum iam amissum restituamus, hoc enim fieri nullo modo potest: sed ut laborãtis de-
 formatẽ aliquantulu emendemus. Curatio hæc est: acus ab inferiori parte sursum per
 staphylomatis radices traicenda est: deinde altera acus duplex linu ducens ab angu-
 lo uno ad alteru transmittenda, tum manente priori acu lini sinus incidi, atq; ita duobus
 20 filis altero uua; superiora, altero inferiora astringi debent: postea acu extracta albũ oui
 lana excipiendũ & imponendum: inde post resolutionem lenibus instillationibus ocu-
 lus fouendus est, quoad unã cum uua lina ipsa excidant.

De suppurato oculo.

Cap. XX

DE suppuratis oculis satis erit, si Galeni uerba apposuerimus, quæ in hunc modũ
 se habent: Quidam ex ocularijs medicis nostrę ætatis Iustus nomine, uel ex capi-
 tis cõcussione multos suppuratione oculorũ liberauit: in sedili siquidẽ ipsos erectos col-
 locabat: deinde utrinq; a lateribus caput comprehendens ita concutiebat, ut pus deor-
 sum descendere euidenter conspiceremus: quod quidem inferius ob substantiã graui-
 30 tatem manebat: nam suffusiones, nisi accurate admodum constringas, infra permane-
 re minime possunt. Progrediens rursus idem ita inquit: Quinetiam sæpe cornea tuni-
 ca paululu supra locum illum, qui iris a nõnullis, corona ab alijs nũcupatur, ubi omnes
 tunicae inter sese coeunt, incisa totum simul pus eduximus. Hoc Galenus in curatoria
 artis tractatu scriptũ reliquit. Post puris expressionem aut aquæ mulsæ, aut sceni græci
 cremoris, cui mel admixtu sit, instillatione ulceri expurgato, deinceps reliquam cura-
 tionem accommodabimus.

De suffusione.

Cap. XXI

Suffusio est segnis humoris in cornea tunica supra pupillam concretio, quæ impe-
 40 dit ne uel uidere, uel certe clare uidere possimus: præcipueq; ob frigiditatem, & im-
 becillitatem uisibilis spiritus: atq; idcirco senibus magis, ijsq; qui longis morbis labora-
 runt, euenit: ob utolentũ uomitum etiam, & ictum, alijsq; pluribus de causis solet acci-
 dere. Verum de suffusionibus quæ adhuc efficiuntur, cum nihil ad chirurgiam perti-
 neant, in tertio dissertatu est libro: nunc eas quæ perfectam constitutionem, concretio-
 nemq; acceperẽ, suis signis notabimus. Omnes suffusi fulgorẽ uel multũ, uel paucum
 intuent: nanq; in hoc ab obscuratiõe & glaucedine distat suffusio, quod obscuratiõe
 & glaucedine laborãtes, ne fulgorem quidẽ prorsus uident, suffusi uident. Rursus igi-
 tur & concretionẽ & differentiã suffusionũ, quibusq; manus curatio sit adhibenda, te
 ipse Galenus docebit. Suffusum, inquit, oculum cõcludimus, polliceq; cõpressam pal-
 50 pebrã hac illac impellimus, deinde aperto oculo suffusionẽ inspiciamus: si fusio quãdã
 ex digiti cõpressionẽ uidet facta esse, quæ prius latior, deinde in propriã redeat figurã,
 & magnitudinem, nondũ ad perfectã duritiẽ concreuisse suffusionem manifestum

est; tunc uero induruisse cognoscimus, cum nulla neque quo ad latitudinē, neque quo ad figurā ex cōpressionē immutatio efficiat. Sed quoniam hoc earū & quae modice, & quae supra modū induruerunt cōmune indicium est, color distinctionē nobis praebebit. Quae ferri colorē, aut coeruleū, aut plumbo similem habent, eae mediocriter cōpactae, aptaeque ad deductionem sunt: quae gypsum, aut grandinem referūt, supra modum induruerē. Posteaque ex Galeno haec didicimus, ad curationem ueniendū. In sedili hominē colloca-
mus in lucido absque sole loco, sanumque illi oculū accurate deligamus: tum alterius aper-
tis palpebris eum aliquantulū ad capituli specilli magnitudinē ab iride iuxta parū an-
gulum diducimus, & retusa acus parte prius locum ubi pungendū est imprimimus ac
notamus, in sinistro oculo dextra, in dextro sinistra manu utētes: deinde teretem acus
mucronē cōuersum non timide in impressam notam defigimus, quoad inani loco ex-
cipiatur. Ea nobis erit mensura, ut tantum demittamus, quantū a pupilla ad iridem in-
terest spacij. Desuper igitur a summa suffusionis parte acu demissa (manifeste enim ob-
tunicae corneae pelluciditatē cernitur) infra regionem pupillae suffusio deducenda est:
quae si statim deducta fuerit, paululū quiescendū: si redierit, rursus deducēda. Post de-
ductionem sensim circumagendo acus extrahenda est: tum cappadocis salis modicum
aqua dissolutū in oculum instillandū: atque extrinsecus lana exceptum oui album cum
rosaceo imponendū ac deuinciendum: & ne oculus unā cum altero moueatur, sanus
quoque erit deligendus. Post haec in cubiculo subterraneo aegrū in lectulo prorsus quie-
scere, tenuique uictu uti iubebimus, oculis ita usque ad septimum diem, nisi aliquid obste-
rit, deligatis: septimo post die soluemus, atque aliquo ex uisibilibus obiecto uisionis peri-
culum faciemus. Cauendū est ne hoc uel in ipsa curatione, uel statim post fiat: ex nimia
siquidem intentione facile iterum redire ac refluxere suffusio consueuit. Si inflammatio
urget, etiam ante septimum diem soluendum est, eique occurrendum.

De aegilope oculi abscessu.

Cap. XXII

AEgilops tumor est apostematicus, qui inter magnū angulū & nares exoritur: quod quidem uitium tum ob corporū tenuitatem & angustiam, tum quia ob oculi uicināritatem & cōsensum periculum imminet, curationem difficulter admittit. Si igitur ad summam cutem eruperit abscessus, tota eius extuberans pars usque ad os circum-
cidenda est. Si ad malam subierit fistula, tota ipsa erit aperienda, atque explicanda: tum os
si incorruptū fuerit, radendū: si carie iam uexerit, spongia ex frigida aqua oculo obiecto
tenuibus ac retusis ferramentis adurendū. Nonnulli post carnis excisionē terebra usi hu-
morē, uel pus in nares traducūt: nos sola adustione cōtenti sumus, sic aegilopis caute-
rijs adhibitis, ut squama resoluatur. Post quam ex lenticula & melle, uel malicorio, reli-
quisque exiccantibus medicamentis utimur. At si minime ad summā cutem, sed ad angu-
lū aegilops tendit, scalpello quo aut oculi unguem, aut uenam secamus, totū id quod
inter angulū est, ad abscessum usque aperimus: atque inde ex imo carnibus extractis me-
diocriter exiccabimus. Vini puluisculus inspersus mirum in modū exicat. Idem aloē
cum manna facit. Reliquam aegilopum curationem in tertio libro tradidimus.

De auditorijs meatibus imperuijs & compactis.

Cap. XXIII

HOc uitium uel ex ipso natali die protinus membrana quadā auris meatū obstruen-
te, uel postea facta, prius ulceratione, deinde per cicatricē carne excrecente eue-
nire cōsueuit: atque id modo alte, modo in summo tantū. Si alte est impediens mēbrana,
conatus omnis difficilis est: tentandū tamē tenui aliquo instrumento ipsam incidere. Si
in summo, aculeato cultello aperienda, ac si opus est etiā detrahēda. Quod si carnis in-
cremēto facta fuerit obturatio, id scalpello ad pterygia idoneo uel spatha polypica exci-
dimus, deinde linteolū apte ad foraminis mensurā contortū, aquaque madefactū, ac tri-
ta chalcitide, uel tali aliquo arido aspsum, ne rursus caro increseat, in aurē demittimus.
Quod tamē si inflāmatio fiat, statim extrahendū est: si sanguinis pfusio sequit, spongiā
ex aqua frigida expressam imponimus, alijsque ad hoc accommodatis remedijs utimur.

De

De ijs quæ in aures inciderunt.

Cap. XXIII

IN aures autem non solum calculi, sed uirum etiam, & fabæ, & siliquarum officula incidunt: ac uirum quidem & calculi eandem magnitudinem seruant: fabæ & siliquarum officula, & huiuscemodi reliqua naturali corporis humiditate inflantur, doloresq; non mediocres afferre consueuerunt. Quæ scilicet specillo auriculario, uel hamo, uel uulsella sunt efficienda. Quinetiam uiolenta aliqua capitis concussione aure supra circulum aliquem posita excutiuntur. Nonnumquam sicut aquam quæ in aures inciderit, ita hæc quoq; per calamum sugendo extrahimus, cera circumcirca, ne qua spiritui aditus pateat, aure obturata. Calculi, & id genus cætera, specillo lana inuoluto, resinaq; terebinthina, uel glutinosa aliquo oblito in aure sensim demisso solent extrahi. Si non sequuntur, sternutatorio aliquo in nares coniecto, os simul & nasi foramina obstruito: si neq; ita quicquam proficis, antequam uel inflammatio, uel conuulsio, uel periculum demum aliquod subsequatur, ad manum & scalpellum tibi est deueniendum. Collocamus igitur apte hominem qui id patitur, aureq; eius auersa secundum eam, quæ fibra appellatur, ad basin ipsius auris lunata figura lineam parua incidimus, specilliq; auricularij latiuscula ac concaua parte quicquid intus inhaferat, protrahimus: deinde confuta plaga, ratione qua solent cruenta uulnera, curamus.

De polypis.

Cap. XXV

POLYPUS est tumor qui præter naturam in naribus concreuit, à marini polypi similitudine ita appellatus: tum quia carni eius perquam simile est uitium, tum quia sicut ille piscantes ulciscitur manus eorum suis cirrhis implicando, ita hic naribus laborantium obstructis, & respirandi & loquendi difficultatem exhibet. Asperi & duri & subliuidi & maligni, utpote ad cancrum tendentes polypi non sunt attingendi. Tenerioribus & laxioribus ac torpentibus, neq; malignis manus est admouenda. In sedili ergo aduersus solarem radium hominem collocabimus: sinistraq; manu nasi eius meatum adaperitum tenentes, dextera polypica spatha ad myrtacei folij figuram facta polypum, seu carnis excrescentiam circumcidemus, eam in partem ferramenti acie iniecta, qua naribus adhæret: deinde ferro conuerso manubrioli eius concauitate excisam carnem protrahemus. Sicq; ita purum nasi meatum effectum uidebimus, ad medicamenta descendemus: sin autem pars polypi fuerit relicta, altero ad polypum eradendum accommodato ferramento immisso, modo promouendo, modo intorquendo, modo radendo non timide reliquias uitij educemus. At uero maligni tenuibus ac oliuaribus ferramentis adurendi sunt: factaq; adustione curatio sequetur eadem quæ in cæteris uitis. Post chirurgiam spongia diligenter detergo loco, posca aut uinum in nares infundendum: sicq; transferit per palatum ad fauces liquor, bene processisse chirurgiam existimandum est: sin minus, circa ossa quæ isthmoide appellant, uel etiam superius carniū excrescentias esse indicat, quæ nondum polypicis instrumentis fuerunt comprehensæ. Linum igitur conuenienti crassitudine funiculi modo intortum, nodis per duorum aut trium circiter digitorum spacium innexis, in foramen utrinq; capitati specilli inserimus: deinde id sursum ad isthmoides usq; meatus propellimus: atq; ita per palatum ad os usq; traiectum duabus utrinq; manibus apprehendentes ultro citroq; trahimus: ut nodis illis, perinde ac ferra, superflua caruncula comminuantur. Postea linamento ad elychnij modum iniecto apertus meatus seruandus. Inde post tres dies musa pastillo, & similibus uitij reliquiæ absumenda, locusq; simul exiccandus. Postremo etiam cicatricem inducentes pastillos adhibebimus, plūbeis fistulis per totum curationis tempus, si opus sit, naribus insertis.

De curtis.

Cap. XXVI

CURTA in naribus aut labris hac ratione curatur. Cutem ab inferiori parte subsecamus, deinde plagarum oris coniunctis, demptisq; callis sumus & conglutinamus.

De epulidibus & parulidibus gingiuarum tuberculis.

Cap. XXVII

EPULIS carnis est extuberatio iuxta aliquam dentem in gingiuis exorta. Parulis uero

b

abscessus in gingiuis. Epulidem uulSELLA aut hamo exceptam excidimus: at parulidem circumcirca excisam linamentis implemus. Memini etiam saepenumero cum tantum à me phlebotomo fuisset puncta, pure exempto desisse. Post chirurgiã statim uino, postero die mulsa aqua gingiuam colluemus. Sequenti die floridum cataplasma, quod antheron uocant, plagæ quoad sanescat imponemus: quod si putrescat gingiua, neque accommodata ad id medicamenta succurrant, tenuibus ac retusis ferramentis erit adurenda.

De dentium euulsione.

Cap. XXVIII

DEntem circumrasum ac scarificatum usq; ad radices forcipe paulum cõcutientes¹⁰ extrahimus: si uero exesus sit, antè id foramen tenui linamento replendum est, ne sub forcipe confringatur. Post euulsionem tenuissimo sale carunculæ restantes infricatæ absumuntur: deinde uino aut posca, quoad sanescat, locus colluendus est. Sed superuacanei etiam quidam dentes agnascuntur, è quibus illos, qui radici adhærent, scalpro excisorio solemus excidere: qui non adhærent, forcipe educimus. Si aliquis uero dens uel supra modum excreuerit: uel cõfractus fuerit, eminens eius pars lima erit deterenda. Adhærentes etiam dentibus, ut solet, squâmulas uel specilli acuto capitulo uel rasorio instrumento, uel limula quoq; expurgamus.

De lingue retractione.

Cap. XXIX

ANcyloglossum uitium est linguæ quod nonnunquam à primo natali die euenit, membranæ linguam continentibus durioribus ac curtioribus effectis: nonnunquam ex aduentitiã causa, cum sub lingua exulceratione aliqua durior cicatrix euaserit. Qui natura hoc patiuntur, cognosci ex eo possunt, quod & tarde loqui incipiunt, & nulla præcedente ulceratione, maius quàm par erat sub lingua uinculũ habere inspicuntur. Qui ex aduentitiã causa laborant, cicatricem manifeste præ se ferunt. Collocato igitur in sedili homine, & lingua eius ad palatum sublata, membraneum illud uinculum per transversum succidendũ: si ex cicatrice uitium sit, hamo callus exceptus attrahendus, & obliqua linea incidendus, sic ut retractionem illam absoluamus: summa cura adhibita ne alte fiat incisio: siquidem profusionem sanguinis, quæ uix possit cohiberi, ea res afferre cõsueuit. Post chirurgiam ex aqua frigida, uel posca plaga est eluenda: deinde relaxantibus, carnemq; citantibus medicamentis curanda.³⁰

De tonsillis.

Cap. XXX

Sicut glandulæ colli cum induruerunt strummæ appellantur, ita etiam paristhmiã cum ex inflammatione intumescunt, & excrescunt quasi exiccata, difficultatemq; & deuoracioni & spiritui exhibent ex aduerso se mutuò spectantes, antiades, hoc est tonsillæ nominantur: à quibus quidem, cum adest inflammatio, abstinendum est: inflammatione uero aliquantulum finita manus adhibendæ: præcipue si albæ, constrictæ, & ad radices angustæ fuerint. Nam quæ laxæ sunt & rubræ, latamq; habent basin, facile sanguinis profluuiò periclitantur. Collocato ad solis fulgorem homini hiare iubemus, capite à posteriore parte in ministri manus deposito, sic ut immobile præstetur: ac lingua eius ab altero ad inferiorem maxillam instrumento ad id factò depressa, nos iniectò hamo tonsillam apprehendimus, eamq; intactis quatenus fieri potest, membranæ attrahimus: deinde totam ipsam à radice excidimus scalpello, quo retractionem linguæ subsecare consueuimus, ad manum qua operamur accommodato. Sunt enim duo huiuscemodi instrumenta aduersa inter sese acie recuruata. Vnde excisa uua altera eodem modo, sed tam instrumento opposito, quàm manu aggredienda est. Post chirurgiam ex aqua frigida uel posca gargarizandum. Si sanguinis aliqua eruptio infestet, rubi, rosarum, & myrti decoctio tepido est utendum: si sanguis copiosior feratur,⁵⁰ plantaginis & solidaginis succo, uel pastillo ex succino, uel lemnio sigillo ex posca dissoluto collutio facienda. Fluxu sanguinis represso, postero die rosarum flore, croco, & amylo

amylo ex lacte uel aqua, uel oui albo, uel aqua mulsa rosacea inungendum. Si sordem ulcera contraxerint, collutionibus & inunctionibus ex melle utendum est.

De uua.

Cap. XXXI

Gurgulio cum sit uocis quasi plectrum quoddam, sepe à capite destillationem excipit: ac præter naturam auctus, cum oblongus & tenuis euadit, columella, cum crassus & rotundus, uua appellatur, utrunq; à similitudine nomen adeptus. Cui malo, si neque generalibus medicinis, hoc est sanguinis missione, aut purgationi, neque ijs quæ loco applicantur, hoc est astringentibus, aut reprimentibus, aut discutientibus remedijs cesserit, manuum opera est succurrendum, ne assidua irritatione tussim & uigiliam, strangulationem interdum quoq; afferat. Cōtractis igitur uuis & rotūdis, neq; oblongis & cruentis uel subliuidis manus nō sunt admouendæ: aliæ, quæ tenues, quæ oblongæ, quæ in summo attenuatæ, quæ resolutæ, neq; cruentæ admodum sed subalbicantes sunt, præcidi debent: quippe quæ statim à principio carere inflammatione etiam soleant: idq; tantū præcidendum est, quo longior uua est, quàm esse naturaliter debet. Nam si tota prorsus excidatur, sicut maximū thoracis partibus affert nocumentum, ita mutos interdū homines reddit. Curationis ratio talis est: Ad solis radios hominem cōstituiumus, atq; ei quantum potest hiare iubemus: dein uuaria forcipe, aut uulsella superfluam uuæ partem prehensam atq; in inferiorem partem tractam, ferramēto ad id factō, aut scalpello excidimus. Post hoc eadem facienda sunt, quæ in uenarum excisione superius posui. Sæpenumero tamen incidit, ut uel ob laborātis timiditatem, uel ob sanguinis profusionis metum, uel ob medicamenti ariditatem ferrū renuamus, & adu-
 20 rente potius medicamento eam conemur consumere. Qua in re illud quod in palpebrarum aduisione posui, uel tale aliquod medicamentū adhibebimus. Eo enim instrumenti quo uuas adurimus cauitatibus excepto hominis hiantis lingua à ministro linguæ cohibitorio instrumento accōmode adaperto depressa, tantam uuæ partem comprehendimus, quantam etiam excidissēmus. Medicamentum autem neq; nimis liquidum sit, ne difluat, & ex uua delapsum inferiora membra corrodāt. Vnde etiam homini, ne per totum aduisionis tempus deglutiāt, est præcipiendum: neq; nimis durū, quo
 30 facilius possit uuæ insidere. Si semel iniectū in summa uua nigrītiem induxerit, quiescimus: sin minus, imponēdum etiam bis erit: cura habita, ut toto hoc tempore deorsum inclinatum os homo contineat: quo extrā & quod assidue colliquat sputū, & medicamenti portūculæ ex ore possint effluere: horæ enim unius spacio uua tabefacta emoritur, tertio aut quarto post die excidit. Aduisione in hunc modū facta, indice molli lana aut stuppa inuoluto gurgulionem circumcirca extergimus, uel aqua etiam colluere iubemus. Quo in casu sicut in ijs quibus tonsillæ fuerunt excisæ, collum ob communem, quam cum his habet, affectionem insuccatis ex chamæmelino oleo lanis extrinsecus fouendum est, gargarizandum etiam & inungendum similiter.

De spinis in gula infixis.

Cap. XXXII

Sæpenumero dum comedimus spinæ, tum pisciū, tum aliorū in diuersas gulæ partes deuorātur: quæ si in aspectu sint, spinas eijcientibus instrumentis, quæ priuatim acanthobola appellant, erūt educendæ. Si in imo ad ipsum glutiendi orificiū hæserint, alius modus erit adhibendus. Quidā maiora frustra, ut sunt lactucarū caules, aut panis buccellas deuorandas censent: alij spongiolam puram ac mollem lino alligatam deuorari iubent, deinde apprehenso lino sursum attrahi: atq; id sæpius, quo spina spongiæ
 50 infixa, unā cum ipsa educatur. Leonides uero cataplasmata maturantia extrinsecus imponenda præcipit: qualia sunt, quæ ex cruda dissolutione, hoc est farina cruda oleo & aqua subacta cōstant: ut pure moto spina, deinde sponte excidat. Si sub ipsum tempus quo spina infigitur, uel antequam in uentriculo fiat concoctio, affuerimus, neq; quod est infixū uidere possimus, uel digito, uel pinna demissa euomere iubebimus. Ita enim aliquando fit, ut unā cum cibi uomitione spina etiam exiliat,

Optimi chirurgiæ autores hanc quoque scalpelli operam scriptis tradiderunt. Antyllus enim ita inquit: In anginis, sicut de uictus ratione docebimus, manuum opera respuenda est: cum inutilis futura sit incisio, ubi & arteriæ omnes, & pulmo patiuntur. In morbis uero qui circa os & mentum cum inflammatione contingunt, quin etiam tonsillis quæ gutturis os operiunt, cum nulla arteria laboret, non ab re est, quo perforationis periculum effugiamus, gutturis incisione uti. quæ ita adhibebimus: Infra gutturis caput sub tribus circiter aut quatuor eius orbibus partem quandam asperæ arteriæ (totam enim diuidi absque periculo non potest) incidemus: idoneus siquidem locus is est, tum quia uacat carne, tum quia longius arterias ab ea parte sitas habet. Reflexo igitur in posterioriorem partem ægri capite, ut manifestius in conspectum nostrum sese proferat guttur, ipsum transversa linea inter duos orbis secamus, sic ut cartilagine intacta, membrana tantum quæ cartilagine iungit, incidatur. Quod si quis timidior hoc in opere sit, hamo is sublatam cutem prius poterit diuidere, deinde ita nudum guttur aggressus, uasis omnibus si qua occurrant summo, sectionem immittere. Hæc Antyllus. Gutturis autem incisionem, tum ex spiritus quodam cum sonitu eruptione, tum ex uocis interruptione conieciabat. Vbi strangulationis periculum præterijt, oris plagam renouatis futuram adhibebimus, ita ut cutis sola omitta cartilagine consuatur. Deinde sicut recentibus uulneribus medicamentum imponendum: si non glutinetur, carne replentibus utendum. Si quis etiamnum ad manus nostras perueniet, qui finiendæ uitæ desiderio guttur sibi uulnerarit, eadem curatio erit adhibenda.

Porro abscessum carniū, seu carnearum partium corruptionem & mutationem esse, & quinam ortus eiusmodi, quotque eorum differentia sint, in quarto libro satis superque dictum est: nunc eos tantum qui manus operam desiderant, persequemur. Cum perfecta in pus facta fuerit mutatio, tunc ad chirurgiam est nobis ueniendum. Pus motum esse ex his facile cognoscere poterimus, si dolor, & febris quæ infestabat, si rubor, si pulsus, & reliqua inflammationis signa diminuuntur: si in acutum tumor fastigiatur, si ad digitorum compressionem pus subsidit: quanquam hoc in abscessibus tantum, qui in summo sunt, consideratur. Vnde etiam si quandoque ob abscessus altitudinem neque tactu quicquam sentietur, neque acuminabitur tumor, nihilominus tamen manuum opera erit adhibenda. Sciendum quoque, ante perfectam interdum in pus mutationem abscessus, si uel iuxta articulos, uel præcipuum aliquod membrum sint, incidi uel subcrudos oportere: ne immorante putrefactione aut ligamentum, aut membrum aliquod necessarium simul corrumpatur. Quæ item prope digitos abscedunt, ante integram maturationem aperienda esse præcipit Hippocrates, ne in corrosionem ossis, perforationemque procedant. Incisiones uero non eodem modo sunt faciendæ, nam in fronte naturales lineas, in capite capillorum exortus sequemur, decori quatenus fieri potest, consulentes: in longitudinem uero brachia & crura, secundum musculos & tendones incidemus. Nervis deum & arteriis, principalibusque corporis partibus uitatis magnum adhibebimus studium, ut modo in rectum, modo in obliquum, prout res exiget, abscessum aperiens tutam administrationem nostram præstemus: paruos quidem una, magnos pluribus pro ratione magnitudinis, tenuioribus tamen, atque ad puris exitum idoneis lineis secabimus: plurimum fastigiati, incocti, tenues & emortui latius sunt excidendi, ut plaga ad triangularæ, aut mirteæ, aut cuiusuis alterius angularis figuræ similitudinem euadat. Nam orbiculariter qui exciduntur, difficilius sanescunt: qui non fastigiantur, simplici diuisione sunt aperiendi: qui magnam sinum habent, si carnosæ cute atque ad conglutinationem idonea operiuntur, satis habebunt si idoneis ad puris exitum incisionibus secantur: si tenuis, atque admodum macilenta cutis superiacet, simplici in longitudinem linea aperiuntur, plagæque oræ si graciles, minimeque carnosæ uidebuntur, erunt excidendæ. Post scalpelli operam spongia diligenter locus est abstergendus: tum si paruus sit abscessus, semelque

melicq; ferrum expertus, linamentorū simplici iniectione est utendum: si magnus, mult
 10 tisq; apertus incisionibus, implicitum in longitudinem linamentum, lemniscum Græ
 ci appellant, per foramina est traiciendum. Simili modo quæ excisa cute aperuimus, li
 namentis implentur: si sanguinis profusio sequitur, aqua frigida uel posca utendū est:
 si neq; ita quicquam proficitur, chalcitidis puluisculus inspergēdus est: quam quidem
 chalcitin ob fluidam putredinem sæpenumero etiam adhibemus. Carterum hyeme &
 in neruosis partibus uino oleo admixto, æstate & carnosus in locis aqua cui oleum ad
 iectū sit, uel etiam uino ipso & oleo, sed frigido splenia sunt madefacienda, atq; impo
 nenda: tum deligādum est: postero die iisdem his liquoribus humectandū: tertio post
 20 die resoluta ac spongia deterfa plaga linamētis tetrpharmaco imbutis utimur. Si abs
 que inflammatione est, eadem irrigata splenia ad linamentorum etiam custodiam su
 perimponenda sunt. Si inflammatio adest, conuenientibus prius fomentis adhibitis ca
 taplasma ad concoquendum idoneū iniicere commodissimum est. Finita uero inflam
 matione, pus mouentibus, carneq; replentibus medicamētis curabimus. Sinus etiam,
 sicut in quarto dictum est libro, glutinantibus sanamus.

De strummis.

Cap. XXXV

S Trummæ sunt quasi glandulæ quædam induratae, quæ in ceruice præcipue, alis,
 & inguinibus concresecunt, græcoq; nomine chœrades appellatae sunt: uel à chœ
 20 radibus asperis faxis, uel à suisbus quæ chœri dicuntur: multiparū enim ac fecundum
 est animal: uel propterea quod tale quodammodo collum porci habere cōspiciuntur.
 Nascūtur autem strummæ aut in anteriore colli parte, aut in altero tantū, aut in utro
 que latere: atq; eæ modo una, modo duæ, modo plures: in propriaq; membrana singu
 larè perinde ac steatomata, & atheromata, & melicerides continentur. Quæ dolore in
 festant, & attritione, medicamētisq; irritantur, peioresq; fiunt, malignæ sunt, à nō
 nullisq; carcinodes dicūtur: perspicuumq; est eas neq; manui, neq; scalpello cessuras.
 Quocirca his omissis, illis tantum quæ & ad tactum, & ad opportunam medicamen
 torum impositionē benignæ sunt, in hunc modū manus erunt adhibendæ. Si in sum
 30 ma cute serpunt, eas simplici diuisione facta à superiectis partibus absoluemus, orasq;
 hamis cute sublata, postea à carne & cute diducemus, sicut in uenarum delectatione di
 ximus: atq; ita paulatim euellemus. Si maiores fuerint, hamo infixio sunt suspenden
 dæ ac simili modo subsecandæ, sic ut à cohærentibus partibus undecunque liberentur:
 cura habita ne uel soporariæ arteriæ, uel nerui retrouersi attingantur. Si uero uena ali
 qua incisa cruore effuso operi impedimento sit, laqueo debet astringi: uel, nisi magna
 admodum fuerit, penitus etiam abscindi: atq; ita cum strummæ radix in angustum ue
 nerit, perite admodum est excidenda, immissoq; indice pertractādus locus, ac diligen
 ter scrutandum nunquid aliæ adiaceant, eaq; eodem modo sunt extrahendæ. Quod
 si suspicio sit, ne in strummæ fundo uas aliquod magnum unum, uel plura etiam sub
 40 sint, ferro abstinere commodum est, laqueoq; ipsam constringere conuenit, quo parti
 cularim tuto sponte excidat. Quo in casu per linamenta postmodum curatio adhiberi
 consueuit: nam ubi excisa est, oræ committuntur. Porrò incisiones per rectam lineam
 sunt faciendæ: & si nihil ex cute redundat protinus consuendæ. Si redundat, parte ea
 ad myrtei folij figuram excisa, futuræ adhibendæ, medicamentumq; conglutinans su
 perdandum est.

De steomatibus, atheromatibus, & meliceridibus: quod est seuationibus, pul
 tationibus, & mellifauis.

Cap. XXXVI

S Euationes, pultationes, & mellifauia licet ex genere abscessuum sint, in eo tamen
 differunt, quod qui proprie abscessus dicuntur pituitosi sunt, & dolorem afferūt,
 50 acremq; humorē, & corrodentem continent, neq; propria membrana, siue tunica in
 cludūtur. Quinetiam hæc inter se quoq; distant: nam in seuatione qui inest humor se
 uo, qui in pultatione frumentaceæ puli, qui in mellifauio melli, prout appellatio præ

se fert, similis est. His uero notis possunt discerni: seuatio alijs durior atrectationi cedit, ac locū mutat, radicemq; angustiore[m] habet: mellifauio uero, si attingas, quasi lentum: quoddā corpus subest, quod pressum tarde fluit, & citò refluit. Eadem his quæ strummis adhibenda curatio est, incisione, diductione, futuris reliquis: tantum id cauendum ut mēbrana inuiolata seruetur, ne humor effusus tum operi non paruo sit impedimento, tum particulas aliquas relinquat, quæ postea in causa sint, ut plerunq; circa manus articulum, aut talū, ac demū omnes partes, quæ articulis mouentur, denuò tale malum oriatur: quemadmodū strumma, ubi uel tota, uel aliquid ex ea relictum est. Quod si tale quid incidit, melius est non consuere, sed excedentibus medicamentis reliquias consumere commodissimum est.

10

De dilatatione quam aneurisma appellant.

Cap. XXXVII

Dilatatio, quæ aneurisma à Græcis dicitur, tumor est mollis, ac digitis cedens, cuius ortus ē sanguine & spiritu est. De qua ita Galenus: Aperto, inquit, arteriæ orificio, affectio fit, quæ dilatatio appellatur: id quod ex uulnere interdum contingit, cum cutis desuper arteria neq; cōglutinata, neq; carne obstructa ad cicatricem perducitur: quæ affectio tum ex pulsū arteriarum, tum ex eo dignoscitur, quod si manu comprimatur, tumor refluyente in arteriā substantia, quæ ipsum efficiebat, statim euanescit. Hæc Galenus. Nos uero ipsas inter se ita distinguemus. Quæ arteriarū apertis orificijs fiūt, oblongiores sunt, altiusq; consistunt: tum ad digitorum impressionem sonitum quendam edunt. Quæ autem ex uulneratione cōstitere, nullum huiusmodi sonū efficiunt, suntq; rotundiores, & in summo subesse sentiuntur. His igitur quæ in alis, inguinibus, colloq; existunt, item ijs quæ alijs in locis prægrandes apparent, ob uasorum magnitudinem manus adhibere recusabimus: illas aggredi quæ extremis in partibus, brachijs & cruribus, & in capite ortæ sunt, nō erit alienum. Curatio hæc est: Si per apertionem tumor extiterit, recta linea per longitudinem cutis est incidenda: deinde oris hamulis distractis undiq; arteria, sicut de uenarū exemptione diximus, diducenda, atq; instrumentis ad id factis à carne absolueda est: eadem item acus traiectione, & lino utrinq; facta deligatione utendū, prius tamē intercepta arteriæ parte secta atq; exinanita, tum quæ pus citent, quoad uinacula excidant, medicamenta sunt imponenda. Si ex ruptura dilatatio est, tota est, quatenus fieri potest, unā cū cute digitis prehendida: deinde acu duplex linū trahēte infra prehensam partem transmissa, ac lini sinu forfice præciso, ita binis utrinq; capitibus, sicut de staphylomate dictum est, hincinde tumor est uinciendus. Quod si timemus, ne fila illa dilabantur, alteram acū duplici similiter filo inserto, sic ut priorem totam cōprimat, traiciemus: atq; eodem modo sinu præfecto quatuor filis, geminis utrinq;, tumorē deligabimus: uel tumore in medio aperto, atq; exinanito cutem circūcidemus, uinctis illic partibus omissis. Inde imposito splenio ex uino atque oleo linamentis postea curabimus.

De bronchocele gutturis ramice.

Cap. XXXVIII

Bronchocele est tumor in collo magnus ac rotūdus, ab interioribus partibus hanc appellationem sortitus: cuius duæ sunt species, aliæ seuationes, alię dilatationes referunt. Dilatationes referentes, ijsdem quibus dilatationes notis cognoscemus: atque ut desperatas relinquemus: quippe cum omnes promiscue dilatationes, & præcipue quæ circa collum sunt, scalpelli operam ob arteriarum magnitudinem non sine periculo admittant. At steatodes quemadmodum seuationes curabimus, separatis atq; uitatis uasis, sicut in strummarum curatione docuimus.

De ganglio nerui contortione.

Cap. XXXIX

Ganglium est nerui contortio, quæ ex ictu aut defatigatione in nodo manus, aut talo, locisq; quæ articulis mouentur plerunq;, in alijs nonnūquam corporis partibus etiam accidit. Hanc affectionem consequitur tumor concolor, renitens, & dolore uacans,

re utacatis: qui tamen, si uiolenter aliquis cōprefferit, torpidum quendam sensum exhibeat: non alte insidens, sed sub ipsa cute ortum habens: in latus tantum labans, prorsum aut retrorsum minime, etiam si quis uiolenter impellat. Quæ in cruribus, aut brachijs, aut extremis partibus sunt, excidere tutum non est: quippe cum periculum imminet, ne membrum illud mancum reddatur. Quæ in capite, aut fronte cōtigere, ita curabimus: Summā cutem scalpello aperimus, deinde, si parua sunt, uulsella compressa à radice excidimus: si magna, hamis sublata circumcirca diducimus, atq; extrahimus: postremo futuris oras coniungimus, medicamentoq; utimur, quod cruentis uulneribus iniicitur.

10

De sanguinis missione per uenas.

Cap. XL

Licet uenæ secunda modus omnibus iam manifestus sit, tamen ut & artificiosas eius distinctiones tradamus, & nihil, quod ad chirurgi operam spectet, prætermissum esse uideatur, in præsentia quoque à nobis non erit negligendus. Primus uenæ secundæ scopus ac finis est, ut redundans sanguis euacuet. Sanguinis uero redundantia duplex est: una quo ad uires, etiam si uenæ ipsæ plenæ non appareant: ob quam citò imbecilles debilesq; redduntur homines, cum natura onus quasi sarcinam quandam ferre minime ualeat: altera quo ad ipsa quæ sanguinem continent receptacula, ipsa scilicet sanguinis interfusione cōsiderata, licet nō moleste id natura ferre uideatur: ex qua
 10 ruptis interdum uenis sputa cruenta, aut aliqua alia sanguinis profusiones sequi consueuerunt. Illa quo ad uires sanguinis redundatio, ex corporis grauatione: hæc quo ad uenas, ex uenarum distentione & repletionem dignoscitur: utraq; exinanitionem procurandam esse indicat. In primo igitur morbi die, si necessitas urgeat, interdum sanguis erit mittendus: prius tamen concoctione in uentriculo, aut iusta in sanguinem mutatione in iocinore obseruata. Quod si aliquam ob causam inter initia facta uenæ sectio non fuerit, ultra septimum diem ea uti non erit absurdum: si modo id & necessitas requirat, & ægri uires non recusent. Debet porro is qui sanguinē mittere uult animaduertere, ne multorum excrementorum in intestinis retentio sit: quod si est, leni prius
 20 clystere est utendum, ne uenæ ab intestinis putridam aliquam excrementorum substantiam trahant. Atq; illis quidem qui ob præsentē morbū sanguinis detractione indigent, quocunq; tempore, accessionum tantum febris uigore euitato, uenam secare non incommode poterimus: si continua tamen febris infestet, matutinum tempus magis erit idoneum: ijs uero qui nullo morbo præsentē tutelæ potius, ac præseruationis causa sanguinis exinanitionem requirunt, uer competit. At in ætatibus id cauere oportet, ut sicut usq; ad quartumdecimum, ita post sexagesimum annum nunquam, nisi irrecusabilis aliqua cogat necessitas, sanguis mittatur: atque illud sit perpetuum, ut
 30 ijs qui imbecillioribus uiribus præditi sunt, detrahere sanguinem euitemus. Iam uero in recenti membrorum inflammatione ex aduersa parte, in longinqua & diutina ex proximis est detractio facienda. Quæ quidem cum ex multis alijs corporis locis, tum
 40 plerunq; ex interiore cubiti parte fieri solet. Quocirca ignorandum illud non est, in anteriori uenæ, quæ alaris appellatur, arteriam, mediæ neruum per totum subesse: superiorem uero, quam humeralem dicunt, metu omni uacare: atq; in capitis quidem morbis humeralem, in ijs qui infra collum infestant, alarem, in utrisque mediam esse incidendam. Oportet ergo partem quandam brachij circa musculos fasciola aliqua angusta deligare, deinde mutua manuum inter se perfiricatione repletam uenam, quæ usui idonea est, transversa linea ad ipsius tantū latitudinem incidere. Nam & maiores plagæ difficulter coeunt ac sanescunt, & angustiores præterquam quod crassioris humoris exitum impediunt, etiam inflammationes mouent. Vbi uero post biduum, aut tri
 50 duum, aut etiam quatrīduū, quod interdum incidit, detrahere adhuc sanguinem speramus, obliquiori linea uena est incidenda, ut in brachij, & manus inflexione hians subinde non facile coalescat. Ita Antyllo placet. Quantitas uero humoris detrahendi & ualiditate uirium, & morbi magnitudine erit metienda. Cum igitur multa suberit

humoris ac feruens materia, semel uel usq; ad animi defectū sanguis erit detrahendus: cum uidelicet ualentibus adhuc uiribus æger deficit, nō ex humoris alicuius ad stomachum effusione: qua ex causa fit, ut multi inter initia statim, antequā satis detractū sit, animi deliquio laborent: sed illud est opus, ut euacuationis ratione animi defectus his cōtingat. Nam si multam exinanitionem res exigit, & uires sunt imbecillæ, medicina hæc erit diuidenda, sic ut primo die minus quā debeat: secūdo rursus, & item tertio, si opus fuerit, quod restat detrahamus. Neq; in plena tantum corporis constitutione, quam plethoricā dicunt, totū simul exinanimus, ut inquit Galenus: uerumetiam ob affectus alicuius uehementiam, quamuis totum corpus in humorū æquabilitate constitutum sit: ut puta cum ē naribus, uel aliquo alio ex loco sanguis erumpit: nisi tamen magna admodum fuerit copia. Ex oppositis etiam partibus auertendæ materiæ causa uenam secamus. Simili modo in uehementi inflammatione laborantibus, ut colicis, renibus calculosis, lippitudinibus, ac cæteris quæ ita acute infestant: dolor siquidem & calor inflammati membri in causa est, ut licet totum corpus excrementis uacet, fluxio tamen sequatur, quam minuere tunc necesse est, ea euacuatione adhibita, quæ maxime & ætati, & naturæ ægrotantis conueniat: temporis insuper, & regionis, & consuetudinis habita ratione. Vbi uero iuxta sectam uenam inflammatio aliqua extiterit, sicut in lateralibus & iocinorarijs, mutationem sanguinis tum colore, tum habitu expectare cōmodissimum est: diuersus enim à naturali sanguis inflammatus efficitur. Nam supra modū excafactus, si prius erat subcrudus, rubicūdior & flauior euadit. Si prius huiusmodi erat, in nigrum ex adustione conuertitur. Non semper tamen hæc expectanda mutatio est, sed interdum antequam fiat, desistendum: id quod duabus de causis contingit, uel ex inflammationis malignitate, quæ nihil remittit, sed uehementer affixa est: uel ex uiriū imbecillitate, quam ex pulsuum attractione cognoscere poteris: nam tum in uehementia & magnitudine inæquales, tum obscuros pulsus deprehendes. Quinetiā tenor ipsius fluxus refractus, debilitas iam esse uires manifestat. Si uero & nihil ex ijs obstiterit, & æger uigenti ætate fuerit, mutatio hæc erit expectanda: atq; eo magis quo melius temperatum corpus nobis sese obtulerit. Quod si ante cōuenientem detractiōem sanguis inhibeat, id quod fit uel ob timiditatem & animi defectū, uel ob humoris coagulationem, uel ob nimiam constrictionem: singulis his erit occurrendum. Animi defectum naribus admotis succis refocillabimus: constrictioni relaxato uinculo succurremus: coagulationē sanguinis uel oleo infuso, uel digitis calfacto loco dissoluemus. Reliquus ad sanguinem mittendum apparatus omnibus in promptu est. Atq; ita in cubito agitur. In fronte uero, cū ibi detractio facienda est, ut in capitis doloribus, ad hunc modum fit: Ablutione prius locū fouemus, deinde habenula collum deligamus: inserto tamen digito ac suspensio uinculo iuxta guttur, ne strangulatio sequatur: atq; ita tumescentē in fronte uenam phlebotomi uel scalpelli acie secamus. Simili modo quoq; iugularibus uenis in summitate cutis apertis specilli latiuscula ac concava extremitate sanguinem excipimus. Item quæ sub lingua sunt in anginarum morbo, ommissa constrictione per transversum inciduntur. Sunt qui eas etiā quæ in magnis angulis apparent, in capitis uel oculorum diuturnis morbis eodem modo secandas duccant. Iidem quæ in naribus insunt, uel capitulo specilli cōprimentes, uel asperatis quibusdā instrumentis irritantes rūpant. In capitis quoq; morbis quæ secundū aures sunt, incidi consueuerūt: sicut quæ sunt in poplitibus cū renes laborant. Quæ uero sunt in cacinibus membrorū, quæ supra uincula exant, ubi & manuum inter se attritu, & pedum incessu repletæ fuerint, secant. In lienosis in leua manu ea præcipue quæ inter minimum digitum & proximum sita est. In iocinorarijs eadem, sed in dextra: extremorum enim euacuatio sicut ex longinquiori fit, ita efficaciorē auersionem facit. At in pede tam in coxendicibus, quā in uulvæ affectionibus, ex ea quæ supra interiorē maleolum est, sanguinem mitti conuenit.

Neq; in morborū initijs, neq; in plenis corporibus, quæ plethorica dicunt, cucurbitulis

bitulis utendum est: sed cum prius expurgatum est totum corpus, neq; amplius quicquam influit, & in membro aliquo mouere quippiam, & ad exteriorem partem trahere necesse est. Leuis igitur ac simplex cucurbitula inflationes soluit, stomachi fluxiones sedat, sanguinem attrahit, eadem fluentem sistit, si aduersæ parti imponatur: id quod in imo est ad summum traducit. Demum humorum attractionem, spirituum extractionem efficit. Quæ uero cum scarificatione admouetur, efficacior morborum causis distensionem præbet, ita ut (quod sensu quoq; percipitur) ab imis partibus molestantes materiæ auocentur. Neq; enim tam sanguinè quàm alios quoq; humores educit: præsertim si maiori cum flamma adhibeatur. Si à carnosissimis membris sanguis est detrahendus, cōcisa prius cute cucurbitulā imponemus: si à gracilioribus, carneq; uacantibus, simplicem cucurbitulā agglutinabimus: deinde, ubi intumuerit ea in parte membrū, incisionem adhibebimus, eandēq; rursus imponemus: ac si parū erit detrahendū, una: si amplius, pluribus incisionibus utemur. Siq; tenuior sanguis fuerit, leuiter in summo: si crassior, altius scalpellum adigemus: uerbi gratia, ubi cōcretus ex percussione sanguis erit euacuandus. Incisionis uero altitudinē ipsa cutis crassitudo nobis præfiniet. Nōnulli ut uno ictu tres incisiones iniicerent, tribus pariter iunctis scalpellis instrumentū excogitarunt: nos inutile hoc existimantes simplex scalpellum adhibemus. Alij sunt qui ut treis cucurbitulis utuntur, propterea quod per eas sanguinis, qui exinanitur quantitas transpici, dum attrahitur, potest: sed ad attrahendū æneæ sunt longe efficaciores, quippe cum hæc maiorem sustinere flammam ualeant, uitreæ facile frangantur. Verū etiam illi qui cornibus corpora admotis, ea parte qua exiguum foramen est, spiritum ore adducunt, & minus extrahūt, & nihil exiccant: quemadmodum quæ cum flamma, cum opus est, admouentur. Iam uero in applicandis cucurbitulis illud agere debemus, ut prius erectam partem corporis constituamus, deinde ei à latere cucurbitulam agglutinemus. Nam si iacentibus membris desuper ardens linamentum conijciamus, supra cutem id delapsum aduret, molestiamq; nulla exigente necessitate inferet. Sciendum autem cucurbitulæ interdum magnitudinem ad subiectum membrum accommodari. Vnde efficitur, ut multæ ac uariæ sint, & paruitate & magnitudine differētes. Quemadmodum etiam longiore collo aliquas & latiore uentre præditas ad attrahendū alijs aptiores facimus. Cauendum uero summopere est ne iuxta mamas cucurbitulæ admoueantur: in ipsas enim cum inciderint interdum, atque intumuerint mammae, efficiunt, ut auelli inde ægerrime possint. Quo in casu spongijs ex aqua calida cōprehendi debent: ita enim solent remittere. Sed si neq; sic proficitur, ad perforationem ipsarū est deueniendum.

De adustione alæ.

Cap. XLII

IN humeri luxati coaptatione in quibusdam contingit, ut brachij caput siue ob redundantem humiditatē, siue eo quod assiduo prolapsu locus ita assueuerit, sæpe & frequenter excidat. Qua in re adustio est adhibenda. Supino igitur uel in sanum latus ægro reclinato interiorē alæ cutem, quo maxime articulus excidit, uel sinistrae manus digitis, uel hamis eleuatū tenuibus atq; oblongis ferramentis candentibus adurimus: ita ut cauteriū in alteram partem penetrans, duas una impressione ulcerationes inducat. Siq; magnum inter has duas inustiones fuerit interuallum, specillo per utraq; foramina traiecto aliam in medio inustionem adhibebimus, eousq; quoad ferramentum specillum attingat. Tametsi duas alias adhibendas censet Hippocrates ab utraq; parte eius quæ est in medio alteram: sic ut à duabus illis æquis interuallis distantes figuram quadratam cōstituunt. Non altius tamen, quàm ad cutem adurendum est: propterea quod nerui & glandule, quas adenas uocant, & alia subsunt, quæ non mediocrem inflammationem, difficultatemq; afferunt. Post hæc porri cum sale triti impositione, & reliqua sicut in cæteris uistis curatione utendū: cauendumq; inde est, ne manus & brachium nimia agitatione exerceatur.

Agnascuntur digiti in manu interdum prope magnos digitos, interdum prope paruos: iuxta alios raro uisum est. Horum igitur alij sunt carnei ex toto, alij ossa & quandoque ungues etiam habent. Qui ossa habent, alij ab articulo communi cum altero digito iunctura innixi, alij ab internodio exoriuntur. Atque ij qui ab internodio emergunt, motu prorsus carent: reliqui aliquando mouentur. Carneos quidem praecidere facillimum est: nam totum quod superuacaneum est semel scalpello abscindimus: qui ab articulo oriuntur, difficilimum. Qui uero ab internodio prodeunt hoc modo curamus: prius carnem undique usque ad os excidimus, deinde os ipsum uel scalpro comminamus, uel ferra abscindimus: tum radendo & conglutinando, quemadmodum de ossium uulneribus dictum est, reliquam curationem adhibebimus.

Adustio suppurationis efficacissimum auxilium inuentum est, quam ita adhibemus: Radicem longae Aristolochiae oleo imbutam accipimus, deinde supra ipsam ferro candenti exulceramus uarijs in locis: uno inter iugulorum coniunctionem retracta superius cute, duobus iuxta mentum seorsum a soporarijs arterijs, sed minus alter sub mammis item inter tertiam & quartam costam duobus, ferro latius impresso: inter quintam quoque & quartam paululum uersus dorsum duobus: uno item in medio pectore, altero supra uentriculi os: a tergo uero tribus adustionibus utimur, una in medio dorso, hincinde a spina, sed superiori loco duabus altius impressis. Alij uero, ut inquit etiam Leonides, ferramento tenui ad nuclei oleae figuram candenti inter costas ea in parte, qua abscessum esse fuerit notatum, usque ad pus adurunt. Sunt qui scalpulum quoque adhibere audeant: inter quintam & sextam costam transuersa linea paululum tamen obliqua cutem incidunt: deinde aculeato cultello costas subcingente membrana perforata pus excernunt. Verum & isti, & qui usque ad pus adurunt, uel protinus mortem inferunt, cum una cum pure uitalis etiam spiritus uniuersus exinaniatur, uel fistulas insanabiles inducunt.

Cancer est tumor inaequalis, asper, foedus, subliuidus, dolore infestans: absque ulcere interdum, quem etiam latentem appellauit Hippocrates, qui scilicet curatione potius irritatur: interdum cum ulcere proueniens. Ex atra enim bile cum sit, ut plurimum depascendo serpit, in pluribusque alijs corporis partibus, maxime uero circa uuluas & mammas in mulieribus exoritur, habetque undequaque uenas intentas, atque inflatas, perinde atque animal cancer pedes, unde nomen est adeptus. Quoniam igitur de curatione eius quae medicamentis adhibetur in quarto, & de eo qui circa uulvam nascitur, in tertio satis dictum est: qui autem intus in uulua latet, manus & scalPELLI operam suscipere non potest, neque si posset, aliquod in eo praesidium inueniret. Eorum nunc qui extrinsecus & praecipue circa mammas oriuntur, curationem trademus. Nonnulli totam uitiatam partem cauterijs absument: alij totam mammam excidunt, deinde adustione utuntur. Galenus uero excisionis tantum chirurgiam admittit, in hunc modum scribens: Si tamen cancro mederi scalpello ausus fueris, primum ipsius expurgationem ab atrae bilis humore auspiceris: deinde tota prorsus affecta parte sic ut nulla relinquatur radix, diligenter circuncisa, effluere sanguinem permittas: neque prius sistas, quam uenis quae circum sunt, accurate compressis crassiore omnem sanguinis partem expresseris. Tum eadem qua in alijs ulceribus curatione utaris. Haec Galenus. Reliqua uero maligna, putrescentiaque ulcera, puta phagedenae, & gangrenae, & similia, eadem ratione curanda sunt.

Maribus sane perinde ac foeminis sub pubertatis tempus mammae aliquatenus turgescunt:

turgescunt; sed plerisque iterum reprimuntur ac subsidunt: nonnullis uero, ut semel orafa sunt, pingui quodam subalescente procedere non desinunt. Quae res cum effoeminatae naturae dedecus afferat, scalpellum curationem non immerito admittit. Lunari igitur figura infra mammam incisione facta, cuteque a carne diducta adipem detrahimus: plagae deinde oras futuris committimus. Si forte ob uastitatem sicut in foeminis in inferiorem partem inclinauerit mamma, duabus lunatis lineis in eadem inferiore parte secandum est, sic ut capitibus inter se coniunctis minor a maiore comprehendatur: cuteque quae inter duas incisiones est excoriata, exemptaque pinguedine quae suberat, futuris simili modo est utendum. Quod si aberrauerimus, minusque quam debeat excisum fuerit, tenui habenula, quae superest rursus detracta, suendum: medicamentumque ut recentibus uulneribus imponendum.

De iocinoris adustione.

Cap. XLVII

Si eos qui in iocinore abscessum habent, dolor cum grauitate quadam infestat, carnosum ipsius uisceris corpus affectum esse indicat. Si dolor acutus est, in tunica magis uitium esse ostendit. Sicque adustio est facienda: Caeteris oliuaribus supra inguen ad finem iocinoris adustione inijcimus, totaque exusta cute usque ad tunicam penetramus, pusque inde extrahimus. Post exinanitionem lenticula & melle, & medicamentis ex mulla aqua, & replentibus, postea etiam cicatricem inducentibus utendum est.

De adustione lienis.

Cap. XLVIII

Lieni superiectam cutem hamis subleuamus, deinde longo ferro candenti penitus traicimus, ut una impressione duae adustiones fiant: hoc ter facimus, ut omnes postea sex euadant. Quanquam Marcellus fuscina, seu fuscinali ferramento usus, tres solebat una traiectione adustiones inducere.

De stomachi adustione.

Cap. XLIX

In stomachi diuturnis fluxionibus recentiores adustiones adhibere consueuerunt: alij oliuaribus ferramentis tribus locis exulcerant, uno iuxta gladialem cartilagine, alij duobus inferius ita constitutis, ut triangulam figuram efficiant, solius cutis altitudine: alij sola una ad uentriculi orificium, sed latiore adustione contenti sunt. Nonnulli uero sunt, qui ne ferrum quidem adhibent, sed ijs quae uocantur iscae adurunt. Sunt autem iscae spongiosae quaedam pilulae, quae in quercubus & nucibus nascuntur, plurimo in usu apud barbaros. Post adustionem aliquandiu apertum hulus relinquunt, imo etiam refricant, ut multa per ipsum distatione effecta os stomachi a fluxione illa sum permaneat.

De aqua inter cutem.

Cap. L

Hydropicorum habitus quis sit, quotque eius differentiae, quae causae, quo modo item dignosci, & curari per medicamenta tales morbi ualeant, in tertio libro tradidimus, ostendimusque ibi etiam solam ascitem manu operam admittere. Nunc quemadmodum id fiat, dicendum est. Recto constituto homine, si minus in sedili collocato: nam qui neque hoc tolerare ob imbecillitatem potest, huic curatio minime esse idoneus iudicandus est: recto igitur stante homine, a tergo stantibus ministris iubebimus manibus uentrem comprimere, ac deorsum tumorem ad imum abdomen depellere. Nos uero aculeato cultello, seu phlebotomo sumpto, si malum hoc ab intestinis ortum habuerit, sub umbilico ad perpendicularum fere quatuor interpositis digitis, si alteri morbo supuenerit a sinistra parte, si a splene inceperit, a dextro latere abdominis cutem usque ad membranam incidemus: cauendum enim ne ea in parte incidamus, qua sunt cubaturae: deinde instrumenti acie cute a membrana diducta paulo superius quam prima plaga iniecta sit, membranam ipsam perforabimus, quoad inani loco ferramentum excipiat. Post haec aenea fistula quae ad scriptorij calami similitudinem praefecta sit, in membranae & abdominis foramen coniicienda est: perque

ipsam effundendus humor pro uirū ratione: quæ ex obseruatione pulsus constabūt. Quod ubi iam factum fuerit, recipienda fistula est, atq; ita effusio sistenda: illa enim alternata incisione id efficitur, ut ablata fistula fluxus cōtinuò sistat. Nos tamen, quo securior res sit, linamentum etiam intortum in abdominis tantum uulnus cōiicimus: in lecto deinde reclinato homine, ac refocillato, postero die rursus humoris paululū pro uiribus per fistulam emittemus: atq; ita in sequētib; diebus faciemus, donec quammi nimū relinquatur: summa cura habita ne uniuersum simul affundamus: multi enim imperite admodū hoc tractantes, unā cum humore uniuerso etiā uitali spiritu euacua to hominem subitò interemerunt. Qui uero securitati magis cōsulant, ita solent se gere re: tantum chirurgia hac educunt, quantū agri uires subleuare posse uideatur. Reli 10 quum uero aquam deducunt medicamentis, harena, sole, siti, atq; exiccantibus ali mentis consumūt: adustiones etiam in stomacho, iocinore, liene, abdomine, umbilico tenuibus ferramentis nonnulli, ali; ifcis, uel aliqua alia huiuscemodi materia adhibent: multiq; sunt qui hac uia potius nullam prorsus passi perforationem confanuerunt.

De umbilicis prominentibus.

Cap. LI

VMbilici prominentis uitium diuersis ex causis fit: interdum rupta in ea parte ab dominis membrana, eoq; uel omento, uel intestino prolapsa: humore interdū hebetate sub umbilico collecto: carne quoq; crescente: quandoq; sanguine ex uena, uel arteria rupta, ut in dilatationibus: quandoq; spiritu tantū eò profuso. Si omentum 20 irrupit concolor tumor est, mollis, dolore uacans, atq; inæqualis: si intestinū, cætera si milia sunt, tumor inæqualior est: ad digitorū cōpressionem euanescit, crepat interdū, balneisq; & distentionibus crescit. Si humor subest, mollis similiter est tumor: pressus uero nō cedit, neq; minuit, neq; augetur. At carnis subcrescentia præter reliqua indi cia liuidiorem etiam locū, & duriorē reddit, quicq; semper in eadem magnitudine con spiciatur. Spiritus mollem tumorē exhibet, qui impulsus sonitū reddit, ac pressus eua nescit. Curatio in hunc modum tractanda est: Recto cōstituto homini, spiritu retento uentrem distendere iubebimus, deinde tota umbilici excrescētia scriptorio atramento circūcirca notata eundem resupinabimus, ac scalpello undiq; qua nota atramētū fuerit 30 scarificabimus: tum mediā parte hamis attracta, lino uel nervo ad scarificationem inie cto uinciemus, ita enim fortius continebit, neque elabi poterit, sinu, non nodo nexum astringentes: tum tumore, qui astrictus erit, in summitate inciso atq; aperto indicē de mitemus: diligentesq; scrutabimur, nūquid intestini aliqua inuolutio, aut omenti par ticula simul uincta sit. Si intestinū comprehensum erit, laxato laquei sinu intrò depelle mus: si omentū, attrahemus: atq; eius superuacaneam partem, deligata prius, quæcūq; 40 occurrerit, uena, excidemus. Post hæc duas acus simplex linum ducentes per scarifica tionem illam traiciemus: linorumq; sinibus præcis, sicut in dilatatione dictū est, qua tuor capitibus diuersas partes astringemus. Atq; ubi quod supra uincula est emortuū fuerit, atq; exciderit, linamentis curabimus, dabimusq; operam, ut cicatrix depressior subinde inducā. Atq; ita fit, si uel omentū, uel intestinū morbū causarit: si uero aut ca 40 ro, aut humor, aut sanguis sit, mediā tumoris parte circūcirca excisa, quicquid intus fue rit detrahemus, deinde ulcus replētibus nutriemus. Iis uero qui ex dilatatione aut spiri tus effusione cōstitierint, perinde atq; dilatationibus adhibere medicinā recusabimus.

De uulneribus in abdominis membrana, et prolapsu intestini, uel omenti, ubi etiam modus uentris consuendi ex Galeno traditur.

Cap. LII

Quemadmodum uulnerata abdominis membrana optime tractari possit cōside randum. Si paruū adeò sit uulnus, ut prolapsum intestinū, quod inflatū est, nul lo modo reprimi amplius possit, uel inflationē exinanire, uel ampliare uulnus necesse est. Primum sanè, si modo assequi possumus, melius est: uerum qua potius ratione asse 50 qui possemus, quàm si causam qua inflatur intestinū amoueamus: Quæ igitur est hæc ambientis aëris frigus: unde calefaciendo remedium adhibebitur. Molli igitur spongia ex aqua

ex aqua calida expressa fouendum erit intestinum, præparatumq; ad hoc esse debet
 uinum austerum calidum; quod sicut magis quam aqua excalfacit, ita uires etiam inte-
 stinis addit. Quod si his adhibitis, nihilominus perseveret inflatio, incidenda erit mem-
 brana, donec satis ad prolapsum intestinum patere possit. Ad quam incisionem facien-
 dam recta fistulamina quæ appellantur, sunt accommodata. Optimū etiam est ut æger,
 si inferioribus in partibus uulnus sit, ex aduerso propēdeat; si in dextra uidelicet est læ-
 sio, in sinistram; si in sinistra, in dextram inclinet: quod porrò tam magnis, quam paruis
 uulneribus cōmune est. Intestinorum uero in propriam sedem repositiones in magnis
 uulneribus ministrum peritum admodum requirūt: debet enim is oras uulneris ma-
 10 nibus apprehensas ab exteriori parte intrò conuertere & astringere, sicutique ipsas
 paulatim explicare: quodq; futura iunctum fuerit mediocriter deprimere, donec con-
 sutio omnis absoluta sit. Iam uero quis modus cōsuendi uentris idoneus sit dicendum
 est. Quoniam abdomen membranę agglutinandum est, à cute principio facto acus ab
 exteriori parte in interiorē immittēda: quæ ubi cutem & rectum musculum totum
 traiecerit, prætermiſsa adiacente mēbranæ ora, altera ab interiori parte ad exteriorē
 perforanda est: deinde apposita abdominis ora eodem modo traiecta, eademq; rursus
 deforis introrsum transfixa, prætermiſsaq; similiter membrana subiacente, ad opposi-
 tam ueniendū: eaq; intus extrorsum unā cum superiecta abdominis ora transuenda
 est: atq; ita tertio, & quarto, deincepsq; faciendū, donec totum uulnus includatur. Su-
 20 tura sanē, quo plagam constringat, perquam crebra esse debet: quo uero cutis integra
 permaneat, non admodum crebra; quocirca euitatis utriusq; extremis mediocritas ser-
 uanda est. Idem in acia faciendum, nam quæ nimis dura est cutem abrumpit, quæ ni-
 mis mollis rumpitur. Quemadmodū etiam si extremis orarum finibus acus iniicitur,
 cutis quæ tenuissima relicta est, laborat, ac uim passā plerunq; laceratur: si autem nimis
 multum futura cōprehenditur, inconglutinatum permanet. Atq; hæc quidem omnia
 licet plagis omnibus cōmunia sint, maxime tamen in cōsuendo uentre obseruari de-
 bent. Vel igitur ea, qua superius diximus, ratione agendū nobis erit, attendentibus ut
 membrana cum abdomine coalescat, id quod quia neruosa est difficulter patitur: uel
 sicut alij, ea quæ natura cognata sunt, membranam membranæ, abdomen abdomini
 30 inter sese cōmittemus. Quod hic subiungā. Simili modo abdomen solum ab exteriori
 parte in interiorē acu est traiciendū: deinde utriusq; membranæ oris transmissis rursus
 acus cōuertenda, perq; utraq; has oras ab exteriori similiter parte introrsum cōijciē-
 da: postea ab interiori parte per alterā abdominis oram educēda est. Hic modus à cō-
 muni illo & expedito, quo quatuor oras simul una acus traiectione cōiungunt, in eo
 differt, quod bene admodū sub abdomine membranam occultat: medicamenta, quæ
 eiusdem sunt materiæ cum ijs, quæ cruentis uulneribus imponūtur, accommodata po-
 stea erunt. Ne uero aliquod principale membrū mutua contagione afficiatur, totam
 eam partē quæ inter inguina & alas est oleo moderate calido lana molli excepto foue-
 re oportet, meliusq; est si idem oleū clystere in intestina immittatur: nam si aliqua in-
 40 testinorum pars uulnus sensit, uinum nigrum austerū tepefactum iniiciendū est: atq;
 etiam magis, si totū intestinū aliquod uulneratū est. Crassa quidem intestina facilius,
 tenuia difficilius sanantur: at ieiunū, cum copiam & magnitudinem uasorū contineat,
 tenuemq; ac neruosam tunicam habeat, tum bilem synceram totam excipiat, sitq; ex
 omnibus iocinori proximū, nullam curationē admittit. Eorū uero quę infra uentrē car-
 nosiora sunt, medicina est tentanda: interdū enim proficit, nō solū quia crassiora sunt,
 uerū etiam quia locus insidere medicamēta cōmodius patitur. Quæ enim in ora ipsius
 uentris & stomachi sita sunt, præterq; quod in solo transitu medicamēta attingūt, etiam
 nimio sensu quo prædita sunt curationibus aduersanē. At uero cum membrana abdo-
 minis rupta omentū prolapsum est, cōsiderari debet, an pars aliqua eius liuida, aut ni-
 50 gra sit: idq; totū, prius supra emortuam partē laqueo iniecto, ne sanguinis profusione
 periclitet, infra uinculum excidendū est, tum in infimo consutionis sine uinculi capita
 sunt inferenda, sic ut dependeāt, quo facilius cum pure orto reijcientur, eximi possint.

IN recutitis, hoc est ijs quibus præputij cuti aliquid deest, decoris causa duplicem nonnulli curationis modum excogitarunt: interdum iuxta pubem in orbem colis tergis incidunt, ut soluta continuitate deorsum trahi atque extendi possit, quoad glandem ipsam operiat: interdum sub ipsius glandis circulo cutem scalpello ab interiore cole subsecando diducunt, eamque ultra glandem extendunt: deinde molli aliquo linteolo circumcirca præputium deligant, quadam utique interposita parte inter tergis & colem, qua diductio facta est, ne glandi agglutinetur. Hunc modum Antyllus magis approbat, latiusque explicat. Nos summatim tantum idcirco retulimus, quia raro tale medicinae opus exigi consuevit: nam neque functioni difficultatem aliquam affert hoc vitium, neque indecorum adeo est, ut cruciatum, qui manuum opera exhibetur, experiri quisquam malit.

De hypospadiæis, urinarium meatum subuulsum habentibus.

Cap. LIIII

MUltis à natali die glans minime perforata est: sed sub eo, qui uocatur canis, ad finem glandis foramen habent. Hi neque mingere in anteriorem partem nisi membrum ad abdomen admodum reflexerint: neque filios procreare possunt, cum semen in uulvam recta ei aculatione nequeat emitti. Accedit quod non mediocre dedecus hoc uitium affert. Medendi his sicut simplicissimus, ita tutissimus omnium modus est per amputationem. Resupinato igitur homine glans sinistrae manus digitis prehendida, uehementerque attrahenda est, tum scalpelli acie iuxta coronam seu circulum amputada: neque id obliqua sectione, sed concava ac rotunda, ut in medio quaedam glandi similis eminentia relinquatur. Quonia uero sepe sanguinis profusio sequitur, sanguinem sistentibus postea utemur: si minus hoc proderit, tenuibus ferramentis aduremus.

De phimosi præputij constrictione circa glandem.

Cap. LV

DVplex constrictionis seu phimosis causa esse solet: quandoque enim præputium glandem operiens retrahi rursus non potest, quandoque retractum non amplius inducitur: quæ proprie periphimosis seu circumstrictio appellatur. Prima species uel ex cicatrice in præputio facta, uel ex carnis subcrenentia: secunda ex colis inflammatione oritur, cum retracta pellicula glans ita inflatur, ut non amplius præputium admittat. Constrictione ad hunc modum curatur: In accommodata figura homine collocato, præputium in anteriorem partem attractum, tribus aut quatuor iniectis hamis ministris quatenus fieri potest distendendum atque aperiendum tradimus: deinde si ex cicatrice extrinsecus contracta cutis fuerit, ab interiore parte tribus aut quatuor locis phlebotomo, aut aculeato cultello incidimus, sic ut lineæ in longitudinem æquali inter se spacio distantes efficiantur. Nam cum duplex sit circa glandem præputium, os eius ex interiori parte diuidendum est: resoluta enim hoc modo retractione quæ ex cicatrice concreuerat, facile inducere postea præputium possumus. Si uero intrinsecus carnis excrenentia constrictionem eam fecerit, in carne scarificationes omnes iniiciemus retracto tergore: deinde carnis quæ inter incisiones extabuit eminentias derademus, tum plumbeum tubulum equali utrinque patens foramine exiccata papyro inuolutum circum glandem insertabimus. Sic enim fiet, ut inducta rursus pellis glandi inherere prohibeatur, separata tum à plumbo, tum ab inuoluta papyro, quæ ex madefactione inflata eam à cole etiam magis subleuat. Atque ad hunc quidem modum siue ex cicatrice, siue ex carnis excrenentia phimosis extiterit, curare consueuimus. Si uero circumstrictione aliquis laboret, quæ iam inueterauerit, atque ob id coaluerit, sanari is amplius non potest, nisi perinde ac recutitus curari uoluerit. Si nondum coaluerit pellis, in longitudinem tribus lineis aut quatuor, aut etiam pluribus circumcirca scarificanda: deinde multo oleo tepido fouenda, sicque in ulteriorem partem protrahenda est.

De coherente præputio.

Cap. LVI

EXulceratione uel glandis, uel præputij fit interdum, ut partes hæ duæ cohærescant. Quod

Quod si accidit, oportet aduerso scalpello, uel ferramento ad excidendū polypum in modū spathæ facti subsecare summa cum moderatione, ut glans ab agglutinato præputio sine læsione separetur. Quod si difficile est, à glande potius aliquid quàm à præputio trahendum est: tenue enim cum sit præputiū facile perforatur. Post absolutionem linteolū tenue aqua frigida madefactū inter glandem & præputiū, ne rursus coëant, inferendum est: deinde astringente uino cicatrix inducenda.

De circuncidendis.

Cap. LVII

10 **N**on de ijs qui gentili quadam religione circūciduntur, sermo nobis in præsentia est: sed de illis, quibus ex affectione quadam circa pudenda præputiū nigrescit. His sanè quicquid nigrū fuerit, in orbem excidendum est: tum squamma æris ex melle, uel etiam malicorium, & eruum instar linamenti super dandū. Si sanguis profluat lunatis cauterijs utendum est: quæ tamen ut sanguinis profusio reprimatur, quàm ne ulcus pascendo serpat, commodissima sunt. Quod si fortè glans tota cōsumpta fuerit, plumbeā fistulā in urinariū meatū cōijciemus, ac per eam urinam reddere iubebimus.

De thymis tuberculis in cole.

Cap. LVIII

20 **T**hymi carnosæ quædam quasi uerruculæ sunt, interdum in glande, interdum in præputio orientes: quorū maligni alij sunt, alij non ita. Benigni quidem scalpelli acie exciduntur: deinde chalcitis super inspergitur. At in malignis post excisionē ustio necessaria est. Quod si oppositi in tergo ipso concreuerint, alij in interiore parte, alij in exteriori, non debemus manum simul omnibus admouere, ne fortè pellicula cum tenuis admodum sit, imprudenter à nobis perfodiatur: sed prius interiores excidere, atq; ad cicatricem perducere, deinde ad exteriores uenire tutissimum est. Nonnulli uero ex recentioribus forfice eos solent præcidere, tum seta equina astrictos curant: alij frigido cauterio adurunt.

De fistulæ demissione, & uesicæ collutione.

Cap. LIX

30 **C**um urina in uesica supprimitur, quia uel calculus, uel concretum aliquid ex sanguine, uel aliud quidpiam eam obstruit, ad excrementū excipiendum fistulæ demissione uti consueuimus: quæ ita fit. Sumimus fistulas omni ætati & generi accommodatas, easq; ad hoc præparamus. Præparationis modus is est: Parū lanæ filo in medio uincimus: deinde filo ipso tenui iunco per fistulæ foramen traiecto, lanam ori extremo fistulæ inserimus, sic ut si quid foris emineat, forfice detondeat, fistulamq; in oleū cōijcimus. Homine postea super subfelliū apte figurato, ac prius, nisi quid impediatur, fomentis asperso, fistulam rectā usq; ad colis sinem demittimus: deinde reflexo ad umbilicū pene, ex hac enim parte est obliquus uesicæ meatus, ulterius promouemus. Atq; ubi ad interfoemineū iuxta anum deuenit, reflexo iterum in naturalem figuram membro unā cum iniecto instrumento, quoniam ab interfoemineo uesicæ meatus sursum
40 uergit, fistulam propellimus, quoad inani uesicæ spacio excipiat. Post hæc filum quod in fistula est adducimus, ut unā cum lana urina etiā attracta, postea sequatur: perinde atq; in siphonibus fieri cōsueuit. Atq; hic demittendæ fistulæ modus est. Sed quia sæpe incidit, ut exulceratā uesicā colluere necesse sit, ad hoc auricularijs clysteribus supradicto modo immixtis utemur, si modo ijs compelli in uesicā infusio poterit: sin minus, uel aluta, uel uesica bubulæ fistulæ erit adaptanda, perq; eam infusione facta colluendum.

De calculis.

Cap. LX

50 **C**um alibi de calculorum generatione dixerim, eosq; pueris in uesica, prouectioribus in renibus oriri demonstrarim, locus exigere uidetur, ut eorū excidendorum modum subiiciamus. Quod faciemus, ubi prius notas exposuerimus, quibus calculus esse in uesica cognosci potest. Cum mingūt, aquosa excrementa exeūt, quæ arenosum sedimentum habent: assiduo penis pruritu molestantur: unde etiam is sine ra-

rione modo relaxatur, modo intenditur: quia scilicet irritati, praesertim pueri illum so-
 lent frequenter contrectare. Repente etiam urinae suppressio fit, cum in ceruicem ue-
 sicæ calculus fortè incidit. Ad calculi excisionem idonei sunt pueri usq; ad quartum de-
 cimum annum: hi enim ob corporis mollitudinem facilius senescunt. Contra senes
 inepti, in quorum corpore ulcera nūquam serè possunt ad sanitatem perducì. Aetas
 media uero medio modo inter hæc se habet. Qui item maiores habent calculos faci-
 lius eatenus curantur, qua inflammationibus tolerandis assueti sunt: qui autem par-
 uis calculis laborant: difficilius, contrarias ob causas. His ita se habentibus, cum ad scal-
 pelli operam ueniemus, prius curabimus, ut discussio siue per ministrum, siue ab ipso
 ægro efficiatur, ab alto aliquo loco desiliente, quo calculus ad ceruicem uesicæ decutia-
 tur. Deinde collocato homine ea figura qua sedere rectus aliquis solet, manibusq; suis
 sub femora datis, ut in angustū uesica cōpellatur, locū pertractabimus. Sicq; attractan-
 tibus nobis sub digitis occurrerit calculus in interfemineo, hoc est eo in spacio quod
 inter femina est à testibus ad anum, illuc à concussione deiectus, cōtinuò ad sectionem
 accingemur. Si illic non sentiat, sinistra manus digitum, si puer est, indicem, si magis
 adultus, medium in anum demitemus oleo prius inunctum, resupinisq; digitis ipsum
 perquiremus: ubi repertus fuerit, paulatim ad ceruicem uesicæ deducendus, ibiq; con-
 clusus ac constrictus in exteriorem partem propellendus est. Postea iubendū est duo-
 bus ministris, alter ut manibus uesicam comprimat, alter dextera testes sursum trahat,
 laeva interfemineū extendat in alteram partem ab ea qua sectio est iniicienda. His fa-
 ctis, ad excidendos calculos ferramento, quod lithotomum appellant, inter anum &
 testes, neq; tamen in medio, sed uersus sinisteriorem natem obliqua linea cōtra ipsum
 calculum interfemineū incidendum est: ita, ut plaga extrinsecus latior sit, intus nō am-
 plius pateat, quam per eam cōmode eijci calculus possit. Interdum enim fit, ut ex digi-
 torum, uel digiti in ano cōpressione, statim ubi incisum est, sine ullius instrumenti in-
 iectione apte admodum calculus exiliat. Quod si nō euenit, unco eius rei causa factus
 quem lithulcū ab extrahendis calculis uocant, iniecto eximendus est. Post cuius euul-
 sionem sanguinem reprimentibus aridis medicamentis quæ ex manna, thure, aloë, so-
 lidagine, uel etiam mysi, alijsq; similibus constant, sanguinis eruptio sistenda est: tum la-
 na uel linteolum uino cui oleum admixtum sit, madens super ulcus imponendum: at-
 que ita calcularijs, id est sexicrurijs deligationibus utendū est. Si metus sanguinis pro-
 fusionis sit, linteolum duplex ex posca, uel rosaceo, cui aquam quis adiecerit, super da-
 bimus: quod reclinato ægroto subinde madefaciendum est. Tertio post die soluentes,
 aqua oleo mixta copiose inungemus: deinde tetrapharmacū linamentis exceptū adhi-
 bebimus, frequenter ob urinae acrimoniam soluentes accurantes. Quod si aliqua in-
 flammatio superuenerit, cataplasmatibus & fotionibus ad hoc accommodatis utemur: ro-
 faceumq; etiamnum oleum, uel chamæmelinum, uel butyrum in uesicam, nisi aliqua
 inflammatio obster, iniiciemus. Similiter si uel serpens, uel aliquo alio modo malignū
 ulcus efficiatur, his cōuenientia medicamenta accommodabimus. Si nulla adsit inflam-
 matio, ablutione adhibita emplastrum ex succis (diachylon uocant) super lumbos, &
 inum abdomen dabimus: illud per totum curationis tempus obseruantes, ut, quo re-
 media quiescere possint, femora quoq; deligata teneantur. At uero si paruus fuerit la-
 pis, isq; in urinae iter incidat, neq; mingendo excerni ualeat, ita faciendū: Tergus præ-
 putij extremū plurimū attrahendū est, sic ut glandem condat, ibiq; uinciendū: deinde
 uinciendus etiam est iuxta pubem coles ad uesicæ terminū uinculo iniecto: atq; ab in-
 feriore parte contra ipsum calculū incidendus, tum inflectendus, atq; ita calculus eij-
 ciendus est: solutis postea uinculis quicquid ex sanguine cōcretum est à uulnere expri-
 mendū. Vinculū quidem in ima parte iniectū est, ne retro calculus redeat. In summa,
 ut post calculi exemptionem solutione facta incisum colem remissa cutis contegat.

De partibus quæ circa testes sunt.

Cap. LXI

Quoniam ad herniarij medici doctrinam, partium quæ circa testes sunt, definitio-
 nes

nes conferunt, ea prius à nobis in praesentia sunt proponenda. Testiculus igitur substantia est glandulosa & fragilis, quae ad seminis uim genitalem facit. Assistentes, qui & suspendicula dicuntur, sunt nerui à spinalis medullae membrana exorti, qui cum arteriosis uenis ad testiculos pertingunt, per quas semen in penem immittitur. Seminaria uasa sunt uenae, quae à caua uena in testes, quibus etiam alimentum praestant, sinuosa reflexione feruntur. Erytroides est tunica natura neruosa, quae à gibbosa & anteriore parte testiculi absoluta à concava & posteriore ipsi inhaerescit, ex abdominis membrana ortum habens: partem eam qua testiculo inhaeret, posteriorem inhaerentiam appellant. Dartae sunt membranae exteriorē pellem erytroidi tunicae agglutinantes, ipsiq; ea parte inherentes qua ipsa testibus à posteriore parte annexa est. Hanc uero exteriorē laxam ac rugosam pellem testiculis circumiectam scrotum uocant.

De hernia aquosa.

Cap. LXII

SEgnis quidam atq; hebes humor in partibus his quae scroto annectuntur, concretus, tumoremq; sensui euidentem efficiens hernia aquosa, hydrocele à Graecis nuncupatur. Cogitur plerunq; hic humor circa testiculum in erytroidē ea in parte, qua à testiculo separata est; raro extra erytroidē, saepe etiam propria tunica continetur. Quod cum sit, chirurgici herniam in supergenita tunica appellare consueuerunt. Si igitur ex praecedente causa, uerbi gratia, partium harum infirmitate constiterit hoc uitium, sanguis qui huc alimentiratione defertur, in aquosam, uel serosam ac segnem substantiam immutatur: si ex percussione, cruenta uel feculenta materia continetur. Communes notae hae sunt: tumor est sine dolore, qui in scroto permanet, nulloq; casu, quicumque ille fuerit, delitescit; sed pressus cedit, si paucus subsit humor; si multus, non cedit. In erytroidē an sit, cognosci ex eo potest, quod tumor rotundus, paulò tamen oblongior ad ouis speciem praefertur, testisq; ea parte prorsus occultatur, utpote undequaq; circumdatus. Si extra erytroidem sub membranulis, quae dartae appellantur, extiterit, in proximo subesse sentitur. Si in supergenita fuerit tunica humor, eo quod undique compactus, conglobatusq; est tumor, alterius testiculi speciem exhibet. Si aquosa sit materia, cōcolor: si feculenta, aut cruenta, ruber aut liuidus per tunicā apparet; nam quibus in utrisq; scroti partibus signa haec sunt, scire licet eos bihernios esse. Curatio quae scilicet scalpellū desiderat talis est: derasa pube, & scroto, nisi puer sit, resupinus homo in subsellio collocandus est, multiplici aliquo linteo natibus, spongia uero permagna scroto subiecta: tum sedere à sinistra parte medicus debet, ministroq; à dextra sedenti iubere, ut pene in alteram partem reflexo, scroti pellem sursum uersus abdomen extēdat. Quo facto ipse sumpto scalpello scrotum à media parte orsus, in longitudinem usque prope pubem secet recta incisione, quae à scrotum diuidente linea equaliter distet, atq; ad erytroidem usq; descēdat. Si in supergenita sit humor, qua parte uertex supergenitae tunicae se ostenderit, ea in parte scalpellum erit iniiciendum: facta plaga hamis orae aperiendae sunt, diductisq; herniario specillo & scalpello dartis tunicis denudanda erytroides, phlebotomocq; per mediū diuidenda est, ea praecipue parte qua à testiculo separatur: atq; ita humore uel ex toto, uel maiori ex parte in uasculū aliquod effuso, hamis erytroides, id est tenuissima quaeq; eius pars extrahenda est. Antyllus postea suturis & curatione sicut in recentibus uulneribus utitur: recentiores carnem citantia adhibere magis consueuerunt. At uero si testiculus putredine aut aliquo alio uitio affectus reperiatur, uenis quae suspendiculo, hoc est cremasteri neruo annexae sunt prius deligatis, neruus ipse est praecidendus, atq; ita testiculus eximendus est. In bihernijs eodem modo, sed dupliciter faciendū est, ab utraq; parte iuxta inguina scroto inciso. His ita constitutis capitulo specilli in imum per incisionem demisso scrotum ipsum sinuamus, ibiq; id scalpelli acie paululū subsecamus, quo sanguini concreto, & puri exitus detur: tum ipso eodem specilli capitulo per paruum id foramen ad plagam usq; superiorem implicitum in longitudinem linamentū, id est lemniscum traicimus: ulceribus postea spongia deterfis lana oleo insperfa per plagam deorsum ad testiculum consicienda est: alia

item uino, cui oleum adiectum sit, madida scroto, abdomini, inguinibus, interfemineo-
lumbisq; extrinsecus est imponenda: tum super explicandum est triplex linteum, ac se-
xicurijs, alijsq; accommodatis deligationibus utendum: reclinato postea homine la-
nas scroto subiicimus quo requiescat, mollemq; alutam illis ad fomentorum inspersio-
nem excipiendam substernimus. Fouemus enim usq; ad tertium diem calido oleo: ter-
tio post die resoluentes tetrapharmaco imbutum linamentum in uulnus inijcimus, le-
mniscumq; ex polline immutamus, extrinsecusq; ob inflammationem madefacimus:
postea linamentorum custos medicamentum super damus. Expurgato ulcere, & car-
ne mediocriter superinducta deinceps abluendus est ager: tum lemniscus extrahen-
dus, reliquaq; curatio, sicut supra dictum est adhibenda. Si inflammatio, si sanguinis pro-
fusio, si tale aliquod malum superuenerit, unicuiq; proprijs remedijs, ne reiterare eadem
saepius cogar, occurrere debemus. Caterum si magis, quod recentioribus placet, adu-
sationem in hoc uitio admittamus, omnia nihilominus quae uel ante, uel post manuum
operam dicta sunt, imò etiam in ipsa, excepta tantum sectione quae ferro, & minuta illa
inferius ad puris exitum incisione, etiamnum erunt facienda: ignitis siquidem decem
aut duodecim ferramentis ad r literam graecae figuram, duobusq; item cultris, prius scrotum
in medio supradictis ferramentis adurimus: deinde membranulas uel specillo, uel re-
tuso hamo diductas, ac resolutas cultro candenti praecidimus, tum denudata erytroide
tunica, quae ex albedine & soliditate facile agnoscitur, summoq; ad r figuram ferramen-
to deusta, humorem effundimus, totumq; id quod ex ea absolutum est hamis attractum
candenti altero cultro excidimus.

De carnosio & tosaeco ramice.

Cap. LXIII

Caro aliqua in parte inter scroti tunicas aliquando concrescit, uitiumq; id facit, quod
sarcoceleum uocant: haec sit obscura quadam de causa, testiculo uel fluxione pas-
so, uel indurato: nonnunquam ex percussione, aut negligenti post herniam sectam
curatione. His quae hoc modo consistere una cum duritie concolor tumor est: illis quae
ex induratione fiunt, decolor ac sensu carens: malignas uero pungentes dolores con-
sequuntur. In curatione eodem modo, ut superius dictum est, & hominem collocabi-
mus & incidemus. Sed si circa testiculum caro increuit, utraq; tunicae darta & erytroi-
des sunt incidendae: deinde attrahendus testiculus, atq; ex erytroide excipiendus, tum
uenae a neruo separatae deligandae, ipseq; neruus a quo testiculus dependet praeciden-
dus est: testiculus deinde tanquam alienus est eijciendus. At uero si aliqua in tunica aut
uase concretio haec extiterit, diuiso scroto, subiectisq; membranis incisis quicquid ab ex-
crescentia carnis occupatum est, excidi debet. Quod si posterior pars, qua erytroides
tunica testiculo inhaeret, hoc uitium patitur, omnibus quae circumcirca sunt excisis, te-
sticulum quoque ipsum extrahemus: fieri enim nullo modo potest, ut sine inhaerentia
illa testiculus remaneat. Tosi uero lapides tum circa testem, tum in erytroide solent con-
crescere, multaq; duritie et asperitudine, tum etiam inaequalitate a carnosae herniae, & a quo
sa discernuntur. His eadem quae sarcocele curatio adhibetur.

De uaricoso ramice ac spirituoso.

Cap. LXIII

Venae quidem uel scroti uel membranarum quae darta appellatur, cum intumue-
runt uarices absolute appellare consueuerunt. At si illis quae testiculo alimen-
tum praestant hoc euenerit, uaricosum ramicem dicunt. Huius nota manifesta sunt: tu-
mor paulo minor, aliquatenus obliquus, & racematim conglomeratus, tum testiculi
relaxatio euidenter apparet: alia praeterea functionum impedimenta in cursu praesertim
alijsq; exercitationibus, & itinere deprehenduntur. Curatio quae manu adhibetur, ta-
lis est. Vbi aptafiguratione eger fuerit collocatus, attrahato scroto neruum a quo testi-
culus dependet in inferiorem partem depellimus: qui quidem ex eo facile agnoscitur
testis, quod cum fortis ac ualens sit, uenis tenuior, solidiorq; sentitur, ac magis renitens, ma-
ioremq; dolorem affert, si comprimatur: estq; praeterea iuxta colem constitutus, quo de-
presso

presso uenas digitis & nostris & ministris in scroto hincinde apprehensas uehementer extendimus: deinde cutem contra ipsas uenas acie scalpelli leuiter, atq; oblique ducta incidimus, tum hamis infixis subiectas partes à cute subsecantes diducimus: uenasq; ipsas nudatas, sicut in uenarum exemptione, & dilatationibus diximus, ac duplex linum ducente traicimus, easq; lini sinu inciso duobus locis, & qua incipit, & qua desinit uaricatio, laqueis cōstringimus: prius tamen facta in longitudinem incisione, ac sanguine emisso: postea pus citatibus curamus, quoad unà cum uenis uincula quoq; ipsa excidant. Ita faciendū Leonides iubet, cum aliquę ex ijs, quę testiculū alunt, uenę uaricatae sunt: nam si omnes ita affectae sint, unà cum ipsis etiā testiculus erit euellendus, ne
 10 alimento amisso cōtabescat. Spirituosi uero ramis, quam pneumatocelen dicūt, cum ex genere dilatationū sit, idem manuū operam non esse adhibendam putat ob praesentaneū nimiae sanguinis profusionis periculum: recentiores tamen, cum uitij huius duplex ortus sit, & aliās à quatuor illis uasis, quę testiculo alimentum praestāt, aliās ab ijs, quę in dartis tunicis & scroto sunt arterijs ramex efficiatur, hunc ut desperatum relinquunt, priorē curant. Hac enim ratione discernūtur: Qui ab arterijs fit, facile ad digitorum cōpressionem euanescit: qui à uenis quę testiculū alunt, ortū habet, uel omnino nullam, uel paruam admodū occultationem praese fert. Eadem his quę uaricoso ramici curatio adhibetur, singulis quibusq; uenis exceptis ac uinctis.

De hernia intestini.

Cap. LXV

20

In testini hernia, est intestini in scrotū delapsus: qui fit ex membranæ abdominis uel ruptura circa ilia, uel laxatione: atque hæc utraq; ruptio & laxatio uolentia aliqua præcedente, puta icū, saltu, aut clamore accidūt. Laxatio uero priuatim etiam ex resolutione, aliāue corporis imbecillitate solet euenire. Signa utrisq; cōmunia sunt hæc: euidens in scroto extat tumor, qui in exercitationibus, calefactionibus, spiritus retentione, alijsq; huiusmodi accidentibus maior efficit: dumq; digitis cōprimitur, tarde recedit, & cito rursus relabitur. Intestinū præterea in supinis corporis figurationibus superius in sua sede ijs manet: cum erecti steterint, in scrotū delabitur, ut & stercus in scroto interclusum non paruū sæpenumero periculū afferat: dolore enim infestat, & ad digitorum
 30 cōpressionem crepitū, & rugitū ædit. Atq; hæc quidem cōmunia: singulari uero priuatim mox indicia subsequuntur. In ea quę ex laxatione membranæ oritur, nō repente ex toto, sed paulatim ex parte, & quibuscumq; de causis interdum delabitur intestinū, tumorq; æqualis, ac conditiore in loco apparet: utputa cum delapsum intestinum membrana cōstrictum teneatur. At quę ex ruptura prouenit, & repente ab initio, & certis de causis tantū fit, tumoremq; magnū, & inæqualem præfert: qui eo quod membranā erupit intestinū, sub cute protinus sentitur. Verūtamen si rupta membrana omentū tantū in scrotum exciderit, epiplocele, hoc est omenti hernia: si omentū simul intestina secuta sint, enteroplocele, id est intestini & omenti hernia nūcupatur. Sed si etiā cum in his aqua in erythro tunica cōtineatur, ex tribus appellationē cōpositā
 40 habeat, hydrenteroplocele, id est, aquæ intestini & omenti hernia nominata. Porrò neq; his cōpositis hernijs, neq; simplicis, si ex ruptura sit, manus sunt adhibendæ: sed illa tantū, quę ex laxatione cōstitit, curanda in hūc modū est. Apte homine resupinato inguinis cutem à nobis & ministro subleuatā transuersa, sicut in exemptione uenarū, incisione aperimus: quāuis alij sint, qui nō trāsuersa, sed recta sectiōe utant: deinde iniecto hamo plagā ad eam latitudinē explicamus, qua educi testiculus attractus cōmode possit: tum rursus in intima cute tot hamis infixis, quot uulneris amplitudo exigere uidebit, mēbranulas, & adipē, aut retuso hamo, aut specillo diducimus, scalpelloq; excidimus: liberataq; undiq; atq; expedita abdominis mēbrana indicē digitū in posteriorem scroti partē demittimus inter membranā hanc, & dartas tunicas: atq; eo posteriorem illam inhærentiā absoluimus. Post hæc dextera manu sine earū duplicato, sinistra abdominis membranā ad plagā ipsam attrahimus, ac testiculū unà cum erythro tunica
 50 educitū ministro attollendū tradimus. Et nos posteriore illa inhærentia penitus absoluta

digitis contrectando consideramus, an intestini aliquis anfractus in erytroide cōtineatur: qui si inuentus sit, deorsum in uentrē depellitur. His ita constitutis acu magna quæ linum decies tortum duplex trahat accepta, extremitatem membranę abdominis quę iuxta plagam est, in medio traicimus: sin uerō præfecto, ita ut quatuor lini capita efficiantur, illis utrinque inter sese decussatim ad x literę figurā innexis, ex utraque parte membranā ipsam uehementer astringimus, rursusque iisdem capitibus circūuolutis constrictionem duplicatis nodis repetimus, sic ut nulla amplius uena suppeditare parti illi aliquid possit: ne si id fiat, inflammatio aliqua oriatur. Inde secundū uinculū minori quæ duorum digitorū interuallo à priori distans iniicimus, partemque eam membranę quę ad digiti magnitudinem extra uincula relinquitur, circumcirca amputamus, unā cum ipsa etiam testiculo exciso. Postremo scroto paululū subter inciso, quo saniei exitus pateat, lemniscoque inserto, superque oleo insuccata lana imposita deligationes, sicut in aquosa hernia adhibebimus: ac cætera omnia, quemadmodum ibi dictum est, ita faciemus. Noui uero quosdam non imperitos sanę chirurgos, qui post erytroidis excisionem, metu sanguinis profusionis, ut uideatur, caput eius candentibus ferramentis adurebant: iisdem post scalpelli operam ægrum statim in folium ligneum oblongum aquę calidę usque ad septem dies demittebāt, ac præcipue pueros, eisque quinquies per singulos dies eo balneo uti præcipiebant: resque ipsis mirum in modum succedebat, dum & nulla inflammatione infestarentur, & uincula unā cum partibus constructis citò exciderent: nihilominus per id tempus quod inter ablutiones intercedebat, supradictis insperisionibus & fomentis utebātur. Adde quod alius quidam præter hæc omnia per id tempus pipere ex oleo trito spinam dorsi perfricare consueuerat.

De inguinis hernia.

Cap. LXVI

Inguinis hernia præcedere descensum intestini solet, qui per laxationē fit: nam cum extendi abdominis membrana incipit, laxatum intestinum ad inguen primum delabitur, ibique inguinis herniam facit: cui ueteres talem scalpello curationē adhibebant. Posteaquam inguen ea in parte, qua extuberat, transversa incisione trium digitorum longitudine aperuerant, membranulasque & adipem eduxerant, membranam abdominis denudatā ea in parte, qua fastigiatur, capitulo specilli comprimebāt: ita enim fiebat, ut intestina sursum repellerentur: duasque membranę partes quę utrinque à specillo exurgebant, futuris inter se committebant: deinde specillo extracto, neque membrana præcisa, neque testiculo exempto, neque alia quapiam re facta, ijs quę cruentibus uulneribus iniiciuntur, medicamentis curabant. Cæterum quoniam à recentioribus in huiusmodi uitijs adustio anteponi consueuit, hanc etiam trademus. Efficiendum igitur est, ut post moderatam motionem æger paulò uolentius tussiat, ac spiritus retentione intendatur. Atque ubi tumor in inguine apparuerit, locum, qui adurendus est, uel atramento scriptorio, uel collyrio ad triangulam figurā circūscribemus, superius ad inguinis situm transversa linea cōstituta, punctoque in medio triangulo notato: reclinato postea homine candentia ferramēta prius medio illi puncto ad clauī, deinde lateribus ad r literę gręcę figuram admouebimus: postremo alijs cauterijs ad laterculi & lentis similitudinem totam trianguli arcam complanabimus: ministro per totam adustionem saniem panniculo aliquo abstergēte: atque hoc eousque faciendum est, quoad ad tantam profunditatē descendamus, ut in mediocri habitu corporibus adeps attingat. Nam neque illis, qui adipe penitus carent, nimiam ob maciem puncto illi est imprimendū ferramentū: ne forte imprudentes ipsam interiorem membranam aduramus: neque nimis obesibus ac pinguibus, in quibus etiam antequā satis adustū sit, adeps occurrit. Quia in re ut mediocrem habitum inueniamus, artificiosa quadam cōiectura opus est. Post adustionem porrū cum sale tritum crustę imponunt: tum inguinalibus, hoc est ad x literę speciem deligationibus utuntur. Sequentibus diebus crustam resoluentibus medicamentis, qualia sunt quę ex lenticula & melle constant, & similibus curationē prosequuntur.

De laxatione scroti quam rhacosin dicunt.

Cap. LXVII

Cum scroti cutis interioribus partibus sua in sede permanentibus laxatur, rhacosis euenit, uitium sanè maxime indecorum. Quod Leonides ita curabat: resupinato homine, ac superuacanea pelle cōtra tabulam quandam, aut durū aliquod corium scalpello præcisa, futuras adhibebat. At Antyllus futuris prius tribus, uel quatuor iniectis, postea uel forfice acuta, uel scalpello cutem super futuras abscindebat: quod ubi fecerat, conglutinantibus medebatur.

De castrandi ratione.

Cap. LXVIII

Cum nostræ huius artis scopus sit, ut à præternaturali affectione in naturalem corpora restituamus, contrariā uidetur castrandi ratio professionē habere. Sed quoniam sæpenumero euenit, ut à potentioribus aliquibus castrare homines uel inuiti cogamur, huius rei modus quābreuissime referendus est. Castrandi duplex ratio est: una per collisionem, altera per excisionē. Per collisionem ita fit: puerulos adhuc infantes in peluim aquæ calidæ collocamus, sic ut in ea desideant: deinde ubi partes illæ remollitæ aqua, laxatæq; fuerint, testes digitis cōprimimus ac collidimus, quoad dissipati euanescant, neq; sub tactū amplius occurrāt. Executio uero in hunc modū administratur: hominem in sedili apte resupinamus, deinde sinistra manus digitis scrotū unā cum testibus cōpressum extendimus, idēq; scalpello admoto in rectū duabus lineis ad singulos testes unā incidimus: tum, ubi proruperint testes, eos ab alijs partibus diligēter resoluimus, ac diducimus, solaq; tenuissima illa naturali uasorū cōtinuitate relicta execamus. Hic modus collisioni in eo præstat, qd qd collisi sunt, ppter ea quod pars aliqua testium, ut uerisimile est, in collidēdo subterfugit, ac remanet, cōcubitū appetere minime desinūt.

De hermaphroditis ancipitis sexus hominibus.

Cap. LXIX

Hermaphroditorū uitium cōpositū nomen ex Herme & Aphrodite, hoc est Mercurio & Venere adeptum est: ualdeq; utriq; sexui indecorū est. Nam cum quatuor sint iuxta Leonidem ipsius differentia, tres in maribus, una in foeminis cōsistit. In maribus siquidem aliquando sub scroto in interfemineo, interdū in medio scroto genitalis muliebris forma pilis obiecta cōspicitur: quandoq; etiam in eodem scroto quasi muliebris genitalis rima quædam existit, per quam urina destillat. In foeminis uero supra ipsum genitale in pube uirilii membri species sæpe inuenitur: quæ tribus quibusdam eminentibus partibus una quasi cole, reliquis duabus utrinq; quasi testibus constituitur. Tertia illa quæ maribus cōtingit species, qua per scrotum urina guttatim manat, insanabilis est: reliquæ tres curationem admittūt: excisis enim superfluis partibus, eo modo quo alia ulcera curari consueuerunt.

De nymphæ præcisione, & caudatione.

Cap. LXX

Supra modum quibusdam adeò excreuit nympha, ut nō mediocri turpitudini sit: ac quemadmodum memoriæ produnt nonnulli, aliquæ sunt foemina, quæ parte hac non secus ac uiri arrigere interdum soleant, & ad coitum incitentur. Quocirca supina collocata muliere uulsella apprehendenda ac scalpello excidenda nympha est: cauendum tamen ne nimis alte excidamus, ne rhyadica affectio subsequatur, hoc est hiatus, unde assidue humor effluat. Caudatio quoq; quæ caruncula quædam est ab orificio uulvæ exorta, totumq; muliebre genitale replet, adeò interdū crescit, ut instar caudæ in exteriorem partem promineat: hæc simili modo quo nympha abscindenda est.

De thymis, & condylomatibus, & hæmorrhoidibus in locis muliebribus.

Cap. LXXI

Thymus tuberculum est interdum rubrum, interdum album, maiori ex parte dolore carens, corymbis thymi herbæ persimile. Cōdylomata uero rugosæ quædam extuberationes sunt: nam hæmorrhoides similes ijs quæ in sede eueniunt, aliquando etiā sanguinē fundūt. Omnia igitur hæc ubi sub aspectū uenerint, & nudata fuerint,

uulsella apprehensa semispathule acie excidunt. Quod ubi factum est, galla trita, ac scissili alumine curantur: lino enim hæc astringere maiores, clarioresq; chirurgi non probant.

De compactis naturalibus muliebribus, & phimosi, hoc est præclusione eorum. Cap. LXXII

Compacta genitalia mulieribus interdum ab ortu, interdum ex superueniente causa, cum morbus scilicet aliquis præcesserit, efficiuntur: quod quandoque alte, quandoque in ipsis alis, uel intercedentibus partibus, atque id uel ex conglutinatione, uel ex obstructione euenire consuevit: obstructio uero uel carne, uel membrana opposita accidit. Hoc porro uitium tum in concubitu, tum in conceptione, tum in partu, adde etiam nonnunquam in mensibus expurgandis magnum impedimentum affert: si uidelicet uel membrana, uel caro prorsus obstruat: nam in quibusdam foramen in medio quoddam angustum patet. Causa igitur inuenta uel expedita ratione si res in promptu sit, uel dioptra, hoc est exploratorio instrumento ad uuluum aperiendam demisso, si conglutinatio est, hanc recta linea scalpello ad fistularum incisionem accommodato resoluiamus: si obtentum aliquid obstruit, hamis iniectis uel membranam uel carnem attractam scalpello eodem diuidimus: deinde sanguinis profusione exiccatis sine mordicatione medicamentis repressa, cicatricem inducentia adhibemus, priapisco supposito, hoc est linamento oblongo ad colis formam facto, quod ex conglutinantibus aliquo tinctum antea fuerit: atque hoc præcipue fit, ubi non admodum alte incisum est, ne partes rursus coeant. Præclusio itidem ostioli uuluae qui phimus dicitur eodem modo curanda est. 10

De abscessu uuluae.

Cap. LXXIII

Cum circa os uuluae abscessus ortus est, qui manus operam possit admittere, non statim debemus ad incisionem festinare: sed ob præminentiam uuluae eousque expectare, quoad absoluta dispositio eius, auctaque ad summum inflammatio sit, superiectaque humidæ partes attenuatae fuerint, tuncque chirurgiam aggredi. Ante omnia igitur mulier in sedili ita collocanda est, ut crura ac femina inter se diducta ad ilia contrahat, cubitiq; eius ad poplites dandi, ac uinculis accommodatis ad ceruicem deligandi sunt. Tum medicus à dextra parte sedens, dioptra ad ætatem idonea uuluum aperire debet: prius tamen specillo sinus muliebris profunditas libranda ac metienda, ne si longior dioptrae tibia fuerit, uulua comprimatur. Quod si tibia dioptrae maior sinu inueniatur, duplicia aliqua linteola in alis inserenda sunt, ac supponenda, sic ut supra ipsa dioptra demissa collocetur: atque ita est demittenda, ut cochleam in superiore parte habeat: à medioque continenda est. Cochleam uero à ministro intorqueri conuenit, quo tibiae compagibus diductis sinus muliebris distendatur. Vbi autem hoc modo abscessus occurrerit, si mollis ac tenuis sit, id quod digitorum atrectatione cognoscitur, polypica spatha, aut scalpello ad id facto incidendus est: deinde pure expresso implicitum in longitudinem linamentum mollissimum ex rosaceo oleo in plagam coniiciendum est, uel potius extra plagam sine ulla impulsione leniter demittendum: extrinsecus uero supra alas, & inum uentrem, & lumbum succidas lanas, uel puras oleo imbutas imponere necesse est. Tertio post die uel calida aqua cui oleum adiectum sit, uel maluae decocto insidentibus fouere oportet: postea absterfo loco linamentum illud oblongum, hoc est lemniscum tetrapharmaco uel solo, uel cum melle inunctum leniter in plagam inferere: tetrapharmacum uero uel butyro, uel rosaceo prius est dissoluendum: superque cataplasma extrinsecus danda: quo & absque inflammatione, & purum ulcus seruetur. Quod si difficulter expurgetur, auriculario clystere uel iridis, uel aristolochiae decoctum, uel mel eluendi causa intro compellendum est. Postremo emplastro ex cadmia uino dissoluto, ac tinctis linamentis cicatrix inducenda. Verum si intra os uuluae abscessus constitierit, manu est abstinendum. 20

De foetuum emortuorum extractione & excisione.

Cap. LXXIII

50

In tertio libro earum quæ in partu difficultatem patiuntur, curationem tradidimus. Vnde

Vnde si eo modo res non successerit, ad manus præsidium merito est deueniendum: ant
 maduerfa prius ac notata mulieris affectione, febrî oppressa sit, nec ne: nam si salus spe
 ratur, aggredienda, sin minus respuenda chirurgia est. Earum quæ morituræ sunt hæc
 signa habentur: ueternoso quodam torpore in somnum deferuntur, & resolutæ sunt,
 difficulterq; excitantur. Sicq; paululum ad clamores oculos sustulerint, imbecilliter ad
 modum responsione data, iterum sopiuntur. Nonnullis etiam cõuulsio & neruorũ con
 tractio accidit: aliæ alimentum non sentiunt: his sanè pulsus admodum eleuatus, obscu
 rus tamen, & infirmus deprehenditur: in quibus uero nihil tale est, spes salutis præfer
 tur: hisq; curatio adhibenda est. Resupinanda igitur in lecto mulier est, sic ut caput hu
 10 milius sit, & crura sublata à mulieribus utrinq; , aut ministris aliquibus contineantur.
 Quod si non adsint, uinculis quibusdã ad thoracem datis lectulo erit deliganda, ne ad
 fœtus attractionem sequens corpus, uim eius omnem debilitet ac refringat. Deinde
 postea à ministro diductis uulua alis medicus sinistram manũ unctam ac leuigatam di
 gitis cõstrictis in os uulua debet inserere, ipsumq; aperire, oleo etiam ipsum ante perfu
 sum: tum demissa manu querere, quo uncus cõmode sit iniiciendus. Idonei ad infigen
 dum unci loci, in ijs qui in caput deferuntur, sunt oculi, occipitiũ, os ad palatum, men
 tum & iugula, costarũ quoq; & hypochondrij sedes: in ijs uero qui in pedes exeunt, pu
 bis ossa, intercostia, & item iugula: quod ubi cõsiderauerit medicus, unci dextera ma
 nu continebit, sic tamen, ut inter sinistræ manus digitos retortũ eius acumen occultatũ
 20 paulatim intrò ferat: deinde alicui ex ijs supradictis locis, eum tantisper infiget, quoad
 in uacũ locum mucro deueniat: tum alterũ ex opposita parte iniiciet, ne in alterũ la
 tus magis, sed æquali libramẽto protrahatur. His ita factis attrahere æquabiliter debet,
 non solum in rectum, sed in latera etiam: perinde atq; in dentium euulsione fieri cõsue
 uit: neq; inter agendũ ex intentione quicquam remittere: postea indice digito apte le
 uigato atq; uncto, uel pluribus etiam demissis, atq; inter os uulua, & corpus qua par
 te angustatur, insertis, ac in orbem circũactis, quasi diducere fœtum ab illis partibus, ac
 resoluere. Quoniã uero pro attractionis ratione uncus sequitur, is subinde est in supe
 riores partes transferendus, quoad fœtus perfecte fuerit exemptus. Quod si manus in
 fantis porrecta retro pelli ob angustiam nõ possit, panniculo aliquo circũiecto, ne dila
 30 batur, aliquantulum protrahenda: atq; ubi procciderit, tota ab humero excidenda est.
 Idem si utraq; exeant, faciendũ. Simili modo si crura prolapsa reliquũ corpus non con
 sequatur, ab inguinibus debent amputari: tum danda opera, ut reliquũ corpus diriga
 tur. Cum uero nimis magnũ caput angustias facit, ita fit. Si hydrocephalus est infans,
 uel spatha polypica, uel catiade, uel aculeato cultello condito inter digitos caluariã eius
 incidimus, ut humore exinanito extenuetur. Si autem naturaliter caput ita plenũ sit,
 aperimus quidem similiter caluariã, deinde tamen eam forcipe uel ad dentes, uel ad
 ossa capiẽda accommodata confringimus: sicq; ossa aliqua eminent, eximuntur. At si
 protracto capite turgidus thorax impediãt, partes circa iugula eodem instrumento se
 cant, ita alte adacto, ut ad interiora penetret: ita enim fit, ut effuso humore thorax con
 40 cidat. Sin minus euenerit, iugula ipsa etiam erunt præcidenda atque extrahenda: tunc
 enim omnino concidat necesse est. Eadem ratione cum abdomen emortui fœtus siue
 alia quapiam de causa, siue ex aqua inter cutem inflatum deprehenditur, unã cum in
 teraneis euacuandũ est. Si is qui in pedem fertur, paululum in transuersum iaceat, ad
 os uulua non difficulter dirigitur: sicq; uel thorax, uel uenter obstipationẽ præbeat, cir
 cũposito panniculo debent attrahi, atq; eodẽ, quo dictũ est, modo euacuari. At uero si
 omnibus alijs partibus detractis caput solũ relapsum fuerit, ac retineãt, iniectã manũ
 sinistram debemus per os uulua, si apertũ sit, deorsum in fundũ demittere: atq; ubi ca
 put inuenerimus, ad os ipsum digitis deuoluere, deinde uno uel altero unco infixõ at
 trahere: sin aut os occlusum sit, ne inflamẽt, nullã uim adhibere necesse est, sed instilla
 50 tionibus lenibus & copiosis, insidẽtibus, insersionibus & cataplasmatibus uti, ut sic aper
 to uulua orificio cõmode, sicut ante dictũ est, extrahi possit. Transuersus infans si dirigi
 potest, rationibus traditis eximendus est. Si nõ potest, cõcidi intus, ac particulatim educi

debet: summa cura habita ne pars aliqua latens intus relinquatur. His ita peractis, curatione qua in uulua inflammationibus adhibetur, utendum est: sicq; sanguinis profusio sequatur, remedia ad id superius tradita habuisti.

De secundarum retentione.

Cap. LXXV

SAepenumero accidit ut extractio infante uelamentum, quas etiam secundas uocant, retineatur. Si igitur & os uulua pateat, & ipsae secundae a uulua ductae aliquo in loco globatim conuolutae iaceant, educi ita facillime possunt: Manus sinistra calefacta atq; uncta in uulua demittitur, ibiq; ea inuenta secundae ericiuntur. Sed si in fundo uuluae inhaereant, manus simili modo demittenda est, ipsaq; apprehensae attrahende: non in rectum tamen, ne uuluae procidentia efficiatur: neq; multa cum ui, sed leniter prius, atq; obsequendo in latus hac illac sunt agitande, tum aliquantulo fortius excutiendae: ita enim fit, ut ab inhaerentia absoluta postea sequantur. Si os uuluae coniuueat, eadem medelae, quas modo tradidi, erunt adhibendae: quamuis etiam nisi infirmae uires sint, tum cientibus sternutameta, tum suffitu in olla ex aromatibus uti possimus: ubi hiauerit, eodem modo manu demissa secundas educere tentandum est: sed si neq; ita extrahi queant, non opus est ulterius molestare aegram: nam paucos post dies tabefactae, atq; in saniem dissolutae per se tandem excidunt. Quia tamen foetore caput aggrauant, & stomachum euertunt, accommodata ad hoc suffimenta erunt necessaria: quo in genere cardamomum, & fici aridae maxime probantur.

De coxendicum adustione.

Cap. LXXVI

Quemadmodum humerus, ita etiam coxa prolapsa in quibusdam adustionem requirit. Qua de re Hippocrates in hunc modum inquit: Quibuscunq; ex coxendice diuturna coxa excidit, crus laedit: ipsiq; claudicat, nisi adustio adhibita fuerit. Debet igitur etiam hic eo praecipue in loco adustio admoueri, quo articulus exiuerit: ita enim fit, ut & redudans humor exicetur, & locus ex cicatrice astrictus, ossis prolapsum non amplius admittat: quamobrem ad multam altitudinem adurendum est. At recentiores non unam tantum, sed tres adhibere adustiones solent: Vnam in posteriore parte ad concavitatem clunis, aliam ab exteriori paululum supra genu: tertiam paululum supra anteriorem talem, qua carnosior locus huiusmodi medicinae magis est accommodatus.

De fistulis & fauis.

Cap. LXXVII

Cum locus iam exigat ut de fistulis an dicamus, non inutile erit, si prius de fistulis in uniuersum aliquid explicemus. Fistula igitur est sinus callosus, dolore aliquantulum uacans, qui in plerisque membris exoritur, sitq; ut plurimum ex abscessibus male curatis. Callus uero compacta quaedam, alba atq; expiratione priuata caro est: unde etiam dolorem non sentit, quippe cum neq; uena, neq; neruus aliquis ad ipsam pertingat. His sane interdum siccus, interdum humidus sinus est: atq; humor quandoq; assidue fertur, quandoq; intermittit, cum scilicet quibusdam temporibus os & obstruatur, & rursus pateat. Iam aliae in ossa, aliae in neruos, aut aliquas alias principales partes finiunt: atq; haec uel rectae sunt, uel obliquae: uel unum os, uel plura habent: quae in magnas arterias uel neruos, uel tendones, qui alicuius momenti sint, uel succingentem costas membranam, uel talem aliam praecipuam partem deueniunt, aut omnino sunt omittendae, aut multa cum diligentia atq; arte pertractandae. Reliquas uero in hunc modum curabimus: tentari prius debent, si rectae sunt, specilli quodam genere, quod coparion uocant, demisso: si oblique dipyreno, alio scilicet specillo utrinque capitulum habente, quod tamen flexile sit: cuiusmodi sunt stannea atq; etiam gnea, si tenuissima fuerint. Quae uero duo uel plura habent ora, quae instrumentis tentari minime possint, ita notantur: Clystere in sinum per unum os liquorem compellimus, ex quo transitu eius in reliqua ora facile animaduertimus una ne quae multa ora habeat, an multae fistulae sint: his ita exploratis, si in summo fuerit sinus, atq; is angustus, specillo demisso explicandus est, superq; accommodata

modata figura scalpello incidendus: tum callus uel unguibus, uel acie scalpelli radendo detrahi debet. Siq̄ latius diffundat̄, nihilominus cum totis illis superfluis partibus erit excidendus. At si non sub cute transuersæ feruntur, sed recte intus tendunt, ubi quam profundissime potest, incisus fuerit sinus, totus circūcirca simili modo callus excidendus est. Si aliquid ex eo relictum fuerit, adurenti id medicamento absumentum: si multū sit, nec medicamento cedat, candentibus ferramentis adurendum est. Cum uero in os fistula desinit, os ipsum si integrum est, radi tantummodo debet: si carie, aut aliquo alio modo uitiatū est, totam corruptam partem excisorijs scalpris oppositis, prius tamen, si opus sit, adhibita terebratione excidere oportet: siue usq̄ ad spiraculum tantum, siue usq̄ ad medullam uitiū penetrauerit. Sed si aliquod os quasi per transuersum fractum extet, ferra defecandū est: quod ita facimus: duas habenas sumimus, harumq̄ alteram medio sinu ossi eminenti innectimus, damusq̄ ministro intendendā: alteram quæ crassior esse, uel ē lana constare debet, simili modo carni quæ sub osse est, insertamus: duoq̄ eius capita deorsum attrahi ab altero ministro iubemus, sic ut caro deorsum depressa lacerari à ferræ dentibus minime possit: atq̄ ita defecamus. Vbi uero aliquid ex præcipuis partibus subiacet, ut puta uel succingens costas mēbrana, uel medulla dorsi, uel tale quippiam, dum ossa aut excidimus aut ferramus, membranæ custos lamina supponenda est. At si os minime uitiatum quidem fuerit, sed totum tamen undique carne spoliatum sit, nihilominus supradictō modo defecari debet: fieri enim nullo modo potest, ut ossa, quæ circūcirca penitus sunt denudata carne, amplius inducantur. Pari ratione si pars alicuius ossis, quæ iuxta articulū terminat, corrupta sit, ferra erit amputanda. Neq̄ tantū in partibus hoc fit, sed etiam sæpenumero, si totum aliquod os uitiatum sit, qualis est cubitus, radius, tibia, id genus reliqua, totum est detrahendum: femoris tamen capiti, aut coxæ, aut dorsi uerterbræ alicui, etiam si corrupta sint, ob maximum ex adiuctis arterijs periculū hoc medicinæ genus adhibere recusabimus: illud enim perpetuū sit, ut in singulis ubiq̄ & posituræ, & uicinitalis, & cognationis partiū affectarū, & morbi magnitudinis, & ægrotantis uiriū rationem habeamus. Iam uero fauus cum sit etiā ipse fistulosus sinus, qui melli similem saniem quandā emittit, eadem quæ fistulæ, & alij sinus tam manus, quam medicamentorum præsidia requirit.

30

De fistulis ani.

Cap. LXXVIII

Ani fistulæ ita explorantur: occultæ ex eo cognoscuntur, quod nullo ore apparente dolor eam partem male habet: & humor quidam purulentus ex ano promanar: plerunq̄ etiam incidit, ut abscessus indicia prius extiterint. Manifestas aut specillū, aut seta suilla demissa arguit: alte enim quoad inanem locum offendat instrumentum descendit, digitoq̄ indici quæ per anum iniecerimus, occurrit, si perforata scilicet in interiore parte fistula sit: nam si foramen intus non habeat, non protinus occurrit digito, sed per mediam carnem subesse sentitur. Obliquæ & tortuosæ ex eo deprehenduntur, quod instrumentum iniectum parum promouetur: pus tamen pro paruitalis ratione copiosum fertur. Quæ iuxta intestinum tendunt, animaduerti ex eo possunt, quod & lumbrici, & stercus per os quandoq̄ emittūt: atq̄ omnes ferè callum quendā circa os præ se ferunt. Illæ porro quæ uel uesicæ ceruicem perforarunt, uel ad articulum femoris, uel ad rectum intestinum perueniūt, sanari nulla ratione possunt: quæ uero occlusæ & abditæ sunt, aut multiplices, aut in os terminantes, ægre: reliquæ facile, ut plurimū, curationem admittunt. Quibus sanè ita manuum opera succurrimus: resupinato homine sic ut cruribus sublatis femora ad uentrem cōtrahat, perinde atq̄ in alui ablutionibus fieri cōsueuit, si in summa cute terminare fistulā sentiamus, specillo per os subiecto simplici linea cutem desuper incidimus: si profunde in anū tendat, demittimus simili modo specillum: siq̄ perforatā ab altero capite fistulam inuenerimus, alterius manus, quæ scilicet laboranti nati opposita est, indice per anum immisso specilli caput apprehendimus, idq̄ paululum recuruantes educimus, tum simplici diuisione quicquid supra specillum est aperimus. Verū si perforata nondū fuerit, sed intus in anum ferat,

d

& caput specilli, dum exploramus, sub squammea quadā, aut membranea cute digito indici occurrat, ita faciemus: specillo uolentius impulso locū perforabimus, traiectione quoque eo per anum, scalpello eo quo dictū est modo super incidemus. Possumus etiam falcule ad fistulas secandas accommodatae mucrone sinus fundum, quod est in ano perforare, eodemque ipso instrumento per anum traducto, totum id quod in medio est, falcule acie defecare: quod ubi factū est, uulsella uel forcipe ad uuam apprehendendā idonea omnes circūiectae partes (sunt autem ferē calli) detrahendae sunt: summopere tamen cauendū, ne sphincter, id est cōstrictorius musculus offenda: nonnulli enim dum imperitius agūt, nimisque alte incidūt, ipsum uulnerarūt: atque ex eo euenit, ut inuoluntaria stercoreis deiectione sequeretur. At uero si quis timiditate scalpelli operam recusat, Hippocratica deligatione uti commode potest: praecipit enim Hippocrates linum crudum quinquies tortū specillo perforato insertū per fistulam transmittere, idque innexis inter se capitibus deuincire: nodūque quotidie astringere, quoad id quod inter duo ora superiora cet eo modo secetur, ac linum reddat. Quod si moretur hoc facere, linū ipsum uel psalero, uel tali aliquo arido illinendū est, ac per fistulam ultro citroque traducendū. Sunt autem qui in foramen fistularie falcule linum conijciant, atque eodem quo diximus modo traducant: id quod faciendū minime esse crediderim: nam cum chirurgiam euitare uelint, non modo id non faciunt, uerū etiam longiorem curationem cōsequuntur. De oculis uero fistulis Leonides in hūc modū inquit: Cum uero profunda fuerit fistula & sphincterem forauerit, siue ab ano exorsa, siue etiam longius ab eo, modo ad sphincterem deuenit, exploratione facta sedis laxatorio instrumento, hoc est parua dioptra anum, perinde atque muliebrē sinū aperiemus: cumque hoc modo fistulae os apparuerit, specilli capitulū in ipsum coniectū ad imum usque impellemus: supraque ipsum semispachthula aut fistularia sphatula totā fistulā incidemus. Nos tamen cum huiusmodi affectionē nacti essemus, hoc chirurgiae modo uti minime potuimus. Nam & fistulae cuniculus cum esset inter anum & sphincterē à dextra parte cōstitutus, sub aspectū uenire non poterat, & diductoriū instrumentum operationi adumbrando potius officiebat. Sed cum digitis tamen ipsum anum dilataremus, fissura quaedam nobis se obtulit in quadam ex rugis ani quasi quaedam fistulae defluxio: pus enim per ipsam effluebat: tentauimusque per ipsam in fistulam specilli capitulum demittere ab ipsa quasi manu ducti: deinde dextrae manus digito ad sphincterem immisso mediū quoddam corpus tenue inter digitum & instrumentum subesse deprehendimus: unde ferro uolentius ad digitum impulso fistulae fundū in superiorem partem uersum perforauimus, extraque extracto specilli capite totum id quod inter duo ora intercedens sub aspectū nostrum uenerat, hoc est ab eo quod à principio latens suberat, ad id quod per nos factū fuit, scalpello incidimus, specillumque adduximus.

De haemorrhoidibus capitibus uenarum sanguinem fundentibus.

Cap. LXXIX

Cum haemorrhoidum significatio ex ipso, qui exinanitur humore manifesta fuerit, antequam opus aggrediamur, multa uti ablutione debemus, quo & intestini excrementa euacuentur, & anus ad incisionem & exitū promptior efficiatur: deinde aeger supinus ad lucidū aërem collocandus est: sique deligatione uti uolumus, lino quinquies torto ferramento, quo uel haemorrhoidas, uel uuas adurere cōsueuimus, uenarum capitibus circūiecto singulas haemorrhoidas astringimus, una tantummodo relicta, qua fieri redūdantis sanguinis deriuatio possit. Ita enim praecipit Hippocrates, ubi astrictae fuerint linteolum oleo madens super dandum, deligatioque sedi accommodata exhibenda est: tum quiescere aeger debet, oleoque tepido & aqua mulsā ad uentris curationem uti: postea imponimus cataplasma ex papilionibus & croco: atque ubi exciderunt haemorrhoides, uino cicatricē inducimus. Leonides uero deligationem non adhibet, sed uulsella ad uuam accommodata haemorrhoidas aliquatenus attractas scalpello excidit. Post chirurgiam manna & amylo cum chalcitide, uel emplastro ex cremata spongia cum pice eas curat: ad quarū perfectam adustionem faustino etiam pastillo uti

uti licet, quo alij usi sunt: uentriculis enim & cavitatibus ferramenti quo uua aduritur adurente medicamento repletis, hæmorrhoidas eodem quo uuam modo adurunt.

De condylomatis seu nodis & eminentijs & fissis.

Cap. LXXX

ANi condyloma ab ijs quæ in muliebribus naturalibus nascuntur, nulla alia re nisi loco tantum differt: siquidem etiam ipsum rugosa quædam extuberatio & ex inflammatione, uel rima præcedente exorta; quæ quidem prius eminentia, deinde ubi occalluit, nodus seu condyloma appellatur. Hoc igitur eodem modo, quo illud curandum est: uulsella apprehensum exciditur, deinde crustam inducentibus curatur. Fissa uero quæ ex duritie excrementi præcipue fiunt, cum in inducenda cicatrice, eo quod occallescent, morantur, uel unguibus, uel scalpello refricanda atque exulceranda sunt, atque ita commode ad cicatricem perducenda.

De ano imperuio.

Cap. LXXXI

IN infantibus anus imperuius ab ortu proculdubio est cum inuenit, & ex membrana obductione obstruitur. In quibus, digitis si fieri potest membrana ipsa rumpenda est. Si minus potest, scalpelli acie aperiri, ac uino curari debet. Verum quia etiam adultis sepe numero accidit, ut ex mala ulceris curatione anus conglutinetur, horum etiam curatio tradenda est: instrumento ad id apto coherentiã abrumpimus: deinde accommodata curatione utimur. Fistula tamen plumbea, uel cuneolus per totum curationis tempus in ano insertus, ne rursus coeat, continendus est, qui prius ex ijs quæ cicatricem inducunt, medicamentis illitus fuerit.

De uaricum sectione.

Cap. LXXXII

Varix dilatatio uenæ est, quæ interdum in temporibus, interdum in uentre sub umbilico, quoadque circa testes, præcipue uero in cruribus euenit: atque ut plurimum à melancholica materia ortum habet. Earum igitur quæ in testibus sunt curationum iam tradidimus, cum de uaricofo ramice ageremus. His uero quæ in cruribus eueniunt, simili modo manus sunt adhibende, ab interiori scilicet femoris parte, ubi exortus earum plerumque inuenitur: inferius enim in plures discissæ ramulos ac dispersæ difficilem tractationem exhibent. Hominem igitur prius lotum in superiore femoris parte uinculo deligamus, iubemusque incedere, uenamque ita repletam atramento sutorio, uel collyrio notabimus, secundum eius situm ternis interpositis per longitudinem digitis, aut paulo amplius. Deinde reclinato homine crusque ipsum extendere alterum paululum supra genu uinculum iniicimus: tumefactamque in fastigium uenam supra notationem leuiter secamus, sic ut cutis sola incidatur: postea hamis plagæ oris reductis herniarijs specillis flexilibus membranulas diducimus, ac uenam undique nudamus atque explicamus: tum femoris deligationibus solutis, uenamque ipsa retuso hamo suspensa acum subter duplici lino sequente transmittimus, linoque sinum incidimus, sic ut duo efficiantur: tum uena phlebotomopere mediū dissecta, ac quanto opus est sanguine euacuato, altero lino superiorem uenæ partem astringimus, crureque erecto diligentem manibus expressionem adhibemus, quo sanguis qui in crure est, exinaniatur: quod ubi factum est, uenam ab altera parte lino altero deligamus: partem uero illam uenæ, quæ inter duo uincula est, uel statim excidimus, uel relinquimus, quoad putrefacta sponte una cum uinculis cadat: nam sicca linamenta inserenda in plagam sunt, spleniumque aqua cui oleum quis adiecerit, madens super imponendum ac deligandum: tum linamentis pus mouente aliquo medicamento imbutis curatio prosequenda. Neque tamen me latet aliquos esse ex ueteribus, qui uincula minime adhibent, sed uenam uel statim ubi à carne absoluta est excidunt, uel ab imo etiam adherentem uiolenter extrahendo abrumpunt: sed tutior est hic à me positus chirurgiæ modus. Varices etiam in uentre oriuntur, quibus similiter adhibenda curatio est. Illæ item quæ in temporibus existunt, ea ratione quam in exemptione uenarum diximus, tolluntur.

DE dracunculis quippe qui maximū in medicamentis praesidium habeant, in quarto libro satis à nobis tractatum est.

EXtremæ partes aliquando putrescunt, puta manus, aut pes, sic ut ipsa etiã ossa corrupta siue ex inchoante causa, quam primitiuam dicunt, fracta sint, siue ex praecedente putrefacta, abscissionem requirant. Sed priusquã defecentur ossa, carnes circūiectas incidere necesse est: quod cum fit, quia longior in serrando postea mora protrahitur, timendum ne periculosa sanguinis profusio sequatur. Idcirco bene Leonides non totam carnem nisi penitus putrefacta esset, atq; emortua incidebat: sed eam tantū partem ubi non multas, neq; magnas esse uenas, aut arterias opinabatur: prius celeriter ad os usq; aperiebat: deinde os ipsum quamcelerrime etiã poterat, serrabat, linteo panniculo plagæ oris superposito, ne serra per ipsas ducta ac reducta dolorem crearet. Postea reliquo execto ferramentis candentibus uasa adurebat: ac tum ita, tum linamentis coniectis sanguinis eruptione repressa apta deligatione utebat; pusq; mouentibus medicamentis curabat.

Pinnula circa unguis est ex crescentia carnis quæ partem unguis operit, tam in pedibus, quàm in manus pollicibus praecipue eueniens: sed in pedibus plerunq; ex offensione, in manibus ex paronychijs oritur: cum neglectum malum inflammatur, atque in pus conuertitur: pus uero cum inueterauit radicem unguis exest, ipsumq; corrumpit, ac totum unguem saepe, mediã tamen eius partem plerunq; consumit, ad radicem particulam quandã putrefactam, quãdoq; totam radicem irrosam relinquit: os etiã ipsum interdum uitiat: quo in casu graueolentia sentitur, & digitus in summo expansus, ac liuidus cernitur. Hi in hunc modũ curandi sunt: tota unguis reliqua pars scalpelli acie subsecanda atq; eximenda est: deinde cauterijs exulceratio adurenda: pinnula enim ex genere depascentiũ est, quæ nisi igni cohibeat serpere non desistit: quin etiam si neglecta fuerit, totum digitum corrumpit. At si & osse & ungue integris permanentibus exterior unguis angulus carnem subiens, partem eam pungat ac stimulet, sic ut inflammationis causa efficiatur: debemus particulam illam unguis, quæ uexat tenui specillo subiecto, aut tali aliquo instrumento suspendere, ac scalpelli acie praefecare, quodq; ex ea adhuc extat adurente medicamento absumere. Atq; hoc quidem chirurgiæ modo pleriq; liberati sunt. Quod si maius sit quod extat, prius id scalpello circũcidi, deinde imponi medicamentum debet.

Quoniam saepenumero unguibus ex cõtusione collisis magni dolores cõsequuntur, qui nos ad scalpelli operam compellunt, satis erit si Galeni uerba apposuerimus: sic enim ille inquit: In contusis unguibus dolorem planè sedans auxiliũ expecti sumus, sanguinẽ euacuando. Cum utiq; pulsus crebri, doloresq; uehementissimi accidunt, unguis nõ recta à superiori parte ad infimam, sed obliqua linea incidendus est, sic ut eius resecta quedam pars sanguine euacuato non amplius pars unguis, sed quasi operculum quoddam subiectæ carnis sit: nam si in rectũ feces à superiori parte deorsum ad radicem, qua caro ungui supercrescit, efficitur, ut subiecta ungui caro per diuisionem illam excrescat, atq; ita cum ab ungue comprimatur magnos dolores, quemadmodum in paronychijs pariat. Sed hac nostra incisione omnem prorsus dolorem fedari uidebis. Possimus etiã sequentibus diebus succisam illam unguis particulam sensim subleuare, ac sanie ab ungue effusa rursus quasi operculum quoddã, ut dixi, subiectæ carni reponere: reliqua praeterea totius digiti tam mitigando, quàm discutiendo curatione interim utendum est.

De clauis, & formicis, & uerrucis.

Cap. LXXXVII

Clauus callus est rotundus, albus, clauis capitulo perquam similis: qui in omni quidem parte corporis, sed precipue in plantis, & digitis pedum concreuit, doloremque attert, & incedendi functionem impedit. Tolli hoc modo potest: circū circa scarificandus est: tum uulsella apprehensus acutissimo scalpello, ut phlebotomo succidi à radicibus, atque eximi debet: quidam etiam ne renascatur, ignita ferramenta admouent. Formicatio seu formica extuberatio quaedam est in summa cute parua, callosa, rotunda ac crassa, latissimis radicibus inherens, quæ in perfrictionibus punctuorum quarundam morfonibus formicæ similiū sensum exhibet. Atque etiam ipsa licet in reliquo corpore exoritur, plerumque tamen in manibus cernitur. Nonnulli igitur, inter quos est etiam Galenus, fistula duræ alicuius pinnae, cuiusmodi sunt aut ueterum gallorum, aut anserum, aut aquilarum, circumcirca fortiter impressa ac circumtorta scarificandam formicam censent, atque ita ab imis radicibus detrahendam: alij ænea, aut ferrea fistula hoc idem faciunt. At recentioribus magis placuit circunpurgatas formicas, atque inde uulsella attractas scalpello perinde ac clauos excidere. Verruca uero tuberculum est quoddam paruū in summa cute absque dolore callosum, rotundum ut plurimum, ad cutem angustum, ut pendere uideatur: unde acrochordon græco uocabulo appellatum fuit, quod chordæ summitati simile sit. Attracta igitur huius eminentia excidimus: sin minus, lino aut capillo astringimus. Non ignoro tamen multos esse, qui tam hæc quam supradicta omnia tubercula eo, quod appellatur frigidum cauterium, absumere consueuerint.

De extractione telorum.

Cap. LXXXVIII

EAm chirurgiæ partem, quæ in extrahendis telis uersatur, maxime necessarium esse, uel poeta Homerus his uersibus testatur:

Namque alijs multis est æquiparabilis unus

Vir medicus, qui infixam perite excidere tela,

Vulneribusque super dare mitia pharmaca nouit.

Prius tamen quam de hac re dicamus, de ipsorum telorum differentia pauca quaedam exponenda sunt. Tela igitur inter se differunt, materia, forma, magnitudine, numero, modo, ac ui. Materia, quoniam tum quæ uocantur hastilia, alia linea, alia harundinea sunt: tum ipsa tela uel ferrea, uel ænea, uel stannea, uel plumbæa, uel cornea, uireta quoadque, aut ossea, quinetiam harundinea, aut lignea conspiciuntur: atque hæc quidem tanta in materia differentia precipue apud Aegyptios inuenitur. Forma etiam uaria est, siquidem alia teretia, alia angulata, ut sunt triangula: quaedam cuspidata & canaliculata, qualia sunt quæ ferrum tricuspidem, hoc est tribus ex partibus acie præditum habent. Nonnulla item sunt spiculata, nonnulla spiculis carent: atque ex spiculatis, alia retro uergentibus spiculis munita sunt, ut in extractione insigantur: alia deorsum spectantibus, ut in impulsione & ictu idem faciant. Sunt etiam quaedam quibus utroque uersum fulminum in modum spicula extant, ut & dum extrahuntur, & dum intruduntur, corpus la-

30
40
50

nient. Sunt item quibus ferrum uerticulis quibusdam ita mouetur, ut spicula in impulsione contracta in extractione explicentur, atque ita impediunt, quo minus telum educi sine magno periculo possit. Magnitudo quoque diuersitatem affert, cum alia trium digitorum longitudinem impleant, alia unius non excedant, quæ myia in Aegypto appellant: alia media inter hæc inueniuntur. Numerus etiam in his consideratur: quaedam enim simplicia sunt, quaedam composita: quippe cum nonnullis tenuia quaedam ferrea frustula innexa sint, quæ cum in extractione facile lateant, in imo relinquuntur. Iam uero modus & habitudo is est, quod alia ferrum hastilibus infixum, alia hastile in ferri tubulum insertum habent: atque hoc alia firmiter, alia negligentius, ut dum euelluntur relictum intus remaneat. In uideum & facultate ea est differentia, quatenus alia uenenata sunt, alia minime. Atque hæc quidem telorum differentia habentur. Nobis uero iam ad extractionem ipsorum descendendum est, siue in bello, siue extra bellum, siue sponte, siue inuitus, quacunque de causa, aut qualibet ex materia factis telis uulneratus aliquis fue-

rit. Extrahendorum igitur telorum à carne duplex modus: per attractionem unus, al-
 ter per protrusionem. Nam si in summo telum insedit, per attractionem retro recipien-
 dum est. Simili modo etiam fit aliquando etiam si altius infixum sit, cum scilicet si ex op-
 posita parte corpus aperiatur, uel ex sanguinis profusione, uel ex aliorum membro-
 rum cōsensu periculum imminet. Protrusione uero uti consueuimus, cum & alte in-
 hæsit telum, & parum admodum integræ carnis ex aduersa parte superest: nihil præ-
 terea, neque neruus, neq; os, aut tale quippiam obstat, quo minus contra mucronem
 incidi commode possit. At ex ossibus uulneratis tela eximere, non nisi attrahendo tu-
 tum est. Si igitur telum in conspectu sit, sic ut se habet protinus extrahendum est. Si la-
 teat, ita faciendū Hippocrates præcipit: Corpus uulnerati, si tamen ipse poterit, in eum 10
 statū figurare debemus, quo erat eo tempore quo uulnus accepit, atq; ita quo tetende-
 rit telum notare: si æger id non potest, iacens saltem ita debet collocari, ut quāproxime
 fieri potest ad eam figurā accedat: tum nos specillo exploratione facta, si carnī inhereat
 telum, id uel digitis, uel additamēto, quod etiā hastile nuncupant, quod ligneū plerūq;
 esse consueuit, extrahemus, nisi iam deciderit: nam si iam illud deciderit, forcipe, qua uel
 ad dentes, uel ad radices eorū euellendas utimur, aut telorum extractorio, uel alio ad
 id accōmodato instrumento eductio molienda est. Qua in re plaga interdum, si instru-
 mentum non admiserit, amplianda est. Quod si ulterius tetenderit telum, neq; possit
 ab ea parte qua uenit, facile eximi, scalpello ab aduersa parte aperiēda uia est, eaq; edu-
 cendum, quod fiet siue attrahendo, quo dictum est modo, siue protrudendo. Protru- 20
 di autem uel hastili ipso, si inhereat, uel si exciderit propulsorio instrumento demisso
 debet: summa cura semper habita, ne uel neruus, uel uena, uel arteria, uel tale aliquid
 præcipuum incidatur: turpe enim est si in extrahendis telis maiorem noxam, quā te-
 la ipsa effecerint, exhibeamus. Si ferrū erit caudatum, id quod specilli exploratione co-
 gnoscitur, propulsorij instrumenti fœminā, si tubulum habebit, marem demitemus:
 atq; ita ferrū inserto instrumento protrudemus, quoad educi facillime possit. Si exem-
 ptum ferrum crenas quasdam habere conspexerimus, in quibus insertum esse tenue 30
 aliquod aliud ferrū potuerit, specillo rursus immisso explorabimus: ac si quid fuerit in-
 uentū, simili ratione recipiemus. Quod si telum spiculis utroque uersum spectantibus
 cinctum in neutram partem sequatur, iuxta ipsum alia incisione patefaciendus locus 30
 est, nisi uena, aut tale aliquid impediat: atq; inde ferrum undequaque explicatum sine
 ulla uulsione tollendū est. Quidam etiam spicula fixis calamis prius contegunt nequid
 lacerent, deinde ita euellunt. Vbi telum his rationibus fuerit extractum, uulnus si in-
 flammatione caruerit, futuris adhibitis, impositoq; medicamēto, quod cruentis statim
 uulneribus iniici consueuit, curādum est: si inflāmatio aliqua adsit, ad eam finiendam
 insuccatæ lanæ, & cataplasmata superdanda. At si plaga uenenato telo facta fuerit, to-
 tam si fieri poterit, immutatam à ueneno carnem circūcidemus: ea facile cognosci po-
 test, siquidem à sana carne longe diuersa est, cum pallida supra modum, ac subliuida,
 & quasi emortua appareat. Ferunt autem Dacas & Dalmatas helenio, & eo, quod ni- 40
 num uocatur, spicula illinire: quæ quidem cum sanguine in uulnere commixta uene-
 nata sint, atq; interimant: gustata uero etiam ab ipsis nullum nocumentum afferāt. At
 uero si in osse infixū fuerit telum, specillo simili modo tentabimus: & si caro impediat,
 ipsam uel excidemus, uel diducemus. Quod si altius defederit, id quod ex eo cognosci
 potest, quod infixum telum, etiam si uim afferamus, minime labat: si igitur ita sit, ossis
 partem circūiectam scalpris comminuemus, prius tamen & præcipue si crassum os fue-
 rit, circumcirca terebrato loco: atq; ita telum absolutum educemus: si uero aliquod ex
 principalibus membris ictum sit, quale est cerebrū, cor, guttur, pulmo, iecur, uenter,
 intestina, renes, uulua, aut uesica, sicq; mortalia indicia iam extent, neq; sine magna uul-
 sione fieri queat extractio, manus adhibere recusabimus: ne præterq; quod nihil pro-
 ficemus maledicendi, ac uituperandi officij nostri imperitis occasionem exhibeamus. 50
 Quod si euentus incertus tunc sit, quantum periculum res habeat prædicendum, atq;
 ita postea ad extractionem accedendum est: multis enim accidit, ut abscessu in aliquo
 ex ijs

ex ijs necessarijs membris exorto salutem inopinato cōsequuti sint: quando etiam iea
 coris fibra, aut aliqua omenti, uel abdominis mēbranæ pars, quinetiā tota uulua sape
 numero detracta fuisse sine ullo mortis periculo perhibetur. Guttur uero sape etiam
 dedita opera in anginis incidendū est; ut de gutturis sectione iam diximus. Si igitur in
 huiuscemodi casibus telū intus relinquamus: ut omittam quod nostra hæc ars ab omni
 humanitate aliena existimabitur: mors quoque sine ulla dubitatione sequatur necesse
 est: si eximamus, fortasse etiam salutem præstiterimus. Principalium membrorū uulne
 rationem dignoscere difficile non est: nam tum ex accidentium, aut eorum quæ excer
 nuntur quadam proprietate, tum ex loci ipsius affecti situ hæc notæ habentur. Vulne
 10 ratis cerebri membranæ dolor capitis ualidus, oculorum incensio cum linguæ rubore,
 & mentis alienatione est. Quod si unā cum ipsis cerebrum quoque ictum sit, homo subi
 to decidit, obmutescit, faciē distorquet: tum bilis uomitus, sanguinisque per nares & au
 res effusio insequitur: albus etiam quidā humor, & pultaceus, si aditum habuerit, per
 uulnus exit. Si in uacuas thoracis partes impactū sit telū, et pateat foramen, spiritus per
 id efflari sentitur. Corde uulnerato iuxta sinisteriorem mammam telum non uacuo lo
 co, sed quasi altero quodam corpore exceptum apparet: atque interdum pulsatilem mo
 tionem præ se fert. Sanguis niger per plagam, si detur exitus, fluit: extremæ partes fri
 gescent: sudor & animi defectus accidunt, ac demum matura mors sequitur. Pulmo
 nis percussi signa hæc sunt, sanguis spumans per uulnus fertur, si latum sit: sin minus,
 20 per os euomitur: uenæ circa collum intumescunt, lingua colorem immutatum habet,
 multum inspirant, frigidi appetentes. Vbi septum transversum uulnus accepit, telum
 ad nothas costas infixū cernitur: inspiratio magna & cum dolore & gemitu sit per to
 tum spacium quod inter duos humeros continetur. Ventre icto quid læsum intus sit,
 ex ijs quæ per uulnus redduntur cognoscimus: uel tunc statim, si pateat aditus, uel sal
 tem ubi aut extractū telum, aut fractum intus hastile uacuum plagam exhibuerit. Ex
 uentre enim succus, ex intestinis sterces egreditur: interdum etiam omentum, aut in
 testinū in uulnus prolabitur. Vbi autem uesica percussa est, ex ipso uulnere urina de
 scendit. In cerebri igitur aut membranarū eius uulneratione caluaria circumcirca tere
 brata telum educimus, quemadmodū in capitis fracturis mox dicemus. Cum thorax
 30 uero uulneratus est, nisi per intercostij moderatam incisionem sequatur, uel una subie
 cto membranæ custode instrumento excidenda costa est, eaque telum educendum. Si
 mili modo in uentre, & uesica, & reliquis, quæ in imo sunt membris, si telum sequitur,
 nulla alia cura adhibita extrahi, sin minus, ampliari plaga, et sicut uulnera curari debet:
 quanquam in uentre, si opus sit, adhiberi consuetio etiam, de qua supra dictum est, po
 test. At cum in aliquo magno uase, puta in intimis iugularibus, aut soporarijs, aut ijs
 quæ sunt sub alis, aut inguinibus, magnis arterijs infixum telum, periculum, si extraha
 tur, sanguinis profusionis minetur, priusquā id fiat, uasa ex utraque parte uinculis astrin
 genda sunt. Si uero membrum aliquod traiectum telo alteri affigatur, uerbi causa, bra
 chiū thoraci, aut cubitus alicui alteri corporis parti, aut crura inter se, hoc modo facien
 40 dum est. Si nō per totum utrūque membrū penetret sagitta, aut hasta, eam ab exteriori
 parte, perinde atque in uno fieri consuevit apprehensam extrahemus. Si penitus utraque
 transfixa membra fuerint, mediū lignum prius ferra in duas partes desecabimus, dein
 de eas partes quamfacilimo fieri poterit modo, sigillatim euellemus. Quoniam uero
 etiam lapides sape, & murices, & plumbeæ glandes, atque id genus quædam fundis eia
 culata, tum ex iaculantis uis, tum ex angulis quibus prædita sunt, in corpus intruduntur
 ac latent, ad ea cognoscenda his notis ducemur. Si contrectemus, asper atque inæqualis
 tumor subesse sentitur: plaga non prorsus recta, sed etiam maior: caro item contusa ac
 liuida cernitur: dolor præterea cum grauitate quadam infestat: omnia hæc uncis, aut
 calyculis, aut uulnerario specillo protrahenda ac recipienda sunt: eximi quædoque forci
 50 pe dentaria possunt, si eam uulnus admiserit. Interdū uero fit, id quod multis contigit,
 ut cum infixæ tela lateant, sic ut reperiri nullo modo possint, sanentur uulnera: deinde
 tamen multo post tempore abscessu circa eum locum facto, ac rupto, telum exiit.

ORdo iam postulat, ut quoniā satis docuimus de ijs quae in carne manus operam requirunt, de alijs quae ossibus accidunt, hoc est fracturis, & luxationibus differamus: quippe cum etiam haec chirurgie generi subijciantur, Prius autem de fracturis dicendum uidetur, atque ab ijs incipiendum praecipue quae in capite accidunt: partim quia media haec inter eam quae in carne, & eam quae in ossibus sit, administratio chirurgie est, partim uero quia ipsa caluaria omnes alias partes supereminet. Fractura igitur, ut in uniuersum loquamur, ossis diuisio, uel ruptio, uel discissio est ab aliqua extranea uolentia effecta. Cuius plures sunt species, alia siquidē raphanatim, alia scandulatim, unguatim alia, alia farinatim, quaedā etiam per abruptionē facta dicitur. Raphanatim 10 facta est ruptio ossis per transuersum, quam etiam nonnulli cucumeratim, & caulatim a fractorū cucumerū & caulū similitudine appellant. Scandulatim est ruptio ossis in longitudinē scissi. Unguatim est ruptio ossis, quae cū aliqua in parte recta sit, in fine tamen lunaris euadit: quae etiam harundinatim ab aliquibus nūcupatur. Farinatim est ruptio ossis multiplex in minutas partes, nucatim etiam dicta. Abruptio uel abscissio est partis alicuius ossis detractio per abruptionē superficiei, sic ut pars quae detracta est, & recessit supernatet. Atq; haec fracturarum species sunt.

PRiuatim uero in capite fractura est caluarię diuisio interdū simplex, interdū multiplex ab extranea uolentia inducta: cuius haec sunt differentiae: fissio, excisio, expressio, defessio, cameratio, & in infantibus collisio. Fissio est diuisio caluarię uel in summo, uel etiam alte: non tamen sic ut ad exteriorem partem ossis commotio aliqua existat. Excisio est diuisio caluarię cum refractione. Quod si refracta pars a reliquo osse ex toto recesserit, dedolatio a nonnullis appellatur. Expressio est multiplex ossis diuisio, in qua fragmenta quaedam deorsum delapsa, cerebri membranam premunt. Defessio est caluarię diuisio, ubi os offensum deorsum a naturali situ desidit, ac membranam cerebri urget. Cameratio est diuisio caluarię, in qua partes ossis fracti eleuatae incuruantur: seu, ut inquit Galenus, ad interiora subsidunt, & concauitates faciunt, id quod est expressioni non dissimile: ita enim ille existimat. Quidam his addunt etiam capillationem: sed capillatio est tenuissima fissio, quae cum sensum fugiat, eam ob causam saepe 30 numero latet: neque enim certam aliquam significationem exhibet, & mortis causam affert. Collisio uero, quippe quae ossis diuisio minime sit, merito neque fractura dici debet, sed impulsio, & quasi inflexio in interiorem partem caluarię, quae sine ulla continuitatis dissolutione concauitatem facit: perinde atq; in aeneis, & coriaceis uasculis, si foris percutiatur, uidere licet. Duae sunt collisionis species: os enim uel per totam consistentiam suam colliditur, sic ut saepe membrana cerebri recedat, aut certe comprimatur a caluaria: uel non ex toto, sed extrinsecus tantū in densa superficie usq; ad duplicationem id patitur. Adiugetur his a nonnullis repercussio seu resonatio: quae est, sicut ipsi dicunt, caluarię a contraria ictus parte facta discissio: sed falluntur: neq; enim sicut in uitreis uasculis, ita in capite, ut isti uolunt, fieri uerisimile est: illis enim quia uacua sunt, id 40 euenit: at caluaria & plena est & alioqui solida: nam cum forte euenit, ut multis alijs in locis, nō ibi tantū qua plaga apparet, ut cadendo sit, caput ictū fuerit, & alicubi integra cutis cōtinuitate os fiderit, ibiq; postea abscessu facto atq; aperto fissio in conspectū uenerit, opinantur a contraria ictus parte eam extitisse: quod falsum est: ipsa tamen haec fissio eandē quam prior curationē admittit. An igitur fractū fuerit caput perspicuum esse poterit, tum ex eius quod ictum fecit acumine, grauitate, duritie, & uiolento impetu, tum ex ijs quae uulnerato homini accidunt: nam uel occaecat, uel obmutescit, uel repente cōcidit: praecipue cū uel defessione, uel collisione, uel expressione, uel in interiorem partē cameratione facta cerebrū cōprimatur. Praeterea sensui exposita notatiōe id licet percipere: nam si cutis plaga latior fuerit, per ipsam inspicere manifeste possumus, 50 si uel nulla, uel angusta quaedā diuisio sit, fractumq; esse os suspicemur, aperienda cutis est, & partim uisu, partim specillo demisso explorandū est. Si aliqua alia fractura est statim

statim deprehenditur. Fissio uero tenuis ac capillaris, quia sensum latet, ita inuestiganda
 est: inducendum super os medicamentum aliquod nigrum quod liquidum sit, uel scripto
 rium etiam atramentum, deinde scalpro id deradendum: nigritiem enim continet, quod
 fissum est: quod si apparet, tantisper in deratione insistendum est, quoad rimae uestigium
 penitus euanescat. Si usque ad cerebri membranam descendat rima, rasura omissa, num
 quid recesserit ab osse membrana, an maneat adhuc annexa considerandum est. Manere
 adhuc his notis cognoscimus: mediocris inflammatio uulnus infestat: aeger febris paula
 tim destituitur: pus maturum apparet: si recesserit, & dolor, & febris augetur: os colo
 rem immutat: pus praeterea tenue, & incoctum fertur. Et si negligat medicus, neque sta
 tim perforatione utatur, grauiora his multo subsequuntur: bilis uomitus, conuulsio,
 10 delirium, & acuta febris, quibus in casibus recusanda chirurgia est. Verum cum haec non
 affuerint, neque recesserit membrana, sed rima tantum sit, uel solo rasorio scalpro cura
 ri etiam si profunda sit, potest. Si ad duplicationem tantum descendat, eousque etiam ra
 demus: si rarefactum os sit, id detrahemus, ut postea docebimus. Si in minutas partes
 contritum fuerit, eas omnes simili modo accurate idoneo ad id instrumento eximemus.
 At si recesserit membrana, & statim a principio in manus tuas uenerit uulneratus, sum
 mo studio curabis, ut ante quartumdecimum diem, si hyems sit, si estas, ante septimum
 os omnino detrahas, antequam supradicta illa accidentia eueniant. In hunc modum tibi
 faciendum est: Derasis prius capillis supra uulnus duabus lineis cutem incidens, ad re
 20 ctos angulos mutuò se ad similitudinem x literae per transversum secantibus, quarum ta
 men altera esse debet ea quam acceperis: deinde in uertice quatuor angulos subsecabis,
 ut totum os quod terebratum est, nudatum appareat: linamentisque, si sanguis fertur, po
 sca imbutis, sin minus siccis insertis, ac linteolo uino cui oleum adiectum sit madente su
 per imposito apta deligatione uteris. Postero die, modo noui aliquid non accidat, quod
 impedimento sit, terebratio ipsa ossis aggredienda est. In sedili igitur uel lecto apte, prout
 uulnus postulabit, collocato homine, auribusque eius ne pulsationis sonitu molestant,
 lana obturatis, caput resoluendum est, exemptisque omnibus linamentis, ac spongia deter
 so loco duobus ministris iubendum, ut fasciis quibusdam tenuibus circumiectis quatuor
 30 cutis angulos attollant, osque ita aperiant: tum si os ipsum uel natura, uel ex fractione in
 firmum fuerit, oppositis scalpris excidi debet, adhibitis prius calyculatis, atque ipsi latiori
 bus, a principio ad angustiores transitu subinde facto: deinde excisorijs leuiter malleo
 lo adactis, ne nimia discussione capitis aeger uexetur. Si uero ualidum os sit, perforan
 dum prius est eo terebrae genere, quod indemerisile idcirco appellant, quia paululum
 supra mucronem eminentias quasdam habet, quibus descendere ac demergi in membra
 nam facile prohibetur: postea scalpro excisio adhibenda est, atque os non totum simul,
 sed particulatim digitis, si id fieri potest, sin minus, dentaria, aut ossaria forcipe, uel capil
 laria etiam uulsella, uel huiusmodi aliquo idoneo instrumento eximendum est: tantum
 autem inter foramina septum relinqui debet, quanta est capituli specilli uel maximi lon
 40 gitudinis: cauatum altitudo eousque descendat, quoad interiorem ossis superficiem proxime
 accedat. Summopere enim cauendum est, ne terebra membranam attingat: multaque eam
 ob causam erunt preparandae, eaque sumenda quae ad ossis crassitudinem accommodata sit:
 nam si dupliciter caluariae fractura non excesserit, eousque etiam tantum terebra erit ad
 genda: posteaque uero ita os exemptum fuerit, asperitatem caluariae quae ex excisione facta
 est scalpro aliquo uel rasorio, uel excisorio, subiecta tamen lamina membranae custode leui
 gabimus: tum ossiculis, aut aculeis, si qui remanserint, diligenter collectis linamenta impo
 nemus, atque ita deinceps curabimus. Atque hic communis simul, ac facilis, sineque ullo peri
 culo curandi modus est. Maxime etiam a Galeno laudatur illa quae lenticulari scalpro sit exci
 sio, si absque terebratione, ubi circumcirca calyculatis cauatus tantum locus fuerit, adhibeat.
 Ita enim inquit: Vbi uero semel partem illam denudaueris, iniiciendus scalper est, qui in sum
 50 mo capite lenticulari eminentiam retusam, ac leuem, a latere uero aciem habeat: atque ita la
 ta lenticulae parte supra membranam firmata malleolo in latus adigendus est. Sicque caluariae
 diuidenda: hoc enim modo omnia quae uolumus euenire consueuerunt. Nam & membrana

etiam si dormitet medicus, uulnerari nullo modo potest, cum sola lata lenticulae parte attingatur: & si qua ossi adhæret, sine ulla molestia resoluitur orbiculari lentis extremitate, quam ueluti præuiam caluariam excidens scalper statim subsequitur, ut neque turtiorem, neque celerioremodum terebrandi liceat inuenire; nam ferris & modiolis id agere à recentioribus reprobatum est. Atque hæc licet ut de fissione tradiderimus, tamen in reliquis etiam caluariæ fracturis nihilominus cõueniunt. Quantum uero ossis excidendum sit, idem quoque Galenus nos docebit, ita inquit: Quantum autem ex offenso osse excidendum sit, deinceps tibi explicabo. Quod ualide contritum est, totum eximi debet: si uero ab ipso aliqua ulterius rimæ processerint, quemadmodum interdum accidere consuevit, non erunt ea usque ad finem persequenda: nam si reliqua recte fuerint administrata, scire licet nullam ex ijs noxam euenturam esse. Post chirurgiam linteolo simplici ad uulneris magnitudinem accommodato rosaceo imbuto membranam operculabimus, supraque id paruum floccum lanæ rosaceo similiter madentem imponemus: deinde duplex linteum aqua & oleo, uel eodem etiam rosacco irrigatum toti uulneri superdabimus: illud tamen diligenter obseruantes, ne membrana nimium grauetur. Post hæc lata deligatione, neque ea multum astricta utendum est: postea linamenta tantum seruabimus, uictumque inflammationem sedantem, & febricitantibus accommodatum exhibebimus: subinde rosaceo membrana madefacta. Post tertium diem resolutis fasciis ac spongijs deterfo uulnere medicamentis, quæ recentibus uulneribus idonea sunt, inflammationemque prohibent, utendum est: aliquidque membranæ imponendum ex ijs aridis, quæ cephalica appellantur, quoad caro incrementum incipiat. Interdum etiam os radendum, si uel ob eminentes aliquas spinosas partes, uel ut celerius caro inducat, res id exigere uidebitur: reliqua præterea medicamentorum materia, sicut in uulneribus diximus, adhibenda est.

De inflammatione membranæ cerebri.

Cap. XCI

Iam uero sæpe numero accidit, ut post chirurgiam cerebri membrana adeo inflammetur, ut non modo caluariæ crassitudinem, uerum etiam cutem eius cum percussione quadam transgrediatur. Atque ita naturali eius pulsatili motu impedito cõuulsio præcipue, aliisque grauius symptomata, uel mors etiam consequitur. Inflammatio uero hæc prouenit, uel ex ossis spinosa aliqua eminentia quæ relicta est, uel ex linamentorum cõpressionem, ob frigus interdum, aut nimium cibi modum, aut uini potionem, uel aliqua alia incerta de causa. Si certa causa sit, ea quamprimum reprimenda est: si incerta, magis insudandum est: nam tum sanguis mittendus, si nihil aliud obstat, tum ad inflammationem accommodato uictu utendum est, tum remedia secundum locum adhibenda sunt, qualis est calidi rosacei inspersio, aut ex altheæ, aut sceni græci, aut seminis lini, aut chamæmelis, aut huiusmodi alterius decocto adhibiti fatus: cataplasmata etiam ex cruda dissolutione, uel ex lini semine ex suprascripto decocto & adipe gallinaceo imponenda: insuccatis quoque lanis uti commodum est. Debemus etiam supra caput, & occipitium, atque item in aures aliquod oleum ex ijs quæ inflammationibus idonea sunt instillare: neque non uiscerum, totiusque corporis, tum emplastris, tum aquæ calidæ balneis, & unctionibus ratio habenda est. Si adhuc perseveret inflammatio, à nullaque alia re prohiberi possit, bilem educere medicamento purgari hominem Hippocrates præcipit.

De nigrefacta membrana.

Cap. XCII

Nigrefacta uero membrana si in summo sit nigrities ab aliquo medicamento, quod eam uim habeat inducta, tribus mellis partibus cum rosaceo mixtis, ac per linamenta superdatis curatur, si reliqua etiam cõsentanea exhibeantur. At si sponte nigrefacta sit, & altius descendat id malum, præcipue cum alijs grauibus indicijs, salus profecto desperanda est: innati enim caloris mortificatio significatur. Noui autem quendam qui cum anno uno post, quam uulnus acceperat, exterebrata ei caluaria fuisset, euasit: erat enim in syncipite fractura sagitta effecta, quæ sanici exitum habebat, unde membrana illæsa conseruata est.

De

De naribus fractis & contusis.

Cap. XCIII

Narium inferior pars quæ cartilaginosa est, minime frangit, sed colliditur, & desidit, & distorquetur: superior uero, cum naturæ ossæ sit, frangi interdum cōsueuit. In his Hippocrates deligationem respuit, quippe quæ resimū magis faciat, magisque distorqueat: nisi ubi in medijs naribus ex impulsione aliquid eminet: tunc enim deligationem cum medicamento impositione admittit, propterea quod compressus ea parte nasus in naturalem figurā restituitur. Si igitur in inferiore parte fractæ nares sint, digito indice, aut minimo subiecto excitandæ sunt, quoad extrinsecus in sitū suū reponantur. Si interius id accidit, specilli capitulo iniecto idem uel statim à primo die, uel non multo post faciendum est: quippe cum ossa narium circa decimū diem indurentur: debent etiam extrinsecus indice & magno digito utrinque comprimi ac cōformari. Atque ut cōformatio hæc figuram suam conseruet, intorti cuneoli molli pellicula cincti intus adijciendi sunt, in utraq; nare alter, etiam si in altera tantum parte distortio contigerit: atque hi tandiu intus permittendi, quoad corroboratum os, uel cartilago induruerit. Quidam tamen sunt qui pinnas anserinas molli panniculo circumdatas in nares inserant, ut & desiderare excitatum locum non sinant, & minime impediunt quo minus fieri respiratio ualeat: sed hoc necessariū non est: potest enim per os spiritus adduci. At si inflammantur nares, super imponendū emplastrum aliquod ex ijs quæ inflammationibus accommodantur, quale est quod ex succis constat, aut ex oleo cui acetum adiectū sit, aut tale quippiā. Cōmoda etiā sunt cataplasmata ex triticea simila cum manna, aut gummi decocta, quibus & inflammatio reprimitur, & nares cōtinentur & coherent. Si in alterā partem nares distortæ sunt, Hippocrates iubet post cōgruam cōformationem habenulam ad digiti latitudinē extrinsecus circūducit: quod ita fit: alterū habenæ caput taurino glutine, aut gummi illitū nasi summitati ab eo latere in quod inclinatur, agglutinatur: quod ubi induruit, habena ultra oppositam aurem ad occipitiū & frontem ducta, demū sub altero capite inseritur ac firmatur, ut retractæ in latus nares in mediā figurā dirigantur: quod tamen recentioribus nō admodū probatur. At si in minutas partes os fuerit fractū, uel faciendā, uel ampliandā plaga erit: atque ita fragmentis uulsella extractis suturæ adhibendæ, medicamentaque cōglutinantiā, sicut in uulneribus, super imponenda.

30 Si intus ulcus sit, implicita in longitudinē linamenta accommodato aliquo medicamento illita subijcienda sunt. Nōnulli etiam plumbeis fistulis, quoad sanescat locus, uti consueuerunt, ne ex ulceribus caruncula aliqua increfcere permittatur.

De inferiore maxilla fracta, & aure contusa.

Cap. XCIII

DE auris quidem cōtusione, quippe quæ inter fracturarum affectiones minime sit, in tertio libro satis dictū est. Maxilla uero inferior multis de causis frangitur. Si igitur extrinsecus tantum fracta sit, non in transuersum, sic ut intus desidat & cauetur, id quod facilis animaduersionis est, debemus alterius manus, si dextera maxilla est dextera, si sinisterior leuæ digitis indice, & medio in os cōiectis interiorem fracturæ gibbum

40 in exteriorē partem perite admodum compellere, alteraque manu extrinsecus excipere: idque maxillam in suam sedem restitutam esse indicio sit, si dentes æquales conspiciantur. Si uero caulatim fracta est maxilla, utrinque à ministro retro intendenda est, similique modo, ut dixi, dirigenda: quod ubi factū est, dentes qui in parte fracta dissident, ut quidem Hippocrates inquit, auro, hoc est lino aureo, aut auro filato deligandi sunt. Quia tamen nō omnibus hoc facile est, satis erit si lino aliquo ualido, aut bysso, aut seta equina, aut huiusmodi aliquo inter se iungantur. Quod si fractura cum ulcere exiterit, specillo explorandum est, nunquid abruptio aliqua ossis facta sit: sique ea deprehendatur, plaga si parua est latius debet aperiri, atque fragmentis ossis siue unum, siue plura fuerint, idoneo ad id instrumento exemptis, plagæ oræ futura committendæ,

50 supraque emplastrum, sicut in uulneribus, dandum ac deligandum est. Si ulcus nullum sit, simplici tantummodo cerato maxillæ super imposito accommodata deligatione utemur, quæ in hunc modum fit: Fascia, mediā eius parte in occipitiū collocata utrinque

que ultra aures ad summum mentum ducitur: inde iterum occipitio circumdata, ab eo sub mentum reuoluitur: postea per genas ad synciput datur: indeque rursus infra occipitium extremis capitibus redacta ibi deligationem finit: postquam tamen superiorum deligatio facienda est, hoc est uinculum alterum fronti superijciendum ac circumdandum, capitibus à posteriore parte inter se iunctis: quod utique omnes has superiores deligationes constringat. Quidam ante ferulam leuam, sicut alij alutam æqualis longitudinis maxillæ imponunt, deinde hoc, quo dictum est, modo deligant. Alij eo deligationis genere utuntur, quod capistrum appellatur. At uero si utræque maxillæ circa summum mentum ea in parte, qua inter se cœunt, diruptæ fuerint, utriusque manibus apprehensæ paululum diducendæ, atque ita rursus inter se compingendæ ac coaptandæ sunt. Dentes præterea, ut diximus, uinciendi, congruè deligatio adhibenda est: præcipiendumque ægro est, ut tenuibus cibus ac forbitionibus utatur: quippe cum manducatio ipsi sit inimicissima. Quod si loco suo motum esse aliquid existimaueris, post tertium diem resolues, ac rursus deligabis: atque ita facies quoad callus concrescat. Maxilla uero cum rara sit ac medullosa, intra tres præcipue hebdomadas callo glutinat. Si inflammatio aliqua molestet, nihil aut ex insersionibus, aut cataplasmatibus ad hæc accommodatis omittendum est: id quod in omnibus simili modo obseruandum esse censeatur.

De iugulo fracto.

Cap. XC V

Iugulum naturali situ interiore capite pectori inheret, exteriori humeri articulo innectitur: ac propterea cum humerum, uel etiã ipsum brachium sustineat, si fracturam patitur, qualibet in parte id cõtigerit, ferè id quod ab humero, eo quod à pectore est à brachio tractum inferius inclinatur, meliusque est multorum quidam sententia cum caulatim, quæ cum scandulatim, aut harundinatim frangitur. Nam quod per transuersum fractum est, facile & intentione, & digitorum compressione in naturalem sedem redit: in reliquis semper aliquid eminet, quod committi difficulter admodum potest. Si igitur per totam crassitudinem quomodocumque fractum sit, duo ministri, alter brachium quod fracto iugulo adiacet utrisque manibus apprehensum in exteriorem simul & superiorem partem attrahat, alter oppositum humerum, uel certe collum fortiter reducat, ut extensio efficiatur: tum medicus digitis eminentiora propellendo, ac desidentia in exteriorem partem attrahendo fracturam componat. Quod si maiori opus cõtentione fuerit, prægrandi è panniculis aut lana confectio globo, uel tali aliqua turgida mole alæ supposita cubitus aduersæ costæ admouendus: tum reliqua, sicut dictum est, peragenda sunt. Si quod ab humero est in imo desidat, neque attrahi ulla ratione ad summum possit, ita faciendum est: resupinato homine, dorsoque eius cõuenienti puluillo subiecto, utriusque humeri deorsum comprimendi à ministro sunt, ut cõditum iuguli os sursum reflectatur: deinde digitis componenda fractura est. Si abruptam aliquam iuguli partem loco suo dimotam ac pungentem sentiamus, incidere cõtrà cutis debet, atque inde fragmenta extrahenda sunt: reliqua postea scalpris complananda siue membranæ custode, siue altero scalpro ossi supposito, quo firmari ictus queat. Sicque inflammatio abfuerit, futuris: sin minus, linamentis utendum est. Præparata præterea esse debent diuersa splenia, eorumque maiora & crassiora ad prominentis ossis inclinationem: si inflammatio sit, oleo madentia: si non sit, sicca opponenda sunt: tum congruo ex lana globo alæ subdito cõuenienti deligatione fasciandum est, fascia per alas, & affectum iugulum, & scapulam apte circumducta. Si pars iuguli, quæ ab humero est, ad inferiora inclinata fuerit, latiore habena media ex parte cubito subiecta totum brachium ceruicis appendendum est: altero uinculo manu etiam suspensa, perinde atque in sanguine à summo cubito mittendo fieri consueuit: si superius terenderit, id quod raro cõtingit, omissa hac brachij suspensione supinus homo collocandus est, tenuisque uictu alendus: aliquando etiam si opus sit, insersione, sed cum modo utendum est, quoad callum cõtrahat: iugulum enim intra uiginti ad summum dies ferruminatur.

De scapula.

Cap. XC VI

Ossis scapulæ lata pars quæ mensa appellatur, minime frangitur: sed quæ ad spinam est,

est id patitur, interdum expressa, interdum simplici modo rupta, interdum etiam abrupta. Expressio tactu cognoscitur, cum sinus ea in parte digitis occurrat: adde quod & torporem vicino brachio & pungentem dolorem inducit. Ruptionem & loci asperitas, si attrectetur, & dolor indicat: atque his utrisque ad inflammationes accommodata curatione succurrendum est. Abruptio uero etiam ipsa manu agnoscitur, in qua si os immotum suo loco quiescit, conuenienti deligatione compressum per se coire permittitur. Si suo loco motum carnem punctationibus infestat, incisione facta extrahitur, consuetioque, ut supra dictum est, adhibetur: deligationes quoque sicut in iugulo faciendae, decubitus uero in oppositum latus.

De pectore.

Cap. XC VII

10 **M**edia pectoralis ossis pars frangi cum expressione consuevit: summitas uero eius etiam abruptitur. Cum ruptio distorta accedit, dolor eo in loco, & inaequalitas, & sonitus ad digitorum attractionem consequitur. Expressionem uero factam haec declarant: uehemens dolor, spirandi difficultas, tussis succingente membrana stimolata, raro, sed aliquando tamen sanguiniseductio, fracti ossis concauitas, & sinuatio: atque hic quoque eadem quae in scapula fracta adhibenda curatio est. In expressione tamen repouendi iuguli in interiorem partem delapsi, ab Hippocrate traditus modus commodissimus est: resupinato homine, eiusque dorso, ut dictum est, cervicali supposito scapulae deprimendae sunt: simulque manibus utrinque costae compressae sursum cogendae, lanamque lateribus super data orbiculari deligatione utendum est. Subdunt tamen prius duae ab humeris in rectum dependentes habenae, quarum capita absoluta fasciatione ad humeros reducta ibi nodum accipiunt: ita enim fit ut orbicularis illa fasciatio delabi minime possit.

De costis.

Cap. XC VIII

10 **E**X costis quae etiam spathae appellantur, illae quae ossae sunt in omni parte fracturas sustinent: nothae uero iuxta spinam solum, utpote ibi tantummodo ossae: nam in anteriore parte qua in cartilaginem degenerant, colliduntur, frangi uero nequaquam possunt. Cuius rei notatio haud difficilis est: inaequalitas enim loci, crepitus, & declinatio in partem fractam digitis attrectantis occurrit. Sique interius inclinatum os fuerit, dolor uehemens pungens infestat: grauior sane, quam is qui in lateris morbo sentitur, quippe cum hic quasi aculeo quodam subcingens membrana uulneretur: difficilis praeterea spiratio, tussis, saepe etiam sputum sanguinis sequitur. Reliquae igitur omnes costarum declinationes digitis componi, ac conformari possunt: illa sola quae in interiorem partem fracta est, cum nulla intendendi detur facultas, nullo modo potest. Vnde hoc in casu alii qui sunt qui & uberius, & inflantibus cibus utendum praecipiant, ut ex uentris inflatione ac distentione in exteriorem partem fractura impellatur: sed hoc minime est necessarium: neque enim commune quicquam est, quantum ad hoc attinet, thoraci cum nutricatorum membris: ut omittam quod ex repletionem inflammationem augetur. Alii cucurbitulam admovent, id quod a ratione minime esset alienum, nisi humorum eo in loco ex attractione collectio fractum os interius potius esset detrusura. Quocirca ita inquit Soranus: Lanis oleo calido inspersis partes eae operiantur: deinde intercostium linteolis impleatur, quo plana per orbicularem circūductionem, sicut in pectore, fieri possit deligatio: caetera quemadmodum in lateris dolore pro ratione magnitudinis fiant. At si necessitas aliqua cogat ex nimia membranae punctatione, incidenda eo loco cutis est, parsque costae fracta aperienda, subiectaque custode membranae, ne ea feriat, excidi costa accurate admodum debet, punctationemque fragmenta educi. Post haec si inflammatio abest, coniungere plagae oras, ac sicut uulnera curare conuenit: si inflammatio est, oleo tinctis linamentis cōtegendus locus est: tum & alimenta & medicamenta inflammationibus accommodata erunt exhibenda, permittendumque ut cubet aeger, quo modo leuius fert.

De coxis & pubis ossibus.

Cap. XC IX

50 **C**oxarum aut ilium ossa raro quidem franguntur: easdem tamen quas scapulae fracturatum species subeunt: abruptuntur enim iuxta fines, & franguntur per lon

gitudinem, & in medio expressionem patiuntur: sequi hæc solet dolor loci, punctionis cum pulsu sensus, & cruris: cum expressio facta est, stupiditas. Eundem compositionis modum, ut in scapulis, requirunt: excepto quod in abruptione incisionem, fragmentorumq; exemptionem nullam ob partium exteriorum periculum admittunt: sed cum accidit abruptio coaptare, confingereq; ea digitis necesse est. Cōsentanea etiam reliqua curatio sequi debet, tum in punctionibus adhibitis, tum iliorum cavitatibus duplicibus linteis repletis, quo plana fasciatio orbiculariter iniiciatur. Eadē de pectine, hoc est pūbis ossibus, cum nihil proprium habeant, dicenda sunt.

De uertebri, & spina dorsi, & sacro osse.

Cap. C

10

VertebRARUM eminentiæ contusionem interdū, fractionem raro patiuntur: quod cum sit, medullæ cōpressis membranulis, uel ipsa etiā medulla neruorū affectiones, & matura mors interdū sequitur: præsertim si circa ceruicis uertebbras fractura contigerit: quamobrem debet medicus prius quanto in periculo res sit prædicere: deinde si fieri potest, aliquid audere, factaq; sectione ossis fragmentum, quod comprimebat, eximere: si id nō potest, aliqua saltem inflammationē sedante curatione id malum lenire. Si aliquis ex processibus uertebrae abruptus sit, ex ijs inquam, qui extuberationē eam quæ spina proprie appellatur, constituunt, id quod ex eo intelligitur, quod cōtrectanti hac illac labans fragmentum sentitur, incisa contra cute eximi debet, futurisq; adhibitis sicut uulnera curari. At si os sacrum fractū sit, digito sinistrae manus indice in anum ²⁰ subiecto, altera manu fractura, quatenus fieri potest, componenda est. Si abruptio sentitur, incisione similiter facta quod recessit ab osse extrahendum est; deinde accommodata deligatio, curatioq; adhibenda.

De brachio.

Cap. CI

BRACHIIUM fractum, ut Hippocrates tradit, ita intenditur: Lignum, inquit, prælongum, ut columella, ab extremis capitibus funiculis exceptū de aliqua trabe transuersum suspēdatur: deinde homo in alto aliquo sedili rector, uel ea saltem figura collocetur, quæ recta ceruice dormiendi occasionem præstat. Quod ubi factū est, manus eius unā cum brachio supra id lignum traducenda, quoad ala in mediā ligni parte per ³⁰ transuersum inseratur: tum summo cubito ad rectū angulū inflexo minister manum sustineat; medicus pondere aliquo uel lapide, uel plumbo cubito annexo, ita ut suspensum dependeat, fracturæ repositionem aggrediatur. Potest etiam nullo suspensio pondere minister brachiū deorsum trahere: nonnulli quoq; loco columellæ scalarum gradu usi sunt. Soranus uero in hunc modum prodit: Homine, inquit, in sedili collocato, uel quod melius est, resupinato, ne molestia aliqua uexetur, manuq; eius iuxta articulum uinculo deligata, ceruicisq; appēsa, sic tamen ut recti anguli figura seruetur, duobus ministris iubebimus, ut brachium alter supra fracturam, alter infra, manibus correptum in diuersa cōtendant. Quod si ualidiore opus sit extensione, duas æquales habenas, alteram supra, alteram infra locum fractū brachio deligabimus, easq; ministris ⁴⁰ alteri ad caput, alteri ad pedes ægri stanti in diuersa intendendas trademus. Si ad summum humerum fractura est, mediam habenam alæ subiectam stans à capite cōtineat, alter in cōtrariam partem brachium trahat, ut sicut dictum est, in diuersa extensio efficiatur. Simili modo si ad cubiti eminentiā est læsio, & ipsi, & articulo manus habena est innectenda: ubi ossa cōposita sunt, remittenda intentio est, ac iuxta Hippocraticam legem deligandū. Si absq; inflammatione & recens sit fractura, nudis fasciis prælongis utendum est, trium aut quatuor digitorum latitudine, aqua aut posca madefactis. Deligatio ita fit: si in medio brachio est læsio, prior fasciatio supra fracturam incipere debet, bisq; aut ter ibi uoluta sursum uersum ferri, ut sanguinis, inquit, defluxus intercludatur, atq; illic desinere. Secūda postmodum adhibenda, quæ etiam ipsa supra fracturam ⁵⁰ orsa in omnibus simili modo, ut prior, sit, nisi quod à superiore parte deorsum tendit: atq; inde iterum reducta in superiore parte finem accipit, atq; utraq; moderatæ & ad nostrum

nostrum & ad laborantis sensum astrictæ sint. Si ad summū humerū fractura est, prior fascia tam ipse humerus, quàm scapulæ, & pectus cōprehendi debent, ut gruuarīa quæ dicitur deligatio afficiatur: altera usq; ad cubitū ducta, atq; inde iterum reducta ad superiores partes & humero, & scapulis, & pectori, non secus ac prior, circūdanda est. Si in uicinīa cubitū brachiū fractum est, etiam ipse cubitus erit deligandus angulari figura seruata. Simili modo etiā in alijs membris longis, cubitis inquam, femoribus, & tibijs est faciendum: nam si non in medio, sed ulterius, uel iuxta etiam articulos fractura accidit, unā cum articulo deligatur. Recentiores sanē post deligationē protinus ferulas superaccommodant, quibus ossa in sua sede contineantur, astringuntq; eas conuenienter & ad sensum, & ad inflātionis tumorem. Sed ueteres nō nisi post septimū diem eas inijciunt: intra enim hoc spacium soluta inflātionē membrum ipsum tenuius red dicitur. Quinetiam resolvere tertio quoq; die Hippocrates iubet, ne si diutius ita opertū sinatur membrū, uel intendat, aut moueatur aliquid, uel fracturæ si iam firmata sit, distatio prohibeat. Ex quo nō nocua modo prurigo infestat, uerum etiā saniei acrimonia erosa interdū cute ulcus efficitur. Tanta igitur aqua temperata fouēdus locus est, quanta ad saniem discutiendam idonea esse uideatur. Vbi uero septimus præterijt dies, tam citò resoluendū minime est: nam neq; saniem amplius excernit membrū, & callus melius ita increfcit. Ferulæ uero hoc modo adhibētur: triplices pannos oleo tinctos fascijs circūdamus: si membrum in crassitie æquale est, æqualiter: si inæquale, sic, ut cauis partibus repletis atq; adæquatis, membrū æquale undiq; ad suscipiendas ferulas reddatur: deinde ferulas lana, aut stuppa mediocriter inuolutas circūcirca fracturam nō minus, quàm unius digiti spacio inter se distantes collocabimus, leniterq; astringemus: summopere cauētes, quatenus fieri potest, ne articulus aliquis, & præcipue interior flexus pars ab eis attingatur: ulcera enim in his interdum & neruorū inflātionē faciūt. Vnde iuxta articulos quam breuissimæ esse debent, sicut in quam partem fractura inclināt, quam ualentissimæ: meliusq; est ut ad thoracē etiam leniter brachiū deligetur, ne motū de figura in quam compositū fuerat, recedat. Si fortē inflātio sit, quæ tum ex tumore & rubore, qui circū est, colligit, tum ex eo quod magis tunc q̄ prius membrum coarctari sentitur: uel si distorta sit fractura, uel etiam si nihil horum sit, modò laxior, aut contrā astrictior, quàm debeat, deligatio esse uideatur: his omnibus de causis resoluendū erit, atq; accomodatis remedijs succurrendum. His ita factis supinus reclinandus homo est, manu supra stomachū posita: deinde molli aluta brachio subiecta, quæ utiq; infusiones excipiat, calidum oleum inspergendum quotidie est: & præcipue si adsit inflātio: quo etiam tēpore tenui uictu alendus est, pleniori postea, tum cum iam increfcere callum oportet. Quiescendū uero est, quoad membrū callo firmatum sit: firmatur autem tam brachiū, quàm tibia intra quadragesimum diem: post quem resoluendum est, ac balneo utendū, ad fracturasq; accommodatis emplastris curatio prosequenda est. Atq; hic quidem chirurgiæ modus omnibus alijs fractis tam circa brachia, quàm circa crura optime conuenit.

40

De cubito, & radio.

Cap. CII

Cubitus uero & radius interdum uterq; simul, interdum alter solummodo cōminuitur: atq; id uel in medio, uel ulterius, hoc est aut iuxta flexum brachij, aut iuxta articulum manus patitur. Pessimū omnium est, cum uterq; simul frangitur: minus malum cum cubitus solus: leuissimum omnium ubi soli radio nocumentum cōtingit: nam radius quamuis maior cubito sit, habet tamen cubitum suppositū in quo insilit. Si igitur alter solummodo fractus est, ea in parte ualentior intensio fieri debet: si uterq; æquali modo intendendus est, inflexa manu ad angulum rectū, sic ut pollex omnium digitorum altissimus, minimus omnium cōtrā infimus sit: ita enim fiet, ut cubitus quoq; radio subijciatur. Quod si ualentiore opus intensione est, præcipue cum utraq; ossa fracta sunt, non solum manibus, sed habenis quoq; ut de brachio dictū est, erit extendendum: secundumq; eum modū, qui ibi cōprehensus est, omnis deligatio, & reliqua unā

50

cum ferularū iniectione, quoad ossa cōseruescant, adhiberi debent. Solent autem cubiti ossa spacio triginta ut plurimum dierum cōglutinari. Depositiō item & collocatiō eadem, quæ in brachio fracto, exceptis tamen ijs quæ subijciuntur, esse conuenit.

De manu & eius digitis.

Cap. CIII

Primæ partis palmæ ossa, tum ea quæ palmam ipsam explent, & digitorum internodia rara cum sint, & cauernosa natura, plerūq; collidi, raro frangi solent. Collocandus igitur homo est in alto sedili, iubendumq; ei ut supra planū aliquod scamnum pronam manum deponat; atq; ita pars fracta per ministrū extenta duobus digitis pollice scilicet & indice pertractari, componiq; debet: deinde astricte deligari, eo præcipue tempore quo inflammatio accidit: nam ob raritatē facile fit, ut in ipsis nimius callus superincrescat. Cum internodium, aut digitus totus fractus est, si is est magnus, qui pollex nuncupatur, apta fasciatione inferius, ut quiescat ad imam palmam deligandus est: si index, uel paruus, ad uicinum: si aliquis ex medijs, similiter ad eos, qui utrinque sunt deuinciendus: uel etiam omnes simul colligandi sunt: melius enim ita quiescunt, non secus ac si ferulis fuissent deligati.

De femore.

Cap. CIIII

Femoris ratio cum ijs, quæ de brachio superius dicta sunt, cōmunicat: proprium tamen id habet, quod fractū in anteriorem, exterioremq; partem inclinatur: in quas partes naturali latitudine etiā propendet, extenditurq; & manibus, & uinculis, & carthesijs æqualiter intentis, altero infra, altero supra fracturam constitutis. Cum altriuscuius fractura cōtigit & non in media parte, si ad caput femoris est, media habene pars lana inuoluta, ne corpus secet sub interfemineo ponit, eiusq; initia ad caput reducta ibi stanti ministro detinenda porriguntur: deinde infra ipsam fracturam laqueum circumiectum alter in contrarium intendit. Si ad genu fractum est, laqueum simili modo supra id iniijimus ad intendendum: geniculum uero ipsum uinculo aliquo innexo cōtinentum est. Atq; ita iacente homine atq; extento crure locum pertractamus ac componimus: exempto semper si quid quibusdā quasi aculeis carnē uexat, ut sæpe dictū est. Reliquam curationem in brachio tradidimus. Femur usq; ad quadraginta dies occallescit. Quo modo uero deponi ac collocari debeat, post totius cruris absolutionem dicetur.

De genuum patella.

Cap. CV

Patella quæ carne & neruis supra & infra ualida deligatione continetur, os rarum est: atq; idcirco sæpe collisionem, raro fracturam patitur. Interdū igitur per totam crassitudinem frangitur, interdū in minuta fragmenta abrumpitur: atq; id modo cum uulnere, modo sine uulnere accidit: cuius rei cōsideratio satis manifesta est: motio enim cōtinitatis, & sinus eo loco, & crepitus quidam tactu sentitur. Cōponi hoc modo solet: Si in duas partes dissiluerit, extento crure digitis paulatim compellenda est, quoad inter se fracti ossis oræ appositæ committantur. Si in minutas partes rupta fuerit, cōformanda ac fingenda est: nam si nulla fiat calli obductio, propterea quod utrinq; a femore & tibia non æqualiter a connexis musculis & neruis potest distendi patella, longe a naturali distantia contrahetur, functioniq; difficultatē afferet: neq; enim si diutius quis fatigetur, tolerare genu potest: & in deambulando etiam, præcipue cum ascendendum est, nocumentū sentitur: nam dum in planitie incedunt, uittum facile later: dum ascendunt, propterea quod genu in sublatione & depositione cruris flecti nequit, arguitur. At si etiā hic ossicula aliqua punctiōibus infestent, extrahenda sunt, cæteraq; ut diximus adhibenda.

De tibia.

Cap. CVI

Tibiæ cum cubito magna conuenientia est: nam etiam hæc duobus ossibus constat, altero crassiore, quod eodem nomine tibia, altero tenuiore quod sura appellatur, eademq;

eademq; fractionū genera admittit, in omnesq; partes inclinatur: cum utrūq; in tres, cum alterū os cōminutum est, in anteriorem & posteriorem: tum in posteriorem tibia, sura in anteriorem. Idcirco etiam ipsa tibia eodem modo quo cubitus, uel manus uel laqueis iniectis extendenda est: laqueiq; modo ipsi tibiæ, modo femori sunt innectendi: nam si ualentius sit genu, articulus illæsus in distentione etiam permanet. Simili ratione in habena, quæ infra locum fractū iniicitur, utendum est, sicut de cubito diximus: cætera ut in brachio facienda sunt.

De pede.

Cap. CVII

10 **T** Alus cum undequaq; à tibiæ & sura superius, infra à quadrato offe calcis munitur, frangi nullo modo potest. Scaphoides quidem, quod nauiculare dicunt, tum plantæ ossa, & digitorū, & quadratum etiam ipsum, ad eorum quæ in prima parte palmæ, & ipsa palma sunt, similitudinem frangi cōsueuerunt. Vnde ne sæpius eadem cogamur repetere, horum eò referenda consideratio est.

De cruris depositione.

Cap. CVIII

F Emori & tibiæ deponendæ ac collocandæ nō minor, quàm reliquis omnibus alijs diligentia debet adhiberi: siquidem depositio, quæ recte facta est, fractarum partium æqualitatem in primis cōseruat. Nonnulli igitur in canalem, alij ligneum, alij testaceum, fractum membrum, uel totum etiam crus cōiiciunt: quidam sola fracta cum uulnere, propterea quod non possunt, ut ipsi dicunt, cōstringi, ita deponūt. Sed usum canalium posteriores prorsus respuerūt, cum multis alijs de causis, tum ob id maxime quod duritie sua atterendo offensum membrum molestant: neq; enim interdictū ita est, ut fracta etiam cum uulnere ferulis cingere cōmode nō ualeamus, sicut postea demonstrabimus. Cruris autem depositionem sic faciunt: Supinus homo collocatur, crurūq; eius, & præcipue qua in parte fractura est crassus aliquis pannus substernitur, longitudine crus ipsum æquans, qui utrūq; colligi ac cōuolui ita debet, ut quandā in medio canali perquam similem cauitatem efficiat, super quam deinde mollis aliqua aluta ad liquores qui inspergentur excipiendos explicanda est: atq; ita cruri postea accōmodatur, utrūq; à lateribus alijs pannis, uel lanis insertis, ne in alterutrā partem declinare possit. Post hæc ad pedis uestigium tabella panniculo etiam ipsa inuoluta, quo mollior sit, erecta applicatur: atq; ut firmitus maneat, duorum aut trium uinculorum medijs partibus canaliculato illi panno circūdati crus ipsum molliter deuincitur. Tum ne impatiens æger totum pedem conetur cōtrahere, debemus eum in superiore parte fasciola media collocata ad tabellam leniter deligare: ut ne inuitus quidē, fortē dum dormit, eum contrahat. Nonnulli sunt qui lecti etiam culcitram in medio perforant, ut immotus prorsus homo perseueret: & per id foramen, quousq; callo fractura indurescat, & mingat, & aluum expurget.

De fracturis cum uulnere.

Cap. CIX

40 **C** Vm fracture uulnus quoq; accessit, si sanguinis profusio est, ea prius sistenda est: si inflammatio, ei similiter aptis remedijs succurrendū: si contusa circūcirca caro conspicitur, scarificari ea pars debet, ut gangrenę periculum auferatur. Quod si uel ea uel aliqua alia serpens putredo iam occupauit, accommodatę ad id medicinæ sunt adhibendæ. Quæ omnia in quarto libro à nobis tradita sunt. Si uero nihil horum adsit, neq; magna ossis pars nudata sit, hamis & futuris usi, medicamentis, quæ recentibus uulnibus imponuntur, curabimus: prius tamen fragmentis ossium, quæ uel pungunt, uel innatant, extractis. Si autem magnum aliquod os emineat, quod in extensione cōmitti non potuerit, huic prouidendum est. Hippocrates quidem in femore, & brachio fracto eminentia ossa eiicere uetat, monens si id fecerimus, quantum ex intensione periculum uel inflammationis, uel conuulsionis musculorū & neruorū impendat: tempus tamen huius etiam rei aggressionem interdum non esse inutilem docuit. Quod

cunq; igitur os eminentes componere aggrediemur, in primis illud cauere debemus, ne in inflammationis tempore id faciamus: sed uel primo statim die antequam aduenit, uel post nonū, ea iam finita. Coaptabimus autem ipsa extantia ossa uecticulo (id est ferreum instrumentum septem uel octo digitos longitudine non excedens) crassitudine cōuenienti, ne in impulsione inflectatur, in summo acutum & latum, & leniter incuruum: hoc acuta parte sub ossis eminentiam iniecta in aduersum impellimus: atque ita mediocri diuulsione facta, inter se fracturę capita cōmittimus. Si neq; hoc modo recedit, scalpris oppositis quicquid eminent excedendū est, uel serrandū, quo modo superius ubi de fistulis agebamus, explicatū est: scabricięq; ossiū postea leuigata, directoq; membro linamentis curabimus. Maxima uero in coniugatis & bijugis membris cura erit adhibenda, ne cum utrunq; in ipsis os ex parte defectū fuerit, contracta relinquantur: in quibus sanē exquisita opus erit distentione, ut æqualis utrinque modus seruetur. Deligatio uero sic est faciēda: orbiculares inuolutiones ab utraq; ulceris parte oblique supra ipsum ulcus in longitudinem collocantur, sic ut per decussationem ad x li terę similitudinē ex omnibus minime hians, locus relinquatur: si sordidū adhuc est ulcus, expurgantia: si purum, carnem producentia per linamenta imponuntur, & reliqua ex usu medicamenta. Hippocrates tamen picato emplastro per linamenta ad hoc utitur: quod tetrapharmacum basilicum esse dicunt. Vbi caro iam increuit, ferulę circundandę sunt: tamen si aliqui etiā a principio, ulceris tamen loco euitato, ipsas iniiciūt: & prout necessitas tulerit modo laxant, modo astringūt. At si squāmula aliqua ex osse resoluitur, id colligi ex eo potest, quod & copiosior, tenuiorq; humor fluit, & caro circa ulcus laxa ac mollis effecta intumescit: quo in casu laxanda deligatio est. Vbi uero uel hamo, uel tali aliquo instrumento squammam eiecerimus, iterum astringenda: per totum uero, quo ulcus curatur, tempus linamenti custos ex aliquo medicamento ex ijs quę inflammationibus sedandis sunt, uulneri est superdandum: deligationeq; simplici utendum, quę subinde ubi fouere & nutrire ulcus uoluerimus, resoluatur: alię uero superius traditę deligationes remanebunt, ut de brachio dictum est.

De calli superexcrecentia in fracturis.

Cap. CX

CAlli in fracturis superexcrecentię membrū indecorum prorsus reddunt: interdum etiam, si utiq; iuxta articulū fuerint, functioni afferūt impedimentū. Quocirca si acciderint, & adhuc recens callus fuerit, ualde astringentibus medicamentis utemur, cōpressamq; admodū deligationem adhibebimus, lamina plumbea quoq; interdum imposita. Quod si solidus ac lapideus iam euasit callus, aperta ibi cute deradendus est: parsq; eius eminent scalpris, & terebris etiam, si opus sit, admotis excidenda est.

De ijs quibus in distortione callus concreuit.

Cap. CXI

CVm in distortione callus concreuit, non paruā incōmoditatem affert, præcipue si in pedibus id accidit. Qua in re intendendi membri, ossiūq; ita in antiquā sedem restituendorū modus cum maxime periculosus sit, minime admitti debet: sed si tene adhuc callus est, laxantibus fotionibus, & cataplasmatibus, ijsq; quę ex ficis aridis pingui bus, & stercore columbino cōstant, alijsq; callū soluentibus medicamentis utendū est: si uero lapideus sit, summā cutem incidere oportet, ossisq; cōglutinationem scalpris confringere, rursusq; ossa in suam sedem cōpulsā curare, sicut supra comprehensum est.

De fracturis quę sine callo perseverant.

Cap. CXII

Sine callo aliquę fracturę ultra præscriptum a natura terminum perseverant, multis de causis: uel enim ob assiduas solutiones, uel ob fomenta immoderate adhibita, uel ob importunam motionem, uel ex fasciarum multitudine id euenit: nonnunquam etiam quia totum corpus non alitur: quo in casu membrum quoq; ipsum gracilius euadit. Oportet igitur cum alijs causis, tum præcipue maciei occurrere: quod fiet, si uel calidis admotis materiam ad membrū attrahemus, uel alimentum largius, & balnea,

nea, reliquamq; animi hilaritatem exhibebimus. Eorum uero quæ iam occallescunt in dicio esse cum alia, tum illud potest, quod fasciæ quamuis nullum adsit uulnus, cruentæ conspiciuntur: id quod fortasse ob id euenit, quod calli substantia, cum coit, in ossium cauernosos meatus perumpens, sanguinis guttas inde exprimit.

De luxationibus.

Cap. CXIII

Sequitur, ut post ossium fracturas, de eorū luxationibus dicamus. Luxatio igitur, ut formula quadam definitur, est articuli e propria sede in alienā exitus, quo uoluntaria motio impedit. Huius sanè species plures nō habentur, nisi quatenus uel magis, uel minus contingit: nam cum ex toto excidunt articuli, communi generis nomine luxatio: cum e sedibus suis paululum dimouentur, uel usq; ad cavitatis supercilium prolabantur, subluxatio appellatur.

De inferiore maxilla.

Cap. CXIIII

Rursus igitur à superioribus partibus exordio facto, de inferiore maxilla dicendū est: nam superior, quia immobilis est, à luxationis uitio est aliena: inferior uero licet perfectam luxationem nō admodum patiatur, propterea quod capita in superiori firmiter cardinis modo infixata habet, sæpe tamen subluxatur: nam musculi qui eam continent cum ex assidua mandendi & loquendi exercitatione molliores efficiantur, à quolibet causa facile relaxantur: deprimitur enim, apud Hippocratem idem est, quod relaxatur: quod cum accidit, sponte sine ulla difficultate articulus in suam sedē reuertitur. De perfecta uero maxillæ luxatione satis erit, si uerba hic Hippocratis apposuerimus, quibus eam & breuiter, & sine ullo defectu perspicue explicat. Ita enim inquit: Maxilla raro excidit, sæpe in nimijs oris hiatibus deprimitur: id quod in alijs multis musculorum & neruorum declinationibus euenire consueuit. Cum uero excidit, his præcipue indicijs manifestum sit: prominet inferior maxilla in anteriorem partem, in contrariumq; lapsus promotus conspicitur: tum ossis processus iuxta superiorē maxillam eminentior apparet: quicq; hoc patiuntur committere maxillas egre possunt. Repositio etiam qualis sit congrua perspicuū est: debet enim alter caput continere, alter inferiorem maxillam hiantem homine quantum moderate potest, ad mentum & intus & extra digitis apprehensam prius aliquantisper hac illac agitare, & tum ipse propellere, tum agro iurare, ut laxam maxillam tenens simul etiā ipse propellat, & propellenti obsequatur: magnumq; studium adhibendum est, ut præcipue tres in partes simul repente moueatur: nam & à distortionem in naturalem situm compellenda, & simul retro agenda inferior maxilla est: atq; utrunq; hoc sic moderandū, ut eodem tempore quoq; utraq; committantur, non autem hient. Ac repositio quidem hæc est, quæ ne alijs quidem fieri modis potest. Medicina uero breuis postmodum sufficiet, splenio enim cerato imposito laxam deligationem adhibemus. Tutior tamen administratio est, si homo supinus reclinetur, caputq; eius subiecto scorteo puluino bene facto, quo minime cedat, à ministro etiam contineatur. Quod si utraq; luxata fuerint maxillæ, curatio eadem. Qui hoc patiuntur concludere os minus possunt, quippe cum in exteriorem partem maxillæ magis promineant: quarum directio ex dentium superiorū cum inferioribus correspondentia præcipue cognosci potest: dentes in ordinem suum restitue, ac quamcelerrime maxillas reponere. Repositionis modus iam dictus est, nisi uidelicet aliquod uitæ periculum uel ex febribus continuis, uel ex segni sopore inciderit: musculi enim hi cum præter naturam uel alterantur, uel intenduntur, soporem inducunt. Solent etiam uentris uel biliosæ uel paucae ac meræ deiectiones horum esse: meræ itidem si euomunt, uomitiones: atq; hi sanè quibus hæc accidunt, moriuntur. Hæc Hippocrates. Sed nos quoq; hoc præcipue repositionis modo sæpenumero usi fuimus: tantum maxillam luxatam spongia ex aqua calida cui oleum adiectum sit, prius fouemus, præsertim si dura sit, minimeq; ad introitū cedat: tum collocato homine sic ut humi sedeat, à tergo stantes, eo quo ab Hippocrate dictum est modo opus administramus.

Iugulum interiore capite nunquam excidit: quippe quod pectori ita inhæret, ut ne moueri quidem possit: si uero ex aliqua uolenti extrinsecus facta percussione auellatur, ad fracturarum restitutiones reducendum est. Sed neque altero fine quo cum humeri articulo innexum est, excidere admodum potest, cum & à bicipite musculo, & summo humero prohibeatur. Nullam præterea uehementem motionem per se priuatim adeptum est iugulum, dilatandi tantummodo thoracis causa effectum: unde solus inter animalia homo id habet. Quod si quando in lucta eueniat, ut subluxetur, id & manu conformatione, & plagarum multiplicium impressione unam cum convenientibus deligationibus componi conseruit. Eadem ratione summus humerus subluxatus in suam sedem restituitur. Verum est cartilagosum quoddam ossiculum, quod iugulum scapulae colligat, facileque in macilentis latet: quod si dimoueat capitis brachij luxati imperitis specie exhibet: nam etiam in hoc casu summus humerus acutior cernitur, & sinus, unde prolapsus est factus, apparet. Quocirca internoscere hæc his indicijs oportet, quæ deinceps subiungam.

Caput brachij in scapularum sinu innexum sæpenumero quidem excidit: sed neque sursum, ob anchorarium scapulae processum: neque retro, ob ipsam scapulam: neque ante, ob bicipitis musculi tendonem, & summum humerum, qui prohibet: intro uero & extrorsum raro: frequenter, & præcipue in ijs qui non multa carne præditi sunt, in inferiorem partem, quibus sanè facile & excidit, & rursus restituitur: carnosus uero e contrario euenit, quo enim tardius his luxatur, eo egrius quoque reapari consueuit. Quibusdam uero accidit, ut ex ictu aliquo ualida inflammatione exorta, humerus etiam si non luxatus fuerit, luxationis tamen speciem præbeat. Eos igitur quibus in inferiorem partem facta est luxatio, poteris his indicijs dignoscere: humerus læsus si ad sanum comparetur, longe diuersus apparet: brachij enim summitas unde exitus est factus, subsidit: summusque humerus, ut de eo subluxato diximus, acutior quam naturalis eius habitus sit, cernitur: tum brachij caput prolapsum in alam euidenter decubuisse conspicitur. Huius præterea brachij cubitus magis à costis, quam alter recedit: & si uim attuleris egre admouetur: neque possunt isti manum ad aurem extento cubito porrigere, aliisque uariis motionibus exercere. In pueris igitur, aut ijs quibus non diutina, sed recens luxatio est, hoc modo sæpe, ut Hippocrates inquit, in sedem suam restituitur: medicus, aut æger etiam ipse, sed alterius manus, quæ sana est, nisi puer sit, prominenti nodo medij digiti inflexam alam subtrudit. Valentiores uero repositiones sunt hæc: Oportet hominem relaxantibus fomentis ablutum humi resupinum collocare, deinde pilam congruæ magnitudinis uel scorteam, uel alterius generis, modo non sit admodum mollis, sub alam eius accommodare: tum medicus aduersus sedens ad læsum latus, si dexter humerus luxatus est, dextri: si sinister, sinistri pedis calcem debet supra pilam alæ subditam constitueri: postea apprehensa hominis manu, quæ affecta est, simul & manum uersus pedes attrahere, & pilam impacto calce repellere: quod cum fit, alter iacentis hominis humerus à ministro retro ad caput stanti urgendus est, ne illa medici distentione corpus circumagatur. Alius est reponendi modus per humeri suppositionem: iuuenis robustus, qui ægro longior sit, hoc est altior statura, ad latus, quo luxatum est brachium, stans, humerum suum alæ luxati supponit: deinde se attollit, manumque eius ad uentrem suum deorsum trahit, sic ut reliquum ægri corpus post tergum subleuantis sublime dependeat: quod si nimis gracilis est æger, leuis aliquis puer ipsi appendendus est: ita enim fiet, ut manu ex altera parte, reliquo corpore ex altera æqualiter deorsum tractis, alæ subiectus humerus delapsum articulum in sedem suam compellat. Hoc idem pistillo facere possumus. Id lignum est oblongum, quod rectum in solo supra aliquod aliud firmum constituitur: cuius superior pars rotunda, neque admodum crassa, neque nimis tenuis est. Summa igitur hæc pars sub alam hominis uel stantis, uel sedentis, prout longitudo pistilli requiret, supponenda est: deinde manus eius ad longitudinem pistilli extenta deorsum

sum trahēda, sic ut reliquū corpus uel propria grauitate, uel ab altero attractū deorsum etiam ipsum præponderet: atq; ita repositio efficiatur. Idem gradu scalæ fieri potest, sicut de fractū brachij intensiōe supra dictum est: nisi quod hic rotundū aliquid gradui alligandū est, quod in alam inferi, caputq; brachij impellere sursum ualeat. At si uel ob luxationis uetustatē, uel ob corporis duritiem reponendi difficultas nobis offerat, spatula utendū erit. Est autem spatula, quod longitudine duos circiter cubitos æquat, lignum, latitudinē quatuor, crassitudinem duorum digitorū habet: in quo summo capitulum est rotundum, quod in alæ cavitatem sese apte admodum insinuet, perinde atq; summa pistilli pars: hoc capitulum fascia aliqua inuolutū, quo lenius sit, capiti brachij sub alam iniectū adaptamus: deinde ad totum brachiū porrectum lignum deligatur, uno loco paulum infra brachij caput, altero ad cubitū, tertio supra manū: sic brachiū deligatū unā cum spatula supra aliud lignum transferendū est, quod transuersum supra duo recta tigilla infixū sit: uel etiam supra scalę gradū trañciendū, sic ut ala transuersa gradui inferatur: simulq; in alterā partē corpus suspensum demittendū, in alterā brachiū deorsum intendendū est: tunc enim demum fiet, ut articulus ingrediatur: quod ubi factū fuerit, lanea pila, cōuenientis magnitudinis: si inflammatio absit, sicca: si adsit, oleo madida alæ subiicienda est: ac deligandū, per hanc alam, & humerum & alteram alam fascia circūducta, sic ut inuolutiones decussatim se mutuò supergredientes, figuram literæ X supra humerū accipiant: brachiū deinde costis, & cubitus alligatur: manusq; ceruici appenditur, ne rursus recenti lapsu articulus excidat. Post septimū diem, uel serius etiam resoluemus, modicāq; utemur frictiōe, quo solidiori effecto corpore articulus ineptior ad prolapsum reddatur. Si uero sæpe articulus excidat, uel ex humiditate, uel ex longa aliqua exeūdi assuetudine, ad adustionem, ut superius diximus, ueniendū est. At quibus uel in utero, uel posteaquam editi sunt, dum adhuc augentur, membrum aliquod luxatum est, neque amplius reponitur, ijs si humerus luxatus est, carnes quidem nullam noxam contrahunt: neq; enim prohibetur manus, quo minus qualibet functione sua uti possit: sed os brachij, cum non augeatur, breuius remanet: atque anci ipsi appellantur, galiancones à Græcis. Si femur uero excidit, & os sine augmento permanet, & totum crus etiam secum perdit: nam cum pondus corporis sustinere nō ualeat, nō exercetur. Reliqua itidem membra longa, cubitus inquam, & tibia si extra locum suum remaneant, faciunt ut subiectæ partes offendantur.

De cubito.

Cap. CXVII

Quanto artificiosius cubitus quā humerus articulo innexus est, tanto difficilior ad excidendū euasit: unde tardius quidem is prolabitur, sed prolapsus longe maiore negotio, ob eminentiarū & cavitatū frequentiam reponitur: patiturq; interdum subluxationem solummodo: sæpe uero etiam perfecte & in omnes partes, sed præcipue in anteriorem & posteriorem luxat. Cuius differentia tum uisu, tum tactu dignosci facillime potest: nam & quo excidit prominens, & unde excidit cauus locus sentit: atque hoc sani cubiti affectio præcipue declarat. Debet uero quamcitissime reponi antequam inflammetur: nam si inflammatio occupauit, curari difficulter potest: aliquando etiam prorsus insanabilis permanet, præsertim si in posteriorem partem recesserit. Ex omnibus enim cubiti luxationibus hæc quæ in posteriorem fit, solet & maiorem dolorem, & grauius periculū afferre. Mediocres igitur dimotiones, mediocris quoq; intensio restituit: ex ministris enim alter brachiū, alter cubitum apprehensum in diuersa extendit, medicus autem manus suæ palma prolapsum os in naturalem sedem propellit. At Hippocrates cum in anteriorem partem recessisset, repentina cubiti adductione dirigebat: ita uidelicet ut palma ægri reiecta in humerū pulsaret: cum in posteriorem egressus esset, repentina cōtra cubiti extensione curabat: nam & ex luxationibus ea quæ est in anteriorem partem, ex uiolenta intensiōe, quæ in posteriorem ex uiolenta similiter inflexiōe præcipue euenit. Sed si hac ratione remaneat luxatio, ualētius extendendū est, ad eaq; præcipue ueniendum quæ de brachio fracto ab Hippocrate dicta sunt, ubi

columellam assumebat. Recentiores uero ita reponere consueuerunt: duobus ministris, altero ad alam, altero ad manum brachium in diuersa extendentibus, medicus aduersus aegro stans utrisque palmis brachium supra articulum comprehendit, iubetque ut sibi manus fascia aliqua oblonga, uel lata habena inuolutae simul & in exteriorem partem, & deorsum ad manum aegri retrahantur: tum etiam ipse sequens cum intentione astrictas manus trahit, quoad cubiti articulum transgrediantur. Prius tamen unguendum oleo brachium est, quo lubricum effectum manibus medici facile cedat: ita enim fit, ut eminens os tractorum manuum uolentia impulsus in propriam sedem reuertatur. Vbi facta repositio est, brachium ad angulum rectum figuratum splenijs impositis, aptaque deligatione adhibita postmodum curamus. 10

De primae partis palmae, & digitorum luxationibus.

Cap. CXVIII

Ostium primae partis palmae, & digitorum luxatio nisi cum ulcere accidat, nullam difficultatem habet. Si cum ulcere est, de ea dicetur, ubi de luxationibus cum ulcere factis agemus. Si absque ulcere, mediocri intensione, & ad inflammationem accommodatis remedijs utendum est.

De uertebri spine.

Cap. CXIX

Vertebrae spinae si perfectam luxationem patiantur, mortem continuo afferunt: neque enim ullam quamuis leuem dorsi medulla sustinere compressionem potest: quando uel neruorum qui ab ipsa emanant exortus, si comprimatur, satis est ad mortem maturandam: sublaxationibus tamen saepe afficiuntur, & modo in anteriorem partem, modo retro, modo in latus inclinant. Quibus primum uitium accidit repandi, quibus secundum gibbi, quibus tertium obstipi nuncupantur. Cum multae igitur uertebrae paululum dimotae sunt, ex plurium inclinatione orbicularis quidam sinus apparet: quem nonnulli specie decepti, ex unius tantum uertebrae uel magno prolapsu euenire opinantur; cum tamen magnus prolapsus non orbiculari, sed angulatum spinae sinum efficiat, periculosiorque multo sit. Spinae igitur in interiori partem inclinatio dirigi nullo modo potest, cum ab interiori parte per uentrem repellendi nulla nobis facultas exhibeat: nam qui uel in scala extendendo eos qui hoc patiuntur, uel cucurbitulas admouendo, uel sternutamenta, aut ruses excitando, uel inflationes procurando remedium aliquod credunt inuenisse, satis ab Hippocrate redarguti sunt: quia enim saepe euenit, ut ossiculum aliquod ex spinae eminentia contractum cauum locum efficiat, ut de fracturis dictum est: nonnulli repandos esse factos eos, quibus id contingit, opinati sunt. Deinde ubi celerrime malum hoc curarunt: facile enim callo glutinae: facile sanari repandos posse praedicant: cum tamen id malum sanari uel nulla ratione, uel egre admodum possit: ex hoc enim suppressio urinae, & stercoris sequitur, frigescitque corpus. Postea etiam inuoluntaria excrementorum effusio succedere consuevit, id quod ex neruorum musculorumque contagione euenit: hi profecto cito moriuntur, ac praesertim si in summis circa ceruicem uertebri luxatio contigerit. Gibbum autem, qui utique a pueritia factus est, diuturnum esse, neque mortem citam, sed morbum afferre, insanabilemque esse testatur Hippocrates. In eo uero qui recens factus ex casu est, omnes aliae machinationes, quas isti tam scalis, & recta corporis suspensione, quam utriusque inflatione moluntur, deridenda sunt, solaque Hippocratis ratio admittenda est. Oportet, inquit, magnum aliquod lignum ea longitudine & latitudine, quae capere prostratum hominem possit, uel scamnum huic aequale iuxta parietem apponere, quod per longitudinem ab eo pedis interuallo non amplius distet: superque stragula aliqua explicare, ne hominis corpus contundatur: deinde hominem prius lotum supra ipsum prono corpore constituere. Quod ubi factum est, habena illi pectori gemina inuolutione per alas circumdanda est, quae supra dorsum nodo accepto capitibus ad praelongum fustem pistillarem deligetur: fustisque in solo capiti suppositi ligni, uel scamni adhaerens erectus statui debet, darique ministro a capite aegri stanti in superiori parte continendus, ut ima parte solo innixa, superior seruata occasione supra caput a ministro adducta, corpus extendat. Altera praeterea habena 40 50

habena pedibus utriusque supra malleolos inijcitur, ibique uincitur: tertia item supra lumbos innexa supra eosdem a posteriore parte iunctura firmatur: tum utrarumque harum capita inter se iuncta alteri pistillo deligantur: similique modo ad pedes iacentis hominis pistillum, sicut alterum erectum collocatur. His ita preparatis ligna haec ministris utriusque in diuersa intendere iubemus. Alii ijs qui uocantur aselli solent hoc facere. Sunt autem aselli axes quidam qui in recto ligno infixi conuertuntur. Iis igitur utrinque altero ab altera subiecti ligni uel scamni parte constituti, habenarum capita inuoluunt. Posteaquam ita facta intensio est, nos manuum nostrarum palma gibbum comprimimus ac coaptamus: siquod opus est etiam superinsidemus, modo nullus alius metus prohibeat. At si neque hac ratione coaptari spina potuit, & homo compressionem satis tolerat, appositus paries in longitudinem excavandus est, sic ut canaliculus e regione gibbi in eo efficiatur: qui neque cubiti longitudinem excedat, neque altior, neque humilior spina prostrati hominis sit: imò preparandus ante est: ea enim de causa lignum iuxta parietem collocandum a principio esse dicebamus. Assis deinde accommodatae magnitudinis altero capite in canaliculum parietis inseri, altero supra hominis spinam deprimi debet, quoad ossis directio sensu etiam percipiatur. Sed, ut inquit Hippocrates, uel sola extensio absque asse, uel sola assis compressio ad restituendum gibbum idonea est: quod si uerum est, nihil ab re erit si in repandis quoque & obstipis statim a principio, omissa tamen compressione, supradicto intensiois modo utemur. Post repositionem assula lignea quae trium digitorum latitudinem habeat: longa uero ita sit, ut una cum gibbo aliquas sanas uertebras possit contegere, lintea fascia, uel stупpa inuoluenda, ne tactu laedat, uertebrisque opponenda est: deinde commode deligandum, tenuique uictu utendum est. Quod si gibbi reliquiae aliquae supersint, ad laxantia, ac molientia medicamenta ueniendum est: simulque assula ualentius imprimenda, quae a nonnullis etiam plumbea in hoc casu adhibetur.

De coxae luxatione.

Cap. CXX

Cum pleraque hominis ossa modo sublaxentur, modo perfecte excidant, coxae & humeri iunctura soli integrae luxationis prolapsui subiacet. Atque adeo magis coxa, quam humerus, quippe quae rotunda ac profunda concauitatem habeat, altioribusque supercilioliorum eminentiis circumunita sit. Cum igitur femoris articulus ualenti aliqua extranea uiolentia impulsus extra suum sinum exit, quatenus uel magis, uel minus prolabitur, multas luxationum species facit: in quatuor enim modos, quinimo in omnes quatuor partes os coxae promouetur: in interiorē, in exteriorē, in priorem, in posteriorē: sed in interiorē aut exteriorē frequentius, frequentissime tamen in interiorē: in anteriorē, aut posteriorem rarius. Si in interiorem prolapsa coxa est, offensum crus si sano comparetur longius, & circa genu uastius est, & ad inguen inflecti minime potest: in interfemineo praeterea, quo femoris caput impactum est, euidenter extuberatio sentitur. Si in exteriorē excidit, contraria his indicia habentur: nam crus breuius, & circa genu tenuius conspicitur, & flecti potest: sub interfemineo sinus, extra ad natem tumor apparet. Si in priorē, extendunt quidem crus sine genu dolore, sed implicare id, dum incedere nituntur, non ualent, sed calce tantum in ingressu terram contingunt: quo in casu urina supprimitur, inguen tumidum, clunis contra exilis, ac rugosa cernitur. Si in posteriorē uero sit luxatio, breuius itidem crus est, & extendi neque poples, neque genu potest, neque etiam inflecti, nisi prius inflexum inguen fuerit. Quod quidem inguen laxius est, sed femoris caput posterius in clunem protuberat. Quibuscumque igitur uel a pueritia, uel absolute etiam hic articulus prolapsus neglectus diutius extra sedem suam remansit, cum iam callo occupatum sit, nullam adhibere curationem amplius licet: quibus uero recens luxatio accidit, ijs Hippocratis ratione succurrendum est: sed protinus aggredienda repositio est: siquidem coxae luxatio, cum inueterauit, insanabilis prorsus efficitur. Comune omnibus his quatuor generibus reaprandi modi duo sunt, alter qui circumtorquendo atque inflectendo, alter qui extendendo fit: nam si recens malum est, & homo iuuenis, femur interdum apprehensum, atque hac illac circumagitatam in sedem suam compellitur. Si uero in interiorē partem inclinatum,

sola etiam subita & ualida inguinis inflexione in interiorē partem restituumus: sed si ita non proficitur, ad extensionem ueniendum: ea prius manibus molienda est, alijs crus circa femur & tibiam correptum deorsum, alijs sub alis cōprehensum corpus sursum trahentibus: quod si uehementiore opus sit intentione, uincula uel textilia, uel tortilia, hoc est funiculos cruri supra talos praecipue innectemus: & supra genu etiā ne aliqua laesione afficiat: ad pectus uero nō opus est uinculis, sed manibus tantū sub alas datis, ut diximus, cōplectendum est: habena deinde mollis ac ualida mediā eius parte inter femineo subijcienda: atq; ab anteriore parte per inguen & iugulum, à posteriore per dorsum ad humeros reducēda est, ministroq; tradenda: postea omnes debent uno eodemq; tempore in diuersa cōtendere, sic ut aegri corpus suspensum à terra subleuetur. 10

Atq; hic quidem extendendi modus omnibus quatuor generibus cōuenit. Cōpellendi uero articuli ratio in singulis uariatur: nam homine ita intento si in interiorē partē est prolapsus, prius mediā habene pars inter femineo subdita inter femoris caput, ipsumq; interfemineum statuitur, sursumq; per eiusdem partis inguen, & iugulum remittitur: deinde ualens aliquis iuuenis utrisq; suis cubitis femur laesum, qua crassius est, complexus in exteriorē partem fortiter trahit: qui sanē promptior, simpliciorq; alijs modus est. Si huic articulus nō obtemperauerit, alijs adhibendi sunt: qui sicut maiorem uarietatem habent, ita efficaciores etiam sunt. Extendendus homo est supra magnū lignū, aut scamnū, in quo scilicet gibbū in spina cōponebamus: in eo tamen prius per totum ferē oblongae quaedam cauae faciendae sunt, altitudine & latitudine nō amplius trium digi- 20

torum, inter se uero quatuor ad summū digitorū spacio distantes: ut in utram partem adducendū sit, his moris imi uectes obijciantur: in medio uero lignū alterum erectum infingendū est, quod pedis longitudinem, columellae crassitudinē habeat, ut cum homo extendetur, inter caput femoris, & interfemineum constitutum simul & impediat, ne dum trahitur ad pedes corpus sequat (solet enim cum hoc est nulla superius retractio saepenumero desiderari) & ad exteriorē partem capitis femur propellat. Extensio uero sicut superius traditum est, fieri debet praecipue ad pedes: si neq; ita os in locum naturalem redit, lignum id erectum eximendum est: atq; à latere foraminis, ubi illud erat infixum, utrinq; duo alia ligna pedali longitudine infingenda sunt, quasi duo posticuli: inter quae aliud lignum quasi scalae gradus inferendum est, sic ut trium lignorum figu- 30

ra ad literae H similitudinē euadat: quod fiet, si paululum scilicet infra summa capita lignum hoc tertium immisissum fuerit: deinde in sanum latus hominem collocare oportet, eiusq; sanum crus inter posticulos infra illud lignum, quod quasi gradus superiacet, traicere: aegrum uero supra ipsum gradum transferre, ut ad caput femoris adapte- tur: debet tamen is prius panno aliquo multiplici inuolui, ne femur duritie ledat: quod ubi fecimus, aliud lignum latitudinis congruae, cuius longitudo à capite femoris ad talum usq; porrigit, interiori parti cruris subiectum, ad crus ipsum deligabimus: ut cum fiet intentio uel pistillis, ut in gibbo spinae diximus, uel aliquo alio, crus una cum alligato ligno deorsum tractū uiolenta hac impulsione caput femoris in sedem suam cogat. 40

Alius reponendi modus est sine hac supra lignum extensione, ab Hippocrate cōmendatus. Debemus, inquit, manus aegri ad costas leniter deligare, cruraq; ambo ualida habena ac molli, & ad talos & supra genua deuincire, sic ut quatuor circiter digitorū spacio inter se distent: crure scilicet luxato supra alterū duobus ferē digitis extento: deinde hominem in caput suspendere duos cubitos à terra sublatum. His ita constitutis iuuenis aliquis rei peritus suis cubitis laesum femur quamproxime ad caput complectatur, repenteq; appendere sese illi conetur: ita enim facile fiet, ut in locum suum articulus inferatur. Hic modus porrò licet reliquis simplicior sit, utpote qui per multum apparatus non trahatur, pleriq; tamen ipsum quasi nimis miserabilem repudiarunt. At si in exteriorē partem coxa promotā est, homo extenditur, sicut superius comprehensum est, tantum habena interfemineo subiecta per oppositas partes, inguen uidelicet, 50

& iugulū sursum reducenda: tum medicus ab exteriorē parte introrsum propellit, alicui oppositae ex supradictis cauis uecte obiecto: & minister in sanam natem, ne cedat, obnititur:

obnitiur. Cum in priorē partem est luxatio, ita fit: facta intensio robustus aliquis uir
 imam manus suæ palmam supra inguen ægrum positam, altera manu fortiter compri-
 mit, deorsumq; ad genu trahit. In ijs uero quibus retro articulus excidit, non est opus
 sublatum à terra corpus extendere, ut in luxatis in exteriorē partem fiebat: sed supra
 aliquod solidum uel lignum, uel scamnū, ut in gibbo dictū est, debet pronus homo ex-
 tendi, non lumbo, sed cruri, quemadmodū modo explicauimus, uinculis iniectis: de-
 inde asse quoq; utendum est ad clunem, quo articulus prolapsus est, comprimendam.
 Ac de ijs quidē quibus ex inchoante extrinsecus causa coxa excidit, haecenus. Quo-
 niam uero redundans quoq; humiditas efficit, ut quemadmodum humerus, ita etiam
 10 coxa de sede sua promoueat, hoc in casu adustio est adhibenda: de qua suo loco sa-
 tis dictum est.

De genu luxatione.

Cap. CXXI

Genu tribus modis, in exteriorē et interiorē partem, & in poplitem excidit: nam
 in priorē ab opposita patella prohibitum nō potest. Quibus in casibus iisdem
 rationibus ad intendendos neruos utemur, modo solis manibus, modo uinculis etiam
 iniectis, tum accommodate deligabimus, reliquamq; curationem adhibebimus, illud
 studentes, ut diutius immotum seruetur.

De tali luxatione, ubi etiam de digitis pedum.

Cap. CXXII

Tali articulus si modice prorupit, modica quoq; intensio condi potest: si integre
 luxatus est, maiorem uim requirit. Conandum igitur etiam hic est per manus ua-
 lentius intendere: quod si ita nō redeat, humi resupinādus homo est, interq; eius femo-
 ra ad interfemineū longus aliquis ac ualidus paxillus rectus satis alte in terrā defigen-
 dus est, ut ei corpus innixū ad pedis attractionem non cedat: sed prius quā homo ita
 collocetur, preparandus est. Quinetiam si adest magnū illud lignū, in cuius medio, ut
 diximus, pedalis paxillus infixus fuerat, eo utendū est, supraq; ipsum intentio facien-
 da. Ministro igitur femur continente ac retrahente, alter uel manibus, uel habena pe-
 dem in contrarium adducat: tum medicus manibus articulum pertractet ac reponat:
 30 quod dum fit, alter etiam pes ab aliquo deorsum cōtinendus est. Post repositionem fir-
 ma deligatione utendū est fasciā, & ad plantā & ad malleolos circūductā: in quo caueri
 debet, ne posterior calcis tendo astringatur: iubendūq; inde homini est, ne intra qua-
 draginta dies ingrediatur: nam si ante perfectam curationem quis ingredi conetur, ita
 pedem afficit, ut postea functione sua uti difficulter possit. Si uero ex saltu aliquando,
 ut solet, calcis os dimotum, uel aliquo alio modo cum inflammatione affectum fuerit,
 leniter intendendū est ac componendum: postea insersiones ad inflammationem ac-
 commodatæ adhibendæ sunt, ac firmiter deligandum: inde usq; ad membri confirma-
 tionem in quiete perseuerandum est. Digni autem pedis si prolapsi sunt, sicut de digitis
 manus dictum iam est, mediocri intensio non difficulter restituentur. Illud uero in
 40 omnibus tam luxationibus, quā subluxationibus obseruandum est, ut posteaquam
 repositio est facta, elapsiq; sunt præscripti ad quiescendū dies, si aliqua inflammatio arti-
 culis adhuc remanet, uel tumor, unde functio impediri diutius solet, his mollioribus
 medicamentis succuramus: quorum materiam nemo non nouit ex ijs qui artis huius
 opus pertractant.

De luxationibus cum ulceratione.

Cap. CXXIII

In luxationibus cum ulceratione multa opus diligētia est: nam si reponantur, maxi-
 ma pericula, mortem interdum etiam afferūt. Cum enim ex intensioe adiacentes
 musculi inflammantur, uehementes dolores, cōuulsiones, febres acutæ cōsequuntur:
 50 atque hoc in cubitis, & genibus præcipue euenit, superioribusq; articulis etiam magis:
 quanto enim principalibus membris sunt uiciniores, tanto maior timor est. Hippocra-
 tes & repositionem, & ualidiorem deligationē in his penitus interdicit, solisq; inflam-

mationem sedantibus, & mitigantibus remedijs in principio uti iubet. Ita em̄ fieri, inquit, ut fortasse uiuant. Quod tamen ipse in solis digitis faciendum consulit, id nos in reliquis quoq; facere conabimur; et inter in̄itia statim, dum adhuc inflammatio abest, promouum articulum modica usi intensione reponemus: si ē sententia res cesserit, in sola mitigante inflammatione ratione perseuerabimus; si inflammatio aliqua, aut conuulsio, aut quidpiam ex supradictis acciderit, rursus articulus, si modo sine ulla ui potest, protinus ē loco suo expellendus est. Quod si hoc periculū caueamus (non enim inflammatus articulus sine ui fortasse cedit) melius est ut in in̄itio in maioribus articulis repositione differamus. Posteaquam uero finita inflammatio fuerit, id quod per septem aut nouem dies fit, tunc demum indicemus prius necessarijs, & magnū in repositione periculum esse, & si non reponatur, debilem ea parte hominem, ac mancū prorsus fore, deinde nulla cum uiolentia os reponere aggrediamur, uecticulo etiā, quo facilius id fiat, adhibito. Vlcus postea, sicut in fracturis cum uulnere cōprehensum est, curandum erit.

De luxatione cum fractura.

Cap.

CXXIII

SI cum fractura absq; ulcere luxatio fit, communi ratione extendendū os est, ac manibus componendum, quemadmodum in simplicibus fracturis explicauimus. Si uero etiā ulcus accedit, rursus ab ijs quę de fracturis cum ulcere, & luxationibus priuatim dicta sunt, congrua repetenda curatio est.

PAULI AEGINETAE LIBRI SEXTI
DE CHIRURGIA FINIS.

HOC SEXTO AEGI

NETAE LIBRO CONTENTO=
rum index, iuxta alphabeti seriem. Prior
numerus chartarum est, alter pagi=
narum, tertius uero uersuum.

Abdomen emortui foetus quo
modo euacuandum, 16.1.42

Abdominis membrana uulne
rata quomodo tractanda, 10.2.48

Abcessus curatio, 6.2.23

Abcessus uuluae curatio, 15.2.23

Aduftio suppuratis quō adhibēda, 9.2.13

Aegilopis, siue oculorum abcessus cu=
ratio, 4.2.26

Alae aduftio quando adhibenda, 9.1.38

Ancyloglosium linguae uitium qui cu=
retur, 5.2.21

Ani fistulae quomodo explorent, 17.1.13

& earum curatio, 17.1.45

Anus impuius quō aperiri debeat, 18.1.13

Aqua inter cutē quō eximatur, 10.1.42

Arteriarum sectio, 1.2.10

Assistentes qui circa testes sunt, qui sint:
13.1.2

Auditorij meatus imperuij & compacti
curatio, 4.2.42

In aures quae inciderint, quomodo eijci
enda, 5.1.2

B

Bhernij qui dicantur, 13.1.30

Brachij luxati indicia, 26.2.24

Brachij luxati repositiones, 26.2.34

Brachij fracti intensio, 23.2.25

Bronchocelis gutturis tumoris curatio,
(7.2.40)

C

Calculi in uesic. existētis notae, 12.1.51

Ad calculi excisionem quae homi=
num aetas aptior, 12.2.3

Calculos maiores habentes qua ratione
facilius curantur, 12.2.6

Calculi excidendi modus, 12.2.8

Calculo euulso, quibus medicamentis
utendum, 12.2.28

Callus quid sit, 16.2.36

Callus dolorem non sentit, 16.2.37

Calli superexcrecentia in fracturis quo
modo curanda, 25.2.30

Calli in distortiōe cōcreti medela, 15.2.37

Cancer qualis tumor, 9.2.31

Cancri qui extrinsecus, & praecipue cir
ca mammas oritur, curatio, 9.2.40

Capitis fracturarum differentiae, 20.2.20

Capitis fracti signa, 20.2.45

Capitis aduftio in lippientibus quomo=
do fiat, 1.1.14

Castrandī ratio duplex, 15.1.13

Castrati cur concubitus appetere non
desinunt, 15.1.23

Caudatio in muliere quomodo abscin=
denda, 15.1.44

Cerebri membranæ inflammationis cu
ratio, 21.2.32, & unde proueniat, 21.2.39

Chalazium quid, 3.2.35

Clauus quid sit, & in qua corporis parte
crescat, 19.1.2

Clauus quo pacto tollendus, 19.1.4

Condylomatū in muliebribus locis cu=
ratio, 15.1.52

Condylomatium differentia, 18.1.4

Condylomatium ani curatio, 18.1.5

Costarum fractarum & collisarum cu=
ratio, 23.1.30

Coxarum luxatarum indicia, 28.1.35

Coxae luxatio inueterata insanabilis est,
28.1.48

Coxarum luxatarum reapratio sit duo=
bus modis, 28.1.50

Coxarum aut ilium ossa raro frangun=
tur, 23.1.51

Coxarum ossa fracta quomodo compo
nantur, 23.2.2

Coxendicum aduftio quo loco fieri de=
beat, 16.2.23

Cruris depositio qualis, 25.1.16

Cubiti luxati repositio, 27.1.40

Cubitus & radius comminutus qui cu=
retur, 24.1.41

Cucurbitulae quando & quomodo ad=
mouenda, 9.1.1

Curta in naribus aut labris qua ratione
curentur, 5.1.49

D

Dartae quae dicantur, 13.1.9

Dentes quomodo euellēdi, & ex=
purgandi, 5.2.10

Digitorum internodia raro frangi, sed
plerunq; collidi solent, 24.2.6

Digitōrū agnatorum & sedigitōrum cu
ratio, 9.2.1

Dilatatio digitorum morbus, 7.2.12

Et eius curatio, 7.2.25

Dorsi spina rupta quomodo curetur,
23.1.18

I N D E X.

- E**Ctropiū q̄le palpebrarū uitii. 3.1.15
Elephantia laborantium caput quo pacto aduratur. 1.1.22
 Epulis & parulis gingiuarū morbi. 5.1.52
 Erytroides tunica neruosa. 13.1.6
- F**
- F**Auus qui curetur. 17.1.28
Femoris fracti curatio. 24.2.19
 Fistula quid sit. 16.2.34
 Fistularum uarietas. 16.2.41
 Fistularum curatio. 16.2.45
 Fistularum in uesicam demittendarum preparationis modus. 12.1.32
 Fistulae ani quō cognoscantur. 17.1.31
 Fistulae ani quae sanari possint, & quae non. 17.1.43
 Fistularum ani curatio. 17.1.45
 Foetus emortui abdomen qua ratione euacuandum. 16.1.42
 Foetuum emortuorum extractio & excisio. 15.2.52
 Formica, seu formicatio quid sit, & quomodo curanda. 19.1.7. & 12
 Fracturae in capite qui curent. 21.1. p to.
 Fracturae aliquae sine callo quibus de causis perseverent. 25.2.46
 Fracturarum capitis differentiae. 20.2.20
 Fracturae cū uulnere quomodo curanda. 25.1.41
 Fractura ossium quid sit. 20.2.7
 Fracturae plures species. 20.2.9
- G**
- G**Anglium nerui contortio. 7.2.50
GCuratio. 8.1.4
Genitalium muliebriū compactorū causa, & curatio. 15.2.4. & 12
Genuū patellae fractae cōpositio. 24.2.33
Gibbus à pueritia factus insanabilis est. 27.2.39
Gibbus recens factus qui curet. 27.2.43
Gingiuarum tuberculorū curatio. 5.2.3
Gutturis incisio qui fiat. 6.2.2
- H**
- H**Aemorrhoidum curatio. 17.2.38
Hemicranicorum curatio. 1.2.22
Hermaphroditorū quatuor differentiae. 15.1.28
Hermaphroditū qui sanabiles, & qui non. 15.1.34
Herniae intestini signa. 14.1.24
Hernia quae ex laxatione constitit, quomodo curanda. 14.1.42
- H**ernia inguinis quomodo fiat. 14.2.29
 & quomodo curetur. 14.2.28
Herniae aquosae notio & curatio. 13.1.22. & 30
Hydrocephalus morbus unde dicatur, quando & quibus contingat. 1.1.32
Hydrocephali cura. 1.1.50
Hydopicorū p sectionē curatio. 10.1.42
Hypospathismi, frontis incisionis cuiusuisdam usus. 1.2.43
- I**
- I**nflammatiō membranæ cerebri unde deproueniat. 21.2.30
Intestina crassa facilius, tenuia uero difficilius sanari. 11.1.41
Intestini prolapsi curatio. 11.1.40
Iocinoris adustio. 10.1.13
Iugulum quare interiore capite nunquā excidat. 26.2.2
Iugulum inter animalia, solus homo habet. 26.2.7
Iuguli fracti curatio. 22.2.20
- L**
- L**Agophthalmi qui dicantur. 2.2.46
Leporinae oculorum affectionis curatio. 2.2.50
Lienis adustio. 10.1.22
Linguae retractio. 5.2.21
Lippitudine laborantium cura. 1.1.14
Luxatio ossium quid sit. 26.1.6
- M**
- M**Ammarum in uiris turgescētium curatio. 10.1.3
Manuum & digitorum ossa fracta quo pacto curentur. 24.2.5
Manuū patrefactarū amputatio. 18.2.5
Maxilla superior à luxationis uitio aliena est. 26.1.15
Maxillae inferioris luxatae indicia. 26.1.26
Maxillae inferioris luxatae repositio. 26.1.28
Maxillae utriusque luxatae curatio. 26.1.40
Maxilla inferior quibus de causis frangatur. 22.1.35
Maxillae fractae uaria curatio. 22.1.36
Maxillae utraque si diruptae fuerint, quo pacto curentur. 22.2.8
Membrana cerebri nigrefacta quomodo curetur. 21.2.44
Mulieris parientis moriturae signa. 16.1.3
- N**
- N**arium inferior pars non frangitur, sed colliditur. 22.1.2
Narium

I N D E X.

Narium fractarum curatio. 22.1.7
 Narium inflammationis remediū. 22.1.17
 Nares si in alteram partem distortæ sint, quomodo curentur. 22.1.21
 Narium os si fuerit fractum, quomodo curari debeat. 22.1.27
 Narium ulceris interioris medela. 22.1.30
 Nympha quo pacto præcidenda. 15.1.42

O

Oculi suppurati medela. 4.1.24
 Oculorū suffusionis curatio. 4.1.39
 Oculorū leporinæ affectiōis cura. 2.2.50
 Omenti prolapsi curatio. 11.1.48
 Os sacri ruptū curatio. 23.2.20

P

Palma primæ partis luxatæ repositio. 27.2.11
 Palpebrarum labantia tubercula, & eorundem curatio. 3.2.35
 Palpebrarum uerruæ & inangulares quomodo curentur. 3.2.43
 Palpebrarum adustio per medicamenta. 2.2.26. & 3.1.4
 Palpebrarum confusio per medic. 3.1.4
 Palpebræ uesica. 3.1.51
 Palpebrarū coherētium medela. 3.2.24
 Palpebræ inferioris inuersio quæ emendetur. 3.1.15. & 3.1.34
 Partium extremarum amputatio. 18.2.5
 Partium quæ circa testes sunt, definitio nes. 13.1.1
 Pectoralis ossis pars media cū frangitur, quæ accidant, & quō curetur. 23.1.10
 Periscyphismus, incisio circa caluariā facta. 2.1.12
 Pes putrefactione corruptus quomodo amputandus. 18.2.5
 Phimosis, hoc est uuluarum præclusionis curatio. 15.2.20
 Pilorum geminatus ordo, & eiusdem curatio. 2.1.20
 Pinnula circa unguis quid sit. 18.2.20
 Pituita laborantium notæ, & quomodo incisione curentur. 1.2.43. & 2.1.12
 Polypus nariū tumor quō curet. 5.1.20
 Præputij constrictionis duplex causa. 11.2.25
 Præputij constrictionis curatio. 11.2.31
 Præputiū circa glandem duplex. 11.2.36
 Præputij coherentis curatio. 12.1.1
 Præputij nigrescentis curatio. 12.1.10
 Pterygiorum seu unguis oculi curatio. 3.2.50

Pterygiorum siue pinnularum circa unguis curatio. 18.2.27
 Pubis ossa fracta, quō curentur. 23.2.7

R

Ramicis uaricosi notæ. 13.2.44
 Et eius curatio. 13.2.49
 Ramicis spirituosī curatio. 14.1.10
 Ramicis carnosī et tofacei curatio. 13.2.29
 Recutitorum curationis modus. 11.2.2
 Rhacosis quale uitium. 15.1.3
 Eius curatio. Ibidem

S

Sanguis per uenas, quando & quomodo mittendus. 8.1.11
 Sanguinis redundantia duplex. 8.1.14
 Sarcocele quale uitium. 13.2.24
 Scapulæ ossis lata pars minime frangitur. 22.2.52
 Scapulæ ossis pars, quæ ad spinā est, rupta quomodo curetur. 23.1.1
 Scrotum quid. 13.1.10
 Scroti laxationis curatio. 15.1.3
 Secundarum retentorum educio facilis. 16.2.5
 Seminaria uasa quæ dicantur. 13.1.4
 Seuationes, pultationes & mellisauia in quo differant. 7.1.51 & qualis curatio illis adhibenda. 7.2.3
 Spina dorsi fracta, quō curanda. 23.2.18
 Spinæ in gula infixæ quomodo educenda. 6.1.41
 Spirantium difficulter medela. 1.1.14
 Staphyloma oculi morbus. 4.1.13
 Stomachi adustio. 10.1.28
 Strummæ ubi nascantur. 7.1.23
 Strummarum curatio. 7.1.28
 Suppurationis in tabe adustio. 9.2.13
 Suræ os fractū quomodo curetur. 25.1.1

T

Talus nullo modo frangi potest. 25.1.10
 Telorum differentia. 19.1.29
 Telorum extrahendorum à carne duplex modus. 19.2.1
 Telorum uaria extractio. 19.2. per totum. & 20.1
 Testiculi definitio. 13.1.1
 Thymorum in cole tuberculorum curatio. 12.1.17
 Thymorum in locis muliebribus curatio. 15.1.52
 Tibiarum fractarum curatio. 25.1.3

I N D E X.

Tibiæ cum cubito magna conuenientia. 24.2.50	Vertebrarum eminentiæ fractæ curatio. 23.2.11
Tonsillarum curatio. 5.2.34	Vesica palpepræ. 3.1.52
V	Vesicæ exulceratæ collutio. 12.1.43
Varix quid sit. 18.1.24	Vmbilici prominētis uitium quibus ex causis fiat. 10.2.16
Varix quibus locis fieri solet. 18.1.24	Curatio. 1.2.27
Varicum sectio & curatio. 18.1.30	Vnguū pinnulæ quō curētur. 18.2.27
Venæ secandæ scopus. 8.1.13	Vnguūm contulorum curatio. 18.2.39
Venarum exemptio, & adustio. 1.2.22	Vrinarū meatū subuulsum habentibus glans quomodo amputanda. 11.2.19
Verruca quale tuberculum. 19.1.15	Vuæ colli curatio. 6.1.17
Verrucæ quomodo tollendæ. 19.1.18	Vuæ morbi oculi curatio. 4.1.13
Verrucæ palpebrarū & tubercula, quo pacto curentur. 32.43	Valuæ abscessus curatio. 15.2.23
Vertebræ spinæ si perfectā luxationem patiantur, mortē citō afferunt. 27.2.19	Vuluæ præclusio quō curanda. 15.2.20

INDICIS FINIS.

ALBANVS TORINVS

LECTORI SALVTEM.

Eἰ κὺωρ ἐσθλῶσα τυφλὰ τίπτει, quid monstri ædat is, qui parere, priusquam conceperit, enititur? partum nimirum nō modo immaturum, informem & imperfectum, sed ne inchoatum quidem planeq; subuentaneum. Id quod ipse iam olim intellexi, & in præcipiti Aeginetæ nostræ æditione, lector candidissime, sensi. Fuit is primus partus, qui ad eō cæteris semper difficilior existit, ut sæpius in eo abortiuus gignatur, maxime si obstetrix uecors parientem immaturè urgeat. Vitam hic fœtus ei respondisset, qui Sagunti, anno quo ab Hannibale deleta est, in lucem æditus memoratur. Ἡμᾶς τομὸν τὰν τ', ἀλλὰ συγγνώμην ἔχε. Nam mihi profecto nunquam deinceps suavis fuerit somnus, nisi ad unguem dedolatum Aeginetam nostrum candori tuo communis cemus: cuius rei argumētum & tanquam arrhabonem sumito hic simplicem errorum (quos festinatio parim, partim, & maxime quidem, deprauatissimum exemplar Aldinum, quo unico sum usus, peperit) confessionē: in qua hallucinationes pleræq; alicuius momēti, & in Medicinæ usu periculosæ, tum nostro, tum exemplaris, tum chalcographorū uitio constat, comprehenduntur. Sunt enim quæ magni erroris faciem præferre uidentur non nostra culpa, sed nescio qua incuria commissa: uerbi causa, balanum alibi mutatum in balneum, opercula in pocula, deoperculato in operculato, & id genus cætera. Suscipe igitur animum quæso, & in magnis uoluisse sat esse cogita humanissime lector, nec illos qui sibi ipsis pedere uidentur temere probabis. Vale felix, & hæc transisser dum ex nostra recognitione uniuersus autor quemadmodum Bacchus apud poëtas renascatur, æquiboniq; consule. Basileæ, Calendis Septemb.

ALBANI TORINI CASTIGATIONES

IN SVAM PAVLI AEGINETÆ TRALATIONEM.

Prior numerus, si duo sunt, paginam, alter uersum: si unus, lineam proximè signatæ paginæ, declarat.

IN PRÆFATIONEM.

Pagina 1. uersu 35. ualitudinis tuendæ rat. Pag. 2. uer. 2. tanquam alia subierint. 3.16. Exordiemur itaq; iam primum librum.

IN LIBRVM PRIMVM.

3.29. donec ingestos cibos confecerint, exh. 52.10. conf. consummatam illorum cognitionem assequeris.

IN LIBRVM SECVNDVM.

56.31. pro est, existens. Hanc tamen præfagit. 57.11. elifus pro efflans. 27. Siquidē quatuor part. ac. 30. consueuerunt. 32. duodecim horarum spa. 38. exacerbatio.

58.14. & per excretiones. 59.24. alios. Pag. 61. Cap. XII. quod de pulsibus est, seorsim iam denuō multò elegantius sumus interpretati: proinde, ne actū agatur, nihil hic

hic castigauimus. 72.24. humiditate. 19. æruginosæ bilis. 70. adusti. 73.13. præterq̄ quod. 18. Quæ urinis probe innatant, tantū bonitate præstant. 28. mediocria sunt, pro quin &. 74.1. in naturalem dispositionem reuertente. 6. atq; lauentur. 16. sine salibus. 17. synciput. 22. febriunt, modicè calorificis. 23. angustia meatuum. 28. tepen teq; oleo liberalius perfundatur. 36. primæ accessionis horum nonnulla permutare. 76.14. feruor cunctas ex æquo corporis partes occupat. Quod si manum imponas primo contactu. 20. uel aluus soluitur, & ues. excre. Ad hæc in ap. finitur, ubi ac- cessionis tempus duodecim horarum spacium ad summum absoluerit. Febrem ergo quæ int. 31. habeti. 77.3. & ij quæc. 10. oua & similia. 27. *ὄνυλ*. hoc est, ea quæ leniter aluum lubricam reddūt. 79.38. exactus ille causos. 41. qui. 42. & 43. cæterum quod ad apyrexiam nō terminatur à cog. 81.34. uel multo etiamdū manente. 84.30. con templans & obseruās. 85.6. Venter syntexes tabes ue. 8. quo diffundatur calor un diq; per corpus. 34. dele parēthesim. 86.9. aluus non sistenda quidem est, sed exh. 10. si fluxus perm. 11. per imb. pulsus. 13. qua si laborarint corp. crud. hu. ref. deplor. 15. quando crassi planè hu. subsint oxym. 33. hepar aut uentriculus. 87.6. Quintam insuper (si uideatur) dist. nempe prin. adpone. 15. Pulsatorius circa memb. 21. nerui quum & af. 88.5. moli. 8. Expunge, exemp. causa. 14. loco primi mer. exist. Dissi- det autem ab ipsa. 15. & quod. & uiscidus. 36. pane exceptis empl. 89.7. in access. declinationib. 91.13. utroq;. 92.2. deambulent gestentur ue. 5. refrigeratione. 10. fe bris declinans erigitur. 12. liquefiunt ac discutunt. 27. fatiua. 42. illinitio musculorum maxillæ. 43. epidema calens mento adplicatum. 93. 2. Suauitas malī. 16. quod ex praua intemperie particularum imbecilla quæuis facultas redditur. 95.28. piris, me- spilis. 39. myxa ore retenta. 96.7. sumpti cibi occas. 97.5. nitrum. 19. deducuntur. 20. ob crud. 21. eff. 28. quæ ex calorificis panificijs constituantur. 40. etiam enemate dulc. 98.1. ouū. 10. moliri, unde natura. 14. sed quantū per uires licet auff. 19. præp. ligatura. 99.1. & spiritum.

IN LIBRVM TERTIVM.

101. uer. 38. adipe ursino. item & paulò post. 102.9. cicatricē cōtraxerint. Ibidem: Et halcyonium, atræq; anchusæ folia, omnia cont. 11. cremati portionem unam: atq; ita deinde ubicunq; modium inueneris, scribe portionem. 12. ijdem aridis utitor. 21. cont. radendum. 22. rasura cap. 27. adipis ursinæ. 40. myrti. 103.4. buccinorū. 5. no uæ ac crudæ. 12. opercula. 104.7. fului, flauo col. 20. & mat. diluc. pili flauescunt. 26. cineris lixiuij. 38. xestas septem. 39. aufer quantū satis est. 106.18. Ad Achoras. Quos foetida id genus hulcuscula infestant, argenti recremento, uel plumbagine con trita oblinire cōpetit. 107.34. Panis nempe ex pos. 35. puleg. admixto. 108.11. Vul- tus enim uero ipsorum haud concidit, sed perpallidus est. 13. Victus uero ratio & cæ tera eiusdem fortis cognataq; indicium eorum stabilibūt. 33. bilem coaceruantib. fla. 39. uel trigono. 109.36. rub. rasæ. 112.21. expunge uexan. sic etiam qui. & 24. lege lipiētes, pro med. pat. 30. consensum septi transuersi ment. 113.4. caput, pro uigil. & fouentes, loco elic. 20. per septi transuersi consortium aff. 41. decenti refectione. 114.9. uasa cubitus euac. 115.25. quæ iniectionibus, tum. 28. Possit fortè pro bom- bitorū legi, per angustis oris calices. 118.17. pro Affect. au. inst. exil. lege, Intercalato temporis spacio. 119.40. contusum & cribratum insp. 120.3. cum sapa in colocyn- thide elixa. 121.28. testacea & ne rumpantur expauescunt, alij mor. 122.34. Si medi cinæ diligentia non desit, noli. 124.12. in accessionis tempore med. 36. quidam dispo sitionem. 126.3. sulfurato. 8. inserere, ut ea quæ intus continentur, foris eiciantur. 127.7. quadraginta, pro X 11. 9. unc una, ne diffluant. 25. A cœna inf. 30. sustinea- tur pro deuit. 39. nitri cont. fecisq; uini paululum. 128.9. ferè paresib. medelæ def. 23. præsid. spirationis suppressione, excl. q;. 34. sed an. om. ijs. q. n. o. l. e. id per siphon- es rectos (quos Græci *καθετήρας* uocant) eliciendum est. 8. expunge quicquam, & lege promouent. 43. hyd. ca. fouendi. 130.2. temp. q; solio ute. 20. Et si exil. corp. 35. trad. quorum beneficio caput in anteriorem, posteriorem partem & quoquo uer

CASTIGATIONES ALBANI TORINI

sum flecti. 131.9. hanc & si rarius lab. 16. tendinibus est im. 132.9. gent. recremētoſa.
 133.1. Ocularia. 10. dele quib. per lo. 16. detract. intentiones ſoluuntur. 20. uim ha
 bente, utere. 134.22. Metal. atram. ſutorij. 135.1. etiam Muſæ trochiſc. 32. remittit,
 pro accedat. 136.34. In quib. er. excreſcentia ea. diut. remorata eſt. 137.5. Ru. ſa. cum
 lixiuio quo ſaponarij utuntur tr. 11. nondum, pro iam antè. 18. uehementer abſtera
 genda eſt palp. 138.24. qui oculum pungunt, pro uitiatos. 30. alumen liquidum.
 139.30. Cleon medicamentū poteſt cicatr. 33. ex eroſione, aut ſcif. 140.20. ex chala
 canthi. 23. hum. compagē ipſius excoſiantis. 31. purg. cicatricē inducit. 141.10. ſing.
 drachmarum pon. quat. & ita ſequenter. 142.1. Prouidere autē op. bono corp. tem
 peramento. 143.34. aut cucumeris amaræ. 39. culicib. obuerſantibus, pro can. præf.
 144.5. Faciunt item bene. 21. h̄yena. 145.40. aſelli in uliginofis locis degente dec.
 146.12. inf. & grauis pariter auditus adefſt, hiſ. 34. minimeq; gent. q. f. p. mēbra infl.
 inſeſtata attingere. 147.36. Nitro ex aq. cal. auris illuitur. 148.36. bile inferius deſcen
 dente. 149.7. myrrhæ, aloës &c. 34. Commeante uero iam ad ſuppurationem abſc.
 151.35. gal. dim. Lycio ue Indico attinge. 152.4. quemad. & in ſanguinis detractio
 ne ſolitū eſt. 153.19. fiſſ. alumen cum. 154.18. aluminiſ toſti &. 155.2. Sori toſto, aut
 alumine quocunq; exuſto. 5. radicem crematam, corn. cer. combuſtum cum. 10. flo
 rem rotundi iunci odorati. 34. diphryges, atram. 157.3. Phryg. exuſtus, &. 10. ſi uua
 magis torqueat ab aſtrin. cōſtricta. 158.6. Si hiſ remedijs malū nihil leuatur. Venæ.
 160.37. Sorbitionibus ex amyg. 161.11. opij, galbani, 12. deſfruto excip. 32. cro
 ceum pro putamine. 37. myrrhæ, thu. 39. phœnic. trium caro. 43. quad. inditur.
 162.5. lutea tria. 163.3. nepetæ fructus, hyſ. 14. peculiarius. 16. de uſta partes quat.
 165.26. tribulorum modo, mag. 40. hirud. deglutita. 166.4. eſcul. frumentaceis.
 17. detrahen. non eſt. 40. fagi. 172.30. utendū, per lanas delicatiores. 173.23. dolores
 lacte dilutum. 174.20. cydonium dec. 39. ſolut. & cibi faſtidio. 175.14. xelt. v. & di
 midiam. 176.24. cal. diſt. 181.2. & quæ ad Antylum autorem reſertur. 14. Polyidæ
 ſig. 23. xyridis drach. 183.37. ex aqua præbe. 186.9. balanum ſuppoſitiuā ſedi indere
 expedit ex melle. 10. ruta, ſe ari. br. caule probè polito & amputato. 12. Cæterum ba
 lani quib. Er dele, inſidentis. 16. reb. enema quoddam adijc. eſt. 187.3. hiera amara.
 17. habent enemata, poc. 24. enemata & catap. 29. cremore ſe. li. leuigantur. Ten.
 30. uſq; ad infl. ſolutionem. 34. Immittendū ipſis oleum. 190.2. pruriūt & contrect.
 10. cicerum nigrorum id genus, quod arietum capitibus ſimile, arietinum uocatur.
 11. phu, meum. 193.18. & 19. & ex ueſſicaria quam halicacabum uocant medic.
 194.16. leporis coag. 196.20. deſcēdit, fortaſſe legēdū pro in oculi. pup. 198.12. conf.
 diabacanu ad craſ. 22. lacuſtris aſparagus & cap. 201.5. altheæ. 202.1. Suſino exc.
 6. partibus excreātur. 203.7. Cardami. 27. drach. duas, & ſerup. quatuor. 31. amm.
 partem. 204.25. mox eliditur. 33. ex iocinore att. 206.22. pridie hyd. 25. quatuor,
 pro duo. 207.9. myrrhæ, glut. 21. unc. unam & diuidiam. 22. pyritis ignem non
 experti. 208.33. nitri uncia, reſ. 23. frig. clementer. 24. aquæ contuſa. 211.1. iſdem,
 quorum in reſolutione uſus eſt, rem. 18. pip. nucleorum, quos *κωραελας* Græci di
 cunt, pet. 31. oui uitello. 8. foliorum unguibus. 42. & ex œnelæo paſtillus ſim.
 212.5. Deinde tenue lintheolum tortile ill. 15. refocillatur religaturq; penis. 311. co
 tyla diluito puſ. 213.28. ſex, alt. 214.19. poſſet legi attingito, pro accend. 22. aula no
 ua. 215.43. ſi quidem uen. ſec. 216.7. Alim. por. cong. quæ in corpus prompte di
 ſtribuntur. 217.40. galla, herba Sabina, al. 218.3. Athene. 9. lutea 4. 219.3. tragi
 aut oryza. 20. drop. ung. ad partes ſuprapoſitas. 31. cap. do. & tendinū. 220.17. cro
 cea cum. 27. ferre poſſunt. 43. quæ metaſyncritica dicuntur. 221.4. relaxatione pau
 ca, duc. ſunt in. 9. Ad hæc accēſſiores inordinate cum. 20. Quemadmodū id. 36. fœ
 tida quemad. 222.13. albic. ex ampliore loci ſenſu proma. 45. perexig. boni ſucci.
 223.2. expe. Peſſi autē uice, diamoron, cadmia, ladano ue, ſeu plumbagine dilutum,
 adplicetur. 15. oris pertumidis & alb. 27. ouor. uitellis. 224.21. ſing. unciam. 28. de
 narij 1111. 225.6. Hæc uero mali ſpecies uictu remittente, tractanda eſt, ut. 41. uul.
 uniuers,

IN SVAM AEGINETAE TRALAT.

uniuer. turget. 216.22. in accōmodatione. 227.17. flexos pop. 228.18. mensū mol.
26. cras. suc. stupor cum. 229. Gona. 12. superiorum par. 230.6. emollien. insertis.
231.2. aut dolorum imperitiā, aut metum, aut inf. 37. Obesam in lecto mulieris ita
col. 40. expunge, Opor. hęc confid. 41. sit, etiā huic prospiciendum. 42. spat. ab-
scondito in. 233.1. quod mul. diuq; inhæserit mucosus hu. 16. In morbi remissionib.
fortē, pro ex interual. 21. picis aridæ. 234.15. expunge, in. 38. Præcedit hoc mali ple-
runq; & expunge ibidem, excipiunt. 235.3. faciles tamen deprehensu. 23. importa-
tam lenticulam. 236.28. uel cum defunt, si. 26. prima æg. exploratione, quoniam
sæpius occupati no. hu. fluxu, lædunt. 33. scam. singul. unc. 1. euphorbij, nitri, cuiusq;
unc. 238.7. Tophorū porrò const. 12. tumori relicto. 42. dele, cæterū. 43. ueratrū.
239.12. etiā cum. & expunge, breuiter. 34. nisi quid obster. 240.36. friatus & adpo-
situs. 241.13. usq; dū manus nō inquinat, atq;. 20. tumorū reliquias diss. 25. alimen.
quæ prompte digerūtur. 242.10. & liq. in ra. cer. perfrigefactū imp. 12. aluminis scif.
27. uigin. ceræ tantundem aut triginta. 243.13. Sanan. attritibus. 33. Nigella cum
urina pueri Venerem non experti. 244.24. aspersa prius parte afflicta stim. dec.
Cat. arefactum ptery. circuncidito. 34. Soreos deusti. 18. manus non inquinent.

IN LIBRVM QVARTVM.

247.8. utriq; perustis. 23. Altera ē fla. bile nimum combusta par. 40. sed, pro uel.
249.2. manib. palp. prætentatoq; uen. gestationsib. cum uoc. utetur. 5. adipe ursino.
28. his qui bis in die nutriuntur. 38. testa combusta. 250.16. dicata etiā alphis.
251.36. ceræ tractæ unc. tres. 252.33. Glutinis fabr. 41. buccinorū cinis, nitri, uniusc.
253.15. Si nempe bil. 20. is congrius med. 23. ægre nanq; inhumescit affectio. 26. Ad
hęc farinæ fab. lup. myrobalanorum uel peponati præparati. 36. consp. sine pingui.
38. cocl. combustis. 40. uel quibusdam pforicis, hoc est aduersus scabiem efficacib.
254.21. Quum ue. non qualibet leucæ medicabilis est, Hu. notæ. 35. inefficiam.
256.12. exerit. 21. aff. fului. 258.2. loc. attinge. 21. & absque uell. 36. liuixium.
259.3. ceræ tractæ. 260.2. uniusc. uncias decem. 14. falsum, concrematum.
261.33. quum immutatio his oboritur pup. 262.24. pus eij. 30. secta parte scalpello
pus euac. 41. non sustinent. 263.32. excooriantur temp. subiectæ partes adhæ. & ab.
264.7. egimus. 20. dele, & educ. 21. Sin con. aperiēdo abscessum. 43. Vbi sanguen
nobis nō prohibentibus defluerit, quæ ad l. t. p. facta sunt adhibeātur. 265.1. melle
acetoso. 266.6. cyathos septē. 267.13. cera tracta. 15. & pellucidā pauc. 268.20. ex
prolapsu. 269.5. quæadmodū & fu. q. c. tum hinc, tū ex. 38. Diosc. Alexādreus inqt.
271.3. & ubi tabuerit liquef. 15. uncia. 272.29. remed. Ad Carcinode & malefica do-
losaq; ulcera & ad. 40. flu. combustorū. 274.9. Elix. igitur illorum cum o. e. u. quod
lana suc. calente excipiatur, uel cer. ex hys. fortē œsypo. 275.36. cedens, & insana-
bilis. 276.21. uniuersum morbi tempus unoq;. 22. uel certe frequēti. 277.30. Cine-
ficulnei. 278.24. Cinere lixiuij stillatitio. Item: quod repositum. 27. in stactes cinere.
29. instil. lixiuium. 37. sandar. atri. hellebori singulorum denarios duos, utere cum ro-
faceo. Aliud: Squamæ, sandarachæ sem. 39. Echīn. tostorum. 280.4. cum cerota.
32. glutinum quo librarij utūtur. 36. uua pas. satiuā. 281.6. crassiore ue. 26. recentib.
282.7. Sarap. quem gr. 78. quoq; di. 283.4. chalcitidem æruginem, plumbaginem.
27. rhicinorū fol. 284.17. alu. qualicunq;. 23. ex oxymelite. 39. naturam est, attin-
gentes in sup. hul. cuti per similes. 285.35. Cæterum ad ea quæ ægre cicatricem con-
trahunt, prob. 39. contrahentib. 287.6. thuris lachrymæ. 21. sp. ar. ouillus talus cre-
matus, cum uino astringente leuigatus, ammoniacum thymiana felle suillo perun-
ctum. 21. thuris lachrymæ. 23. myrrhæ. 36. inferiorem partem. 40. diuis. ex aduerso
facta. 43. prope ge. 288.2. ut inguinum situs q; genu humilior sit. 4. potabili elu.
18. sp. recens. 19. fiat. 38. contrahuntur & cōglutinantur. 289.10. neq; manus coin-
quinet, mox. 12. dele, in. 290.5. dum inflammatio cessauerit, & cr. 6. in Alexandria.
27. Est uero illud quod oleo rhicinino cōficitur, de. 291.23. hęc enim anar. hoc est sur-
sum uergit. 37. ea quæ obstruendi gratia empl. 38. gypsoq; & quæc. 43. fortē, coër-

CASTIGAT. ALB. TOR. IN SVAM AEGIN. TRALAT.

cere ten. 294.17. Hordeaceam habētibus far. 295.20. cum defruto cal. in linamen-
tum illito ut. 296.15. memb. ignauum redditur. 297.4. med. pœcillumq̄, & ex.
13. cum lang. 298.24. Puerulis uero & cū temeraria prom. ling. uibratio. 299.13. Ve-
rum quū febres nō ueh. 17. radicis ius. Item, nitri fului. 30. Masuaphium. 32. exaceto
mulso tent. 300.24. med. (ijs nempe quæ leniter aluum lubricam reddūt) deiectio.
301.9. geminas natu grandiorib.

IN LIBRVM QVINTVM.

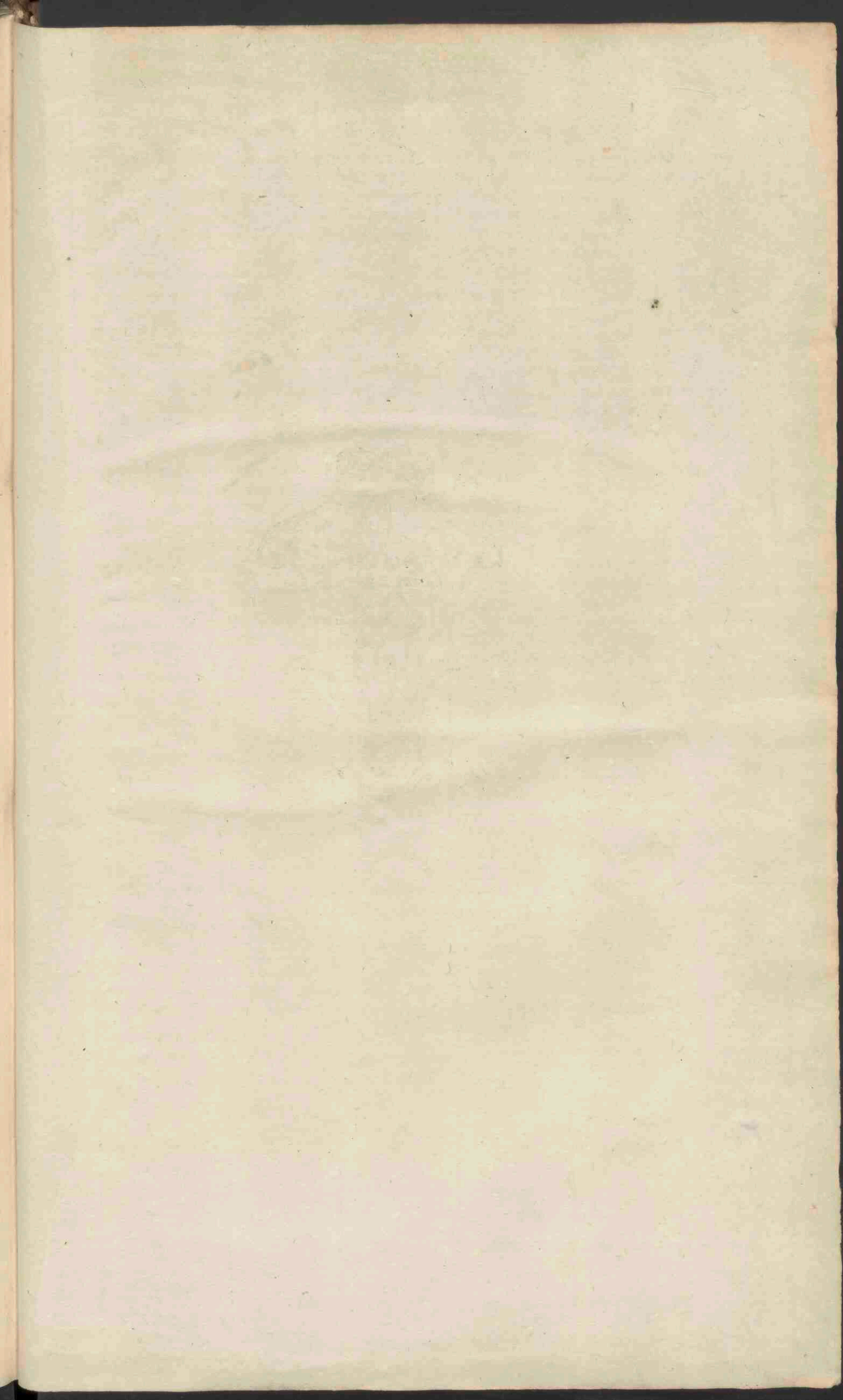
304.24. crebrior ig. 29. focumq̄ sub ali. arb. extruere noli, max. 305.14. recētes ua-
pores, & conuenientem naturæ calorem corpori ind. 29. uet. rhu di. 306.8. Sed ut
Lycus asserit. 308.5. m.g. permittendū est quo caro aut cir. 7. quū iam. u. a. p. sed me-
tasyncriticis potius medicaminib. utendū. 310.32. laborioso & incurabili. 317.17. ubi
iam coierint, quæ liquefcere possunt adijciuntur. 27. composuerunt, quæ. 318.35. Si
uero nonnulli ultrò, quò sibi uim adferrent letale uirus sumpserint, qualia. 29. fuerit
constet. 42. nob. pharmaci exhibiti cog. 320. E domesticis po. 321.4. inflammata.
322.7. si sustinent, offerantur.

IN LIBRVM SEPTIMVM.

332.40. ita ut aq. 333.15. Sic quæ. 23. rhus. 345.23. cic. conciliat. 427.14. qui prom-
pissime comitantur. 430.10. leuigati. 432.14. min. corrumpatur. 30. fla. experte.
435.16. trita & cō. 437.7. No. enim in hoc dispēfare pur. 438.9. scordij, na. 12. mar-
rubij, pet. 14. trix. chamæpityos. 26. & identidem de operc. 27. siquidem urget
necessitas. 41. app. intensam. 439.13. Pa. q. modo in peregrinationib. u. p. q. a.
aqua uue dū iter faciūt olf. susp. 15. Ante Mith. 24. succi hyp. 440.16. ad mēses sex,
atq; ad. ac. reddīt. 448.24. my. Troglodytidis. 35. pisciū capitib. cōmaris. 456.20. cuti nō
perūctæ. 458.31. Alex. fului. 459.14. stomaticorū. 38. piā remāserit. 460.20. præd.
cum succi tum mellis mensura. 35. consi. quod neutrum est. 461.1. dele. stercoris.
6. quibusd. speciebus. 10. rosæ uel similia q. p. uua non matura, mālā granata, myr-
tus. 33. expunge, alternatim: & lege, congruunt. 37. æstuantib. 462.4. exime, pro-
cola. 39. succi mālorum granatorum. 40. unus. 463.5. obstruunt. 32. sordes.
465.18. aq. crassius. 474.7. rud. agitur. 27. neruus diducatur & denudetur.
475.37. uitant grau. 479.21. donec digitos intinctos nō inquinat. Atq; ita quidem
multis in locis legendū. 490.17. ceræ tractæ. 21. Tertiæ ad. 31. eximens. 494.23. ue-
ro molliēdi. 495.12. quum do. 498.24. utpote facilis euaporationis. 39. una dunt.
uice. 41. duab. a. t. a. q. iniectioib. 499.3. refrigerato ung. 500.22. Deinde his
quocq; exemptis. 26. loco eius. 502.38. cacabo perquam udo si. ting. q. ne uis ipsius
lædatur. 503.35. & syncope oppressis si. 42. Est autem pos. q. Mesopotamenon ap.
505.43. & suspensum contrah. 506.9. ce. tractæ. 10. undecim. 18. pessus Liba-
nius qui mul. 513.8. ollam nouam. 35. se. coriandri. 36. cuiuscq; unc.

*Hæc sunt, candide Lector, quorum te in præsentia admo-
nere uolui: Tuum erit boni consulere.*

CASTIGATIONVM FINIS.

de egru dita gallie fortiffle f videt qd gomeria collige curā eg go Medao nudo p Aug p dhs matorly q rā d m dore
vnu de uncti sangt p p fames p gomeria illa rā p p fomes curā hāc q p p dore t hō hō artate d rēmb p vofud
p d hō a d y rētos p gōntat ephe n gōfely fūS p d matorly

A 224284

oan 1417082209

5667

